

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

194406

EMILIA TAILLER

SUFLET NECUNOSCUT

— ROMAN —

BUCUREȘTI

Tipografia „Triumful", Strada Belvedere No. 6
1923

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Scumpei și neuitatei mele mame.

Pio memoria

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

SUFLET NECUNOSCUT

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

692.490

E. O.

EMILIA TAILLER

Suflet necunoscut

ROMAN ORIGINAL

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201700079

Bibl. Univ. Cluj.
Nr. A192 1923

BUCUREȘTI

Tipografia „Triumful", Strada Belvedere No. 6
1923

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I

Fulgi de nea se cerneau răspândindu-se pe asfaltul înroiat la întâmplarea vântului neîndurător.

Elena trecea grăbită pe străzile luminoase şi populate din centru.

Mergea iute, dorind a se urca în tramvaiul electric, care o ducea până în mahalaua unde locuia.

Dar îi era dat să deşarte cupa până la fund.

Nici acum nu putea să se ferească de privirile jignitoare ale trecătorilor, impresionaţi de apariţia ei extraordinară.

— Ce frumoasă eşti ! îi şopti un domn spilcuit urmărind-o.

— Unde te duci ? unde te duci auzi pe un altul cu o voce atât de insinuantă, că tânăra fată înfiorată ca şi ziua care dispărea iuţi pasul, plecată parc-că sub povara unei dureri a cărei cauză îi era nedesluşită.

Şi a fost nevoită să îndure pe tot parcursul căei Victoria, cuvintele libere, privirile, surâsul acelora pe care-i exalta melancolia voalată a ochilor căprii, faţa de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

culoarea mată a perlei, roză acum, din cauza vântului rece şi a sângelui ce i se urcase în obraz.

Ca o umbră o urmăreau cele întâmplate!

Ce admiraţie nereţinută!

La acest gând un surâs inconştient îi trecu pe faţa de o frumuseţe deosebită şi să opri pe buzele întredeschise.

De ce atât de impresionată?

Era deprinsă cu omagii.

In Paris, unde-şi făcuse liceul nu trecea nicăeri neobservată. Nici odată însă succesul n'o îngnise atât.

O primise ca pe o veche cunoştinţă şi intrarea ei stârnise o adevărată revoluţie printre studenţime.

De unde s'o cunoască, când ea era de abia de vre-o două săptămâni în ţară şi lipsise şapte ani?

Un cuvânt prins din întâmplare la garderoba «Fundaţiei», aerele îndrăzneţe şi provocatoare ale multora o făcuse să plece cât mai iute, într'o stare vecină cu disperarea.

In urma ei două studente şoptise c'un aer dispreţuitor: «Fica doamnei Cosmeanu, fica Lolei».

Impunsă în inimă ca de o viespă ea alerga spre tramvai, nevoind să creadă realităţii, înăbuşind cu greu explozia durerei, lăcrămile care i se ivise la colţurile ochilor.

Iat-o la staţie!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se urcă în tramvaiul care chiar în acel moment se oprise.

In enervarea ei i se părea că circulă mai încet ca oricând.

Fica Lolei, şopti un domn elegant de pe banca de peste drum, către celălalt care, distrat, privea afară prin geamul îmbrumat.

— E foarte bine !

Domuul Doneanu tresare privind spre Elena.

Ea e mai aparte ca oricând în pălărioara de catifea neagră, sub care străluceşte mai isbitor albeaţa catifelată a tenului, privirea întunecata şi umedă.

— Să reîncepem vizitele la prietena noastră !

— Numai să ne invite.

— Ingrijesc eu, îl asigură domnul Bogescu cu siguranţa omului bogat.

— Şcoala Ianculuí strigă conductorul c'o voce răguşită, pe când tramvaiul se opreşte.

Domnişoara Cosmeanu se ridică, trece printre pasagerii numeroşi cari involuntar se dau la o parte ca înaintea unei regine, şi parcurge stradela îngustă care o desparte de casă.

E nerăbdătoare de a se explica cu mama ei.

Aci nădăjdueşte ceiace doreşte, cuprinsă la sfârşit de rele presimţiri.

— Ce bine c'ai sosit !

Doamna Cosmeanu gătită într'o rochie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de «crêpe de Chine» de coloarea prunei cu pieptănătura cea mai modernă, cu ciorapii transparenţi în pantofii mici de piele de căprioară, întâmpină pe fiică cu o bucurie nereţinută şi cu nerăbdare.

«Atât de târziu? Nu-ţi mai rămâne timp decât să te găteşti cât mai iute, zise ea aruncând o privire în oglinda şifonierului.

Suntem invitate la prietena mea, doamna Fornescu.

Sună pe Natalia să-ţi ajute la îmbrăcat. Iată invitaţia.

Elena ia biletul parfumat, încordându-şi toată voinţa spre a reţine întrebarea arzătoare.

Aruncă o privire indiferentă, citind cu voce slabă cele câteva rânduri:

> «Nădăjduiesc dragă prietenă că te vei distra, petrecând câteva ore în mijlocul nostru. Mi-ar face o deosebită plăcere dacă şi fiica d-tale te va însoţi. E aşteptată cu nerăbdare de cercul în care va străluci».
>
> Cu dragoste,
>
> *Aneta*

Nu-ţi închipui reluă doamna Cosmeanu vorba, atât de preocupată că nici nu observase gestul de desgust cu care fiica ei aruncase biletul pe măsuţă, ce bine petrecem la doamna Fornescu. Duce casă frumoasă, ospitalieră. Vei face cunoştinţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

folositoare. Am să-ţi recomand şi câţiva din prietenii mei.

Elena înăbuşi cu greu durerea, privind uimită pe mama ei.

Rolurile păreau întervertite.

Bucuria fetei de pension care se duce la prima serbare nu e mai mare, decât era aceia a doamnei Cosmeanu.

Înaltă şi bine proporţionată, gătită şi fardată cu o artă desăvârşită, cu aerul de mulţumire răspândit pe faţa blondă, cu ochii albaştri-verzui, ea, părea mai curând sora mai mare a fiicei ei.

Nimeni n'ar fi crezut altfel.

Faţă de această expansiune Elena nu avu curajul să-i strice buna dispoziţie, şi se hotărî a amâna destăinuirele care o chinuiau din ziua când se reîntorsese în ţară.

Căuta cu orice preţ să rămână acasă.

Trebuia să cerceteze mai de aproape, să se convingă de adevărata ei situaţie.

Natalia intră aruncând o privire întrebătoare împrejur.

— Adu rochia cea nouă a domnişoarei pantofii şi pălăria porunci doamna Cosmeanu servitoarei. Grăbeşte-te nu avem mult timp de pierdut zise ea enervată, prinzându-şi pălăria înclinată spre urechea dreaptă, după ce o încercase de câteva ori în toate direcţiile.

Desnădăjduită Elena se aşezase pe colţar după ce-şi scoase pălăria şi desbrăcase mantila.

— Ce faci Lenuţo nu te piepteni ? D-na

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cosmeanu observa de abia acum faţa trasă a fetei. Ea părea mai pală încă în bătaia luminei electrice, care ţâşnea plăcut din globurile de forma perei a lustrului aurit.

— Nu pot, zise fiica ei, pe când două lăcrimi i se opresc în colţurile ochilor. Am răcit. De abia am venit acasă. O migrenă nesuferită nu mă lasă în pace. Ştii prea bine că nu sunt amatoare de petreceri. De altfel ca să-mi urmez regulat studiile trebue să mă abţin dela astfel de întruniri.

— Iar cu ale tale? Ai învăţat îndeajuns. De ce să reîncepi viaţa de muncă? Un viitor sfrălucit te-ar aştepta dacă ai urma sfaturile mele. Numai exteriorul tău e de ajuns, ca să ameţească pe mulţi. Doamna Cosmeanu privea pe copilă cu mândrie.

— Ai răcit!... Iritată şi cam nehotărâtă mama Elenei cu o voce nesigură zise:

— Să chem doctorul?

— Nu e nevoe. Mă curarisesc singură. Du-te o îndeamnă Elena simţind că inima-i era prea slabă pentru a cauza vre-o supărare serioasă, persoanei deşarte care-i era mamă, şi care trăise totdeauna în iubire şi răsfăţare.

De nenumărate ori îi dorise şi ei aceiaşi soartă, sigură fiind că numai o astfel de viaţă, poate ferici.

Orice nădejde începea a i se spulbera. Presimţirile nu o înşelaseră.

— De ce nu pleci? stărui ea din nou văzând aerul posomorât al mamei ei.

— Să n'ai nici o grijă. Cu aspirine, ceai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi rom sunt până mâine complect restabilită. Nimic nu mă lecueşte mai repede.

Elena căuta să asigure pe doamna Cosmeanu pe a cărei faţă se răspândise iarăşi aerul mulţumit şi copilăros, care plăcea atât de mult admiratorilor ei.

— Atunci spun Nataliei să rămână cu tine până mă întorc, şi să-ţi prepare ceaiul.

— Trimete-mi mai bine pe Petruţa. Şi cu gândul revedea căutarea ei devotată când era mică şi, părinţii ei se întorceau odată cu ziua.

— Dacă-ţi place mai bine!

La un semn al stăpânei, Natalia plecă s'aducă o trăsură, pe când aceasta apăsa degetul pe butonul soneriei, de două ori ca să vie bucătăreasa.

— Să rămâi tot timpul cu domnişoara, până ce mă întorc, porunci ea bătrânei servitoare, plecată, gârbovită, având par'că totul stins, afară de ochii vioi, înfundaţi, sub sprâncene late, aproape ninse, din cari porneau licăriri ciudate şi şirete.

— De vine cineva ştiii ce să zici.

— Cum nu, bombăni bătrâna ţigancă reţinând o privire mustruitoare, sunt eu deprinsă cu de astea.

— A sosit birjarul.

Doamna Cosmeanu sărută cu vârful buzelor ca să nu i se ia văpseaua pe Elena pe frunte, îi arătă pe o măsuţă o cutie cu bomboane, şi pleacă în noaptea rece şi întunecoasă cu Natalia, ca să-i ţie umbrela până la trăsură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rămasă singură, Elena trece pe ochi batista subţire, îşi adună toată energia, neştiind ce să creadă de nepăsarea mamei sale.

— Hai maică... bătrâna servitoare se apropiase sfioasă.

— Am făcut lumină în cameră. Dacă te culci, aduc ceaiul. Dar cum să te culci fără mâncare. Tot ce am gătit a rămas neatins. Aşa-i cucoana, când dă zor să plece.

— Să-ţi aduc barem o aripioară de pui, puţin vin roş?

— Nu, zise Elena, privind înduioşată spre bătrâna care o purtase în braţe.

Incurajată, Petruţa se dete mai aproape, mângâindu-i părul mătăsos, ca pe timpul când venea la dânsa, plângând pentru orice nimic, căci cucoana nu era niciodată acasă.

— Hai nani, îndrăzni ea acum să zică, ca în urmă cu zece ani când desmierdările, iubirea ei adevărată împedica copila de a fi coplect părăsită.

Când el, dispărutul mai era pe acasă atunci lucrurile se schimbau. Ceasuri întregi se juca cu fetiţa, îi povestea basme, o desmerda.

Dar aceasta nu se întâmpla des. Cucoana nu voia cu nici un preţ să renunţe la petreceri.

«Vom sta la gura sobei când vom îmbătrâni» era veşnica ei frază.

Si el plecase înainte de vreme şi ea tot pe acasă nu rămânea.

Bătrâna suspină... nu avea pe nimeni...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar ca un câine era credincioasă stăpânilor. Pe Elena o iubea fanatic... o crescuse din prima zi când venise pe lume. Îşi propuse să vegheze totdeauna asupra ei. Şi cucoana îi era dragă dar îi era necaz de cele ce vedea.

Elena se sculă încet de pe colţar trecând anticamera care despărţea camera ei de iatacul doamnei Cosmeanu. De astă dată privea luxul răspândit pretutindeni.

Se mira cum de nu-i venise vreodată în viaţa totdeauna îndestulătoare care a dus-o, să ştie din ce venit trăiau.

In şapte ani, cât îşi făcuse liceul la Paris, în verele petrecute la băile şi plajele mondiale, nu-i trecuse prin cap vre-o îndoială, şi nu întrebase pe mama ei, de unde avea mijloacele de a duce un astfel de traiu.

De altfel dânsa nu avea nici odată timp să-i vorbească serios.

Veşnic preocupată cu toaletă, cu petreceri, cu excursiuni, totdeauna înconjurată, ea părea că ocoleşte cu dibăcie orice deslușire.

Acum pricepea câteva din vorbele ei.

«Fii mai amabilă cu domnul Moraru îi recomandase ea de atâtea ori, şi în general fii mai mondenă, mai puţin rezervată.

Incepea pe urmă altă vorbă pentru ca să nu-i ceară explicaţii.

Şi azi scăpase ocazia, când cu sufletul desnădăjduit, voise să afle adevărul de care-i era teamă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De ar fi cu putinţă ca aceste svonuri să fie simple calomnii!

Dar după toate aparenţele şi, ea aruncă o privire desperată spre mobila fină în lemn de acajou, spre aranjamentul draperiilor scumpe, spre covoare, spre patul de bronz lucind ca aurul sub cuvertura de mătasă albastră, acoperită de tul brodat cu flori aplicate...

Mici amănunte îi reveneau acum înţepându-i inima; nu se mai putea îndoi... totul se năruia.

Nu-şi urmase studiile în vederea unei cariere, ci numai să-şi mulţumească curiozitatea, setea de cunoştinţi, care o muncea, ş'o făcuse de multe ori să-şi piardă orice interes pentru lumea uşuratecă şi banală a unei societăţi amestecate, pe care o cunoscuse la băi.

Pe urmă studiul literelor o făcuse mai simţitoare, mai idealistă, mai sentimentală, de loc modernă. Se indigna la cea mai mică abatere a cuiva din calea dreaptă.

Părăsise cu părere de rău Parisul, prietenele scumpe, contractul cu elita intelectuală şi distinsă, care-i formase snfletu-i artist şi rafinat.

Dar fie din cauza succeselor mereu crescânde, stârnite de apariţia ei fermecătoare, de inteligenţa-i cultivată şi puţin comună, fie din cauza sănătăţei şubrede, nu se gândise în visele făurite pentru viitor decât să păşească în viaţa înclinată spre o fiinţă iubită pe a cărei credinţă şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sinceritate s'ar putea sprijini. Se simţea prea slabă, şi singurătatea o înfiora. Se cam mira pe ideele ei învechite. Femeia nu era după dânsa, să lupte singură, oricât de cultă, oricât de superioară ar fi.

Din ultima vară mai cu seamă această idee nu o mai părăsea.

Acum trebuia să-şi uite visele !..

Cel puţin de forţa-i fizică ar fi la înălţimea celei morale.

Era deprinsă cu trai bun, cu confort.

Numai în astfal de condiţiuni îi permise medicul să-şi urmeze studiile, şi fără muncă multă, fără surmenaj.

Se informase după ce o căutase de părintele ei, de moartea prematură a advocatului, şi clătinase îngrijorat capul.

Constatase la ea un organism debilitat, anemie cerebrală, îi prescrise reconstitnante, recomandându-i insistent cruţare, distracţii, înlăturarea oricărei oboseli, unindu-se cu mama ei, pentru a o hotărî să renunţe la urmarea studiilor.

Elena se cutremură.

Deodată îi reveniră ultimele cuvinte ale tatălui ei, întipărite i se părea cu litere de foc:

«Oriunde ai fi, îi spuse el, desmerdând-o, fixând asupra ei ochii de acum sticloşi, oriunde te-ar arunca soarta capricioasă, aminteşte-ţi de poveţele mele:

— Fii cum trebue, totdeauna împăcată cu conştiinţa ta. Aceasta e prima condiţiune de fericire pentru omul normal. Cin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

stea a fost tradiţie în familia mea şi e cea mai frumoasă podoabă a femeii.

Nu-l pricepuse atunci. Avea numai unsprezece ani; dar cuvintele şi le repetase mereu, şi din an în an înţelesul îi apărea tot mai desluşit.

Îşi amintea de durerea ei sfâşietoare, i se păruse că nu-i va putea supravieţui.

Dar schimbarea mediului, studiul, oraşul mare, timpul mai cu seamă cărui nimic nu-i rezistă, îi aduseră şi ei o alinare şi o mângâiere relativă. Suferise însă totdeauna de o nostalgie neînţeleasă, de un dor de afecţiune, de care sufletu-i rămase însetat. Sufletu-i nedesluşit nici odată complect, necunoscut încă, mai înegurat acum ca oricând ca o privelişte frumoasă învăluită în ceaţa dimineţei!

In zadar s'au străduit colegele ei în ale căror vine curgea un sânge meridional, s'o înveselească. In zadar încurajarea, simpatia profesoarelor. Nici laudele nesfârşite ale profesorilor, minunaţi de talentul, de înţelegerea ei pentru studiu, şi care-i prooroceau o carieră strălucită chiar în Paris de s'ar înscri la litere; nici admiraţia pentru Bergson care făcuse educaţia sufletească şi fericise pe multe din colegele ei influenţate de teoriile sale optimiste şi sănătoase, nu avură vre-o înrâurire, nu-i împedicară zdruncinarea sufletească.

Rămase dela moartea părintelui ei cu o oarecare melancolie în suflet, care nu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

risipise complect nici în momentele ei cele mai fericite.

In ultimul timp în vacanţele petrecute la băi multe lucruri o revoltase. o impresionase rău.

Se ferise atunci de a se apropia de realitatea crudă, cu toale că-i era aproape cu neputinţă de a se sustrage numeroşilor ei admiratori cari se îngrămădeau la restaurant, la plajă, să vadă pe frumoasa româncă.

Atunci îi fusese prezentat şi domnul Ormeanu, care voia să se stabilească pe un timp la Paris.

Nu putea să uite impresia ce-i lăsase ! Cât de atent se arătase el chiar din prima zi a cunoştinţei lor, cât de mult îi plăcuse să-i intre în voe, s'o înveselească !

Scepticismul lui o descurajase la început.

Reuşise totuşi de multe ori să-i combată neîncrederea ce o afişa.

La sfârşit se ţinea mai rezervat.

Nu-şi explicase atunci motivul. azi pare că-l ghicea şi-i apăsa atât de crud inima.

Işi amintea cum se străduise mama ei s'o atragă în cercurile tinerilor eleganţi, căutând s'o ispitească pe nesimţite, cum se indigna de aprecierile ei, zicându-i că era neexperimentată, că nu cunoştea lumea de azi, dornică numai de plăceri şi senzaţii nouă. Voise numai decât s'o încredinţeze că principiile de morală cari i se infiltrase nu mai cadrau cu timpul de azi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu pretenţiile, cu aspiraţiile şi trebuinţele omului modern de a fi fericit.

Ea o combătea, se indigna, şi mama ei nu-i mai destăinuia nimic.

— Am adus ceaiul. Nu te-ai culcat?

Elena tresare. Indată mamă Petruţa; pentru prima oară de când s'a întors ea pomeneşte numele cu care era deprinsă în copilărie.

Iute cu dibăcie, după ce s'a smuls cu greu gândurilor, ea desface pieptănătura de acele numeroase, împleteşte coada groasă, scoate îmbrăcămintea, pantofii, ciorapii, şi cu ajutorul bătrânei, se bagă sub cuverturele calde şi luxoase.

Mama Petruţa aduce de pe măsuţă ceaiul, şi distrată, ca un corp lipsit de suflet, Elena începe a sorbi din băutura uşoară şi enervantă.

— Dar doftoria? a zis cucoana de spirine... Petruţa priveşte cam încurcată.

Elena surâde, şi-i arată cutia noptierei din care servitoarea îi aduce o mică cuticară.

Tânăra fată scoate o bulină, o înghite cu ajutorul ceaiului ce-i mai rămăsese. Se culcă începând a simţi căldura băuturei, cuprinsă de o toropeală, de o dorinţă de a dormi, de a nu mai şti nimic, de o teamă de a afla adevărul care o îngrozea, descurajată prin suferinţele fizice, şi mai cu seamă morale ale zilei.

Dar mamei Petruţa nu i se putea pretinde de a fi din categoria acelora care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ştiu să prindă momentul favorabil, sau să înţeleagă sufletul simţitor al Elenei.

Caracterul ei înăsprit nu ştie ce-i cruţarea, chiar faţă de copila pe care o iubea ca pe o fică. Nu aşteaptă nici o întrebare, nici un semn, pentru a aluneca pe povârnişul destăinuirelor.

Era prea înciudată contra cucoanei, şi tot ce adunase în sufletul amărât de atâţia ani, contra purtărei condamnabile a stăpânei, ea le împrăştie cu dărnicie, şi oarecare mulţumire copilei simţitoare. Elena îşi simte inima cuprinsă de o tragică înştiinţare.

Bătrâna se apropie încet. Se aşează pe marginea patului.

Nu ştie cu ce să înceapă mai întâi.

«Ai văzut maică pe domnul Moraru? Ala brun cu barba cafenie. Să ştii că el e ibovnicul cucoanei, el ţine toată casa».

E moşier, cunoaşte pe cucoana încă de când trăia domnul, Dumnezeu să-l ierte. Are avere mare şi case multe. Pe când domnul nostru se prăpădea, ei chefuiau, veneau mosafiri, jucau cărţi de mă ţineau până în ziuă. De pe atunci cucoana nu se mai astâmpăra pe acasă.

Numai când venea domnul Doneanu, rămânea acasă mai cu voe bnnă; era vărul dumisale, aşa ne spunea. Domnul nu trebuia să afle că de! erau certaţi!...

Şi domnul Bogescu, şi câţi alţii... să ştii toate, draga mamei, să nu faci la fel.

Acuma, Natalia mi-a spus că se întrece

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu prietena ei madama Fornescu, pentru unul care-l cheamă domnul Sorescu.

— Nu mai vorbi... mi-i somn şopti Elena cu o voce întretăiată de suspine. Închide butonul şi bună seara... Nu mai avea putere să spună mai mult, nu voia să arate bătrânei servitoare deznădejdea de care era cuprinsă.

Mult timp însă în camera singuratecă Elena nu-şi putea stăpâni durerea şi lacrămile pe care căuta în zadar să le reţie.

Ele curseră din belşug. nevăzute, neştiute de nimeni, nepotolindu-i nici pentru o clipă mistuitorul chin, inspirându-i un adânc desgust de viaţa care de abia începea pentru ea, şi la a cărei liman de fericire nu mai nădăjduia să ajungă.

Târziu de tot nu se mai auzea decât tic-tac-ul uniform al ceasului de perete. şi respiraţia ei slabă şi liniştită, ca acein a unui copil.

II

Nu trecerea timpului îl îngrijora pe domnul Moraru când îşi îndrepta mereu privirea spre arătător... Lola nu se mai trezea. Răbdarea-i era pe sfârşite.

De mult ceasul din perete înregistrase ora zece, când doamna Cosmeanu se trezi dintr'un somn binefăcător.

Işi frecă cu mişcări indolente de femeie răsfăţată ochii de forma migdalei. Surâdea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

inconştient unei viziuni, gândindu-se la succesul din seara precedentă.

Iar în camera elegantă îmbrăcată numai în brocat de catifea albastru, cu draperii bogate cu perdele scumpe şi rolete îndantelate, soarele de Decembrie de abia îşi putea înfinge razele anemice. Ele se răsfăţau pe lemnul de coloarea alunei a mobilei, şi pe covorul persan care acoperea aproape toată încăperea.

Enervat şi exasperat, nemai putându-şi reţine mânia, domnul Moraru se plimba prin cameră, înfundându-şi ghetele în covorul moale şi gros, care nu reda nici un sunet. Privea furios spre aceea, contra căreia simţea în momentele de supărare, o adevărată ură.

Pantera, pantera!... cu aceste cuvinte ţâşnea tot necazul înăbuşit, ştiind că e singura denumire care o supără mai mult.

Doamna Cosmeanu trează de abia de curând, visa, surâdea, gesticula, uitând complect prezenţa sa.

Ce triumf asupra prietenei!

Pentru domnul Sorescu, tânărul bogat, elegant, înconjurat, răsfăţat de cucoane, nu existase nimenea din cercul ales al doamnei Fornescu. Se întreţinuse tot timpul numai cu ea! şi dorea să o viziteze.

Acelaş lucru vechii ei prieteni Doneanu şi Bogescu, care o neglijaseră înainte.

Începuse iarăşi să fie căutată ca în urmă cu câţiva ani.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar succesul de aseară întrecuse orice aşteptare.

E adevărat că aceşti din urmă îi vorbise de fiica ei şi doreau grozav să-i facă cunoştinţă.

Să fie acelaş magnet care atrăgea pe Sorescu ?

Ca o mângâere îi răsunau la ureche cuvintele care Sorescu i le şoptise cu atâta căldură.

Că o femee ca ea, care n'a lăsat să treacă timpul în deşert, nu îmbătrâneşte nici odată.

Şi veşnicul ei răspuns :

«Inima nu cunoaşte vârstă» găsise deplina lui aprobare.

Doamna Cosmeanu era complect lipsită de scepticismul propriu oamenilor de lume, cu toate că avea contact şi cu lumea rafinată.

Era cu totul lipsită şi de blazarea care face din persoanele cele mai inteligente şi instruite, fiinţe adeseori plicticoase.

Simplicitatea, lipsa de ambiţiune, vederile ei mărginite, neştiutoare şi nepăsătoare de tot ce ar vorbi lumea, îi infiltraseră o oarecare filozofie. Ea o făcea să se simtă complect fericită într'o situaţie în care poate alta ar fi văzut motive de suferinţi, la orice pas.

Numai gelozia domnului Moraru o cam îngrijora de un timp.

Acest gând o smulse din vise. Işi aminti deodată cearta din ajun, şi comedianta se trezi în ea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Întinse spre el brațele ca de alabastru, care reeșiau sculpturale din mâneca îndantelată de formă japoneză a lingeriei.

— Vino... vocea ei avea acele inflexiuni desmerdătoare cărora el nu putea rezista.

De astă dată o privea cu asprime reținând la timp surâsul ce-l cuprinsese, văzând-o atât timp furată de gânduri.

— Panteră, panteră, repeta el din nou, îndreptându-și pașii în direcția patului. Nu întrebuința cu ea mijloace crude și rafinate, știind că nimic nu o supără mai mult ca această poreclă.

— Iar ai început? Ți-am dat aseară toate explicațiile. De un timp numai de certuri te ții. Te rog să mă mai slăbești cu aceste cuvinte ordinare, zise doamna Cosmeanu, roșindu-se foc.

— Și tu să te mai lași de scandaluri. Toată lumea râdea de modul cum întreaga seară nu te-ai despărțit o clipă de Sorescu. Ar fi trebuit să plec imediat.

— Atâta-ți lipsea să te faci caraghios. Meriți într'adevăr numele ce ți-am dat de mult. Ambițios și trufaș ca un leu, și gelos...

— Ca un tigru complectă mai îndulcit domnul Moraru.

Dar n'am dreptate? Și cu domnul Doneanu și Bogescu n'ai încetat un moment flirtul și cochetăriile. Ai să mă faci să cred toate svonurile.

Doamna Cosmeanu aruncă o privire cochetă în oglinda venețiană din peretele dintre cele două ferestre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce om neîncrezător! Se mai uită cineva la mine când am fată mare! Părea însă atât de puţin încredinţată, că nici un văl nu-i întuneca ochii albaştri verzui, perverşi şi schimbăcioşi ca unda, în care el nu se mai sătura privind.

Domnul Moraru era din acei oameni mai expuşi înşelării ca oricare, de oarece inima-i simţea sincer şi adânc, o iubire mărginită numai la fiinţa a cărei frumuseţe fizică nu încetase de a-l fermeca şi a cărei bunătate sufletească în lipsa calităţilor intelectuale, îl câştigase pentru totdeauna.

Necazul îl făcea adeseori, să simtă o adevărată ură contra aceleia pe care o adora. Dar după aceste mici neînţelegeri de dragoste, el devenea mai supus, mai încredinţat că suspectează pe nedrept pe fiinţa iubită între toate, căreia în gelozia-i oarbă îi cauza adeseori supărări şi neajunsuri.

Atunci faţa-i gravă lua o expresie de copil răsfăţat, ochii închişi sub sprâncenele negre aveau o strălucire de dragoste nespusă.

Impreună mâinele late, din care una purta la inelar un inel c'un diamant de mărimea alunei, ca pentru rugăciune şi o rugă stăruitor să-l ierte, făgăduindu-i tot ce voia.

Atunci ea, femeia inbită cunoscându-i slăbiciunea cărei însă nu era nesimţitoare, profita totdeauna de această pocăinţă pentru a-l face să-şi răscumpere greşeala imaginară, c'un dar sunător.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Azi se gândea la serbarea care trebuia să întreacă pe ale prietenelor, în lux şi bogăţie.

Domnul Moraru deprins a-i ceti în privire orice dorinţă o asigură că se poate baza pe dărnicia pungei sale, care dealtfel îi fusese totdeauna larg deschisă.

Doamna Cosmeanu îi vorbi de invitaţiile ce le făcuse pentru a doua zi de Crăciun.

— Pe cine ai invitat? întrebă cu o voce iritată domnul Moraru deodată întunecat.

— Frumoasă întrebare! Pe toată societatea intimă cu care ne întâlnim mereu. Pe doamna Mercedeanu cu fetele, pe d-na Fornescu, Romăzescu cu fiica care cântă atât de frumos, pe doctorul Moreanu, pe domnii cari se găseau la doamna Fornescu, pe Sorescu, Bogescu şi Doneanu. Am să mai invit pe vecinii noştri şi pe toţi cunoscuţii. Când faci petrecere de sărbători nu trebuie să uiţi pe nimeni, şi n'am să mă stric cu lumea acum, când am fată de măritat.

Să începi d'a capo petrecerea din ajun!

Domnul Moraru se plimba iarăşi neliniştit prin cameră.

I se făcuse atâtea aluzii...

Dar nici unul nu-l neliniştise ca Sorescu.

Işi propuse să rămână liniştit, şi din nou îl chinuia gelozia!

Doamna Cosmeanu îl înţelegea.

— Nu ţ'am spus să nu ai nici-o grijă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Am să m'apuc eu de prostii acum când am fată mare!

Ştii cum e Lenuţa de retrasă şi studioasă. Dacă nu caut să o introduc, ea e în stare să se mulţumească ani de zile numai cu cărţile ei. Câte n'am încercat s'o fac să se lase de învăţătură.

Acum e pentru ea timpul cel mai priincios să apuce norocul. Ştii cât de bogat e Sorescu; şi ce om de lume care ştie să trăească!

Luciei Modeanu îi dădea şaizeci de mii de lei anual.

— Îi dădea, dar acum?

— N'ai auzit? a fugit cu baronul Zornescu. De atunci el s'a pus pe trai. Despre proectele lui rădeam cu d-na Fornescu când te-ai supărat.

Ce zor am eu de dânsul? Nu te-ai încredinţat încă că ţin numai la tine? Nu am trădat chiar pe soţul meu cărui îi datoram toate şi care m'a luat din dragoste. Noroc că nu ş'a dat niciodată seama şi că am putut cel puţin să-i mai îndulcesc ultimele zile. S'a stâns astfel liniştit recomandându-mi să am grijă de copilă. Am crescut-o am învăţat-o cum dorea el. Acum am s'o stabilesc cum ştiu eu... De aceia m'am gândit la d-l Sorescu.

— Niclodată n'o să ne înţelegem în această privinţă. Prima ta datorie e să te gândeşti să dai fetei o situaţie normală. Dacă Lenuţa ar fi cum crezi! Dar o cunoşti ca şi mine. Lasă-l pe Soreşcu. E

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

un om care nu se gândeşte serios. Toată inteligenţa .ş'o cheltueşte în petreceri şi desfrâu. De ce crezi că se învârteşte în cercul vostru ?

Pe urmă nu se potrivesc în vârstă. El e aproape de patruzeci de ani.

— Ce are aface ! dacă e bogat !

— Bine... fă cum te duce capul pe mine însă să nu te bazezi deloc... şi se apropia din nou de acea căreia îi datora cele ma mari plăceri şi cei mai fericiţi ani care-i trăise.

— Ce vorbeşti ?.. Nu mi-ai făgăduit să influenţezi copila să ajungă la o situaţie bună ?

— Bună după cum o crede ea. Lenuţa e serioasă, simţitoare ; are o inteligenţă rară, ştie în ce anume împrejurări ar putea fi fericită. Datoria noastră e s'o îndreptăm pe calea bună.

— Principiile sunt frumoase, dar gândeşte-te că Lenuţa nu are avere. Intreabămă pe mine ce e o căsnicie cu mijloace restrânse.

N'am fost eu mai fericită în căsătoria liberă ? Ce ne-a lipsit să fim mulţumiţi.

Tot astfel şi Elena, cred că ar fi fericită numai într'o situaţie bogată.

De sigur ea, cu neexperienţa vârstei, nu ştie, ce-i lipsa, sărăcia care ca cea mai crudă infirmitate coboară omul în ochii lumei, a celor mai de aproape şi, chiar în ai săi.

Când eşti bine situată, duci casă des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chisă, poţi să-ţi procuri ce doreşti, eşti mai de invidiat decât cu aprobarea unei lumi falşe şi interesate.

De atâţi ani mă cunoşti. Ţ'am făcut eu aluzie la o căsătorie legală.

— Nu, dar cât am suferit eu din acest motiv!.. şi de mi-ar fi cu putinţă... dacă Lucreţia zise el cu o voce mai slabă... dacă familia mea!..

— Nu vreau să ştiu cauza! Sunt mulţumită, şi n'aş schimba fericirea mea contra aprobărei întregei lumi.

— Ai început să mă încredinţezi... şi domnul Moraru veşnicul înamorat, priveşte cu admiraţie fiinţa pe care sufletul să tulburat ca în primul timp al unirei lor, o vede când blândă, când perversă, nervoasă, când enigmatică, când capricioasă ca nici una.

El, cu inteligenţa atât de superioară, care vizitase cercurile cele mai alese, care atâţi ani în Paris a venit în contact cu femeile cele mai prăpăstioase şi dibace, se simte slab şi cedează totdeauna acelei care-l captivează prin farmecul exteriorului, şi prin încrederea ce o are în iubirea ei.

Nici una nu-i în ochii lui atât de dotată, nu ştie să se îmbrace, sa conducă casa şi toate cu atâta eleganţă şi lux, nu ştie să fie atât de amabilă şi cochetă, şi cu mijloace destul de restrânse.

Nu-i venea a crede că cheltuia numai trei mii de lei pe lună acum când toate sunt atât de scumpe!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mulţi o calomniau... dar de câte ori urmând insinuările prietenilor căutase să-i găsească vre-o vină, ea-i probase că era bănuitor, ambiţios, gelos, şi de atâtea ori fusese nevoit să-i ceară scuze, să vadă să o împace, să se căznească să o facă să uite impresia rea, produsă de caracterul său neîncrezător.

De când se întorsese fiica ei, par'că era mai liniştit.

Seriozitatea Elenei, nădăjduia el, va face şi pe mamă mai aşezată.

Adeseori făcea comparaţie. Ce enormă diferenţă! Câtă seriozitate la una! ce frivolitate la cealaltă!

Poate tocmai din acest motiv îi plăcea. Căuta să-şi probeze că era cu neputinţă. Cu toate aceste niciodată nu era mai înflăcărat, mai aţâţat decât când vedea pe Lola înconjurată de tineri curtenitori.

— Sună Octavian să aducă Natalia ceaiul, şi să-mi dea de spălat.

Domnul Moraru apăsă butonul soneriei.

In acest moment Natalia deschise încet uşa, plimbându-şi ochii curioşi prin încăpere, fiind sigură de a avea ceva de colportat Petruţei, ca urmare a scandalului ce se petrecuse în ajun.

— Adu ceaiul, şi chiamă pe domnişoara zise surâzând doamna Cosmeanu.

— Ce o să zică Lenuţa, întrebă cu o voce şoptită proprietarul, când m'o vedea în camera ta la această oră?

— Nu-i mai putem tăinui nimic, trebue

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-i explicăm adevăratele noastre legături.

— Cum, crezi că Lenuţa n'are cunoştinţă de unirea noastră?

— Ne-a văzut la băi veşnic nedespărţiţi!

— Işi închipue ea, dar am evitat până acum să-i dau lămuriri desluşite.

E cam curioasă şi foarte retrasă.

— Portretul tatălui ei.

Acelaş caracter leal şi mândru, care nu se potriveşte de loc cu timpul de azi.

— Am să am multe de îndurat!

— Fii şi tu mai diplomată. Nu-i dezvălui deodată toate proiectele.

Fiica ta la vârsta şi cu exteriorul ei, trebue neapărat să fie ispitită.

Lasă mai întâi să vezi ce impresie îi face cercul nostru.

— Ştiu exact ce se gândeşte, am avut adeseori prilej s'o studiez.

Ea ia viaţa în serios, şi e simţitoare la orice cuvânt, la orice privire mai liberă. Par'că a fost crescută la mânăstire! Cu nici un preţ n'a voit să mă întovărăşească ieri la prietena mea.

Adevărat e că era cam răcită.

— Poate că nu s'a sculat? Să nu-şi fi atras vre-o gripă; e epidemie în oraş.

Totdeauna atent şi chiar serios îngrijorat de sănătatea copilei pe care o crescuse, de când ea nici nu-şi dădea seamă ce rol juca el în familia ei şi, pe care o iubea ca un părinte, domnul Moraru era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gata să treacă în camera fetei. In acest moment Elena apăru în pragul uşei, pală, trasă la faţă, după noaptea ce-i distrusese toate iluziile, făcând-o să-i pară lumea o prăpastie.

— Cum mergem cu sănătatea?

Domnul Moraru căuta să împrăştie impresia dureroasă pe care prezenţa sa în camera doamnei Cosmeanu, putea cauza tinerei fete.

— Bine, răspunse Elena, încercând a-şi înăbuşi emoţiunea turburătoare a inimei.

— De ce aşa pală studenta noastră? Domnul Moraru privea aproape îngrijorat cearcănele negre ale ochilor aprinşi care purtau pare-că încă urma lăcrămilor vărsate.

— Vino Lenuţo... doamna Cosmeanu întinse braţele cari cuprinseră cu toată dragostea inimei ei fluturatece pe copila atât de întristată.

— De ce n'ai rămas culcată? o întrebă desmierdătoare mama ei, mişcată de mâhnirea ce-i ghicea în ochii înflăcăraţi, pe când surâsul silit îi dispăruse de pe buze.

— Nu pot să lipsesc, am curs la franceză. Trebue neapărat să asist, să aud explicaţiile, indicaţiile autorilor de consultat.

— Destul, destul cu bătaia de cap. strigă enervată la culme doamna Cosmeanu, astupându-şi urechele cu mâinele. Lasă cursurile când nu vei avea ce face.

— Plec zise domnul Moraru înclinându-se.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Au revoir mesdames !

— Vii la masă ? Te aştept nu-i aşa ?

— Nici nu încape îndoială. Dar te găsesc în capotul mauve ?

— Dacă ţii numai decât ! şi doamna Cosmeanu uitând prezenţa fiicei ei, îi aruncă o sărutare cu degetele încărcate cu inele de preţ.

III

O tăcere de câteva minute, urmă cuvintelor glumeţe ale proprietarului.

S'ar fi zis, după vechea zicătoare că un înger trecea prin încăpere.

— Sfioasă, admirabila pisică angora se repezise prin uşa întredeschisă.

Îndrepta spre doamna Cosmeanu priviri rugătoare ca s'o ia lângă ea sub plapomă.

Iar zarzavagii nepăsători de timp, de nervii oamenilor, ţipau din răsputeri, doar ş'or vinde marfa.

Soarele, care pe străzile ude încă de o ploaie măruntă, îşi răspândise pretutindeni razele reci, devenea tot mai îndrăzneţ.

Pătrundea pereţii patului, şi se răsfăţa în părul doamnei Cosmeanu care părea acum adevărat aur. Elena căuta în zadar să se ferească de razele care-i tulburau privirea.

In acest timp Lola apucase mâna fetei, gândindu-se cum i-ar înşira evenimentele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai în favoarea ei. I se părea că ochii întunecoşi ai copilei, o priveau mai rece ca oricând. Dorea să isprăvească mai iute mărturisirile displăcute, pentru a nu pierde nici una din plăcerile zilnice care o aşteptau, şi care-i făceau viaţa atât de fericită.

«Cum atât de târziu? rosti ea pentru a începe vorba.

Întinse mâna spre sonerie.

«Unsprezece şopti Elena, având impresia că i se ridică în faţă o viaţă de umilinţi şi necazuri şi, că o prăpastie o despărţea de realizarea visului ei, singurul pentru care valora să-şi mai trăiască viaţa.

O viziune-îi apărea.

Vedea privirea mândră, aerul disprețuitor cu care domnul Ormeanu se rostia despre femei.

— Nu jur de nici una, când ştii să umbli cu ele; ce bun şi fin psicholog e Prévost!

In zadar înverşunarea ei de a-l combate ele îşi menţ nuse părerile.

Dar în ziua despărţirei, cu toată rezerva ultimului timp, el îi şoptise la plecare aceste cuvinte care căzuseră ca un balsam pe sufletul ei cuprins de primele tulburări ale îndoelii:

— «Nu jur de nici una, numai de tine». Dar dacă ar auzi toate câte le aflase dânsa? Scepticismul lui începea să o cuprindă şi pe ea, şi omul îi apărea ca o fiinţă pe care nu te poţi baza, capabil de orice.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mişcată de sbuciumul sufletesc ce-l ghicea sub aparenţa liniştită a fetei, d-na Cosmeanu începu c'un ton înduioşător povestea copilăriei ei :

— Eu n'am avut ca tine fericirea să am părinţi să-mi procure toate plăcerile copilăriei. Nu am dus o viaţă fără griji, confortabilă în timpul adolescenţei, nu am avut parte de o educaţie aleasă perfecţionarea talentelor, şi tot ce cere sufletul pretenţios şi rafinat al generecţiei nouă.

— Dar... Elena voia să-i spună că ea nu pretindea luxul care o impresiona rău.

— Nu mă întrerupe reluă doamea Cosmeanu. c'un aer dramatic şi mişcător asemănător cu acel al unei desăvârşite actoriţe care smulge tuturor lăcrămi de compătimire.

Vei vedea că cel puţin fiica mea nu are dreptul să mă condamne, când tot scopul meu era să procur soţului şi copilului meu, un trai îmbelşugat, lipsit de griji.

Departe, într'o mahala de pe la periferie, se găsea băcănioara părinţilor mei. Din zorii zilei şi până târziu noaptea ei munceau amândoi, şi agoniseau strictul necesar pentru cei trei fraţi ai mei şi mine.

Intr'o mică cameră întunecoasă, locuiam cu toţii. Nu puteam rosti o vorbă, nu puteam nici odată să mă joc din cauza manierelor sgomotoase ale fraţilor mei, care mă îngrozeau şi mă făceau să-i ocolesc. Mă jucam cu o biată păpuşă făcută din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cârpe pe care o ascundeam după sobă. Iar mama mi-o arunca fără milă îndată ce trebuia să facă focul. De o găsea fraţii înaintea ei, o rupeau în bucăţi făcând tot ce ştiau că mă necăjeşte. Nimeni nu-mi lua apărarea.

Îndată ce începusem a merge la şcoală, mama credea că nu trebue să mă mai joc. Tot timpul liber mă ţinea să împletesc ciorapi şi dantelă.

Şi astfel mi s'a dus copilăria, tristă posomorâtă, ca o zi mohorâtă de toamnă, într'o muncă deasupra puterilor mele.

Nu ca tine îmbrăcată numai în dantelării şi mătasă, îngrijită, căutată. N'am cruţat nimic pentru a-ţi îndeplini toate gusturile, dorinţele, şi chiar toanele cele mai extravagante.

N'am avut nici plăcere şi nici talent la învăţătură. In şase ani, de abia am isprăvit cele patru clase primare, cu toate pedepsele, bătăile, asprimea părinţilor mei. Aceasta graţie învăţătoarei care mă simpatiza, din cauza exteriorului meu ce mă făcea iubită şi de colege.

Mai târziu am dus'o mai greu.

Părinţii mei voiau să-mi fac ca şi fraţii mei o carieră din învăţământ. Mă înscriseră la externat. In zadar le spuneam că nu sunt pentru studiu, că nu înţeleg nimic, nici explicaţiile nici când citeam. Tatăl meu se capricia să urmez înainte, şi de frică trebuia să învăţ câte ceva.

Devenea tot mai aspru, mă bătea c'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cravaşă când îi aduceam o notă rea. Intr'o zi era să-mi rupă tot părul din cap.

Aş fi preferat să le ajut în prăvălie. Dar afacerile mergeau tot mai prost, şi datoriile creşteau mereu. Nu ştiam ce să mai fac. Aveam şaisprezece ani. Eram de abia în clasa treia. Cu timpul totuş, neplăcerile studiului erau de ajuns de compensate. Cu cât mi se închidea capul la învăţătură, cu atât se desvoltase frumuseţea mea fizică. Toată lumea se întorcea pe stradă să mă privească. Treceam ca cea mai frumoasă din şcoală. Nu puteam face un pas, fără să fiu înconjurată, urmărită, de o droaie de tineri, cari se întreceau a-mi şopti cuvinte măgulitoare, a-mi arunca priviri mişcătoare.

Eu, exaltată simţiam în mine o tainică tulburare.

Viaţa mă atrăgea, şi mă înfricoşa în acelaş timp.

In scurt timp mă învăţasem într'atât cu aceşti admiratori că dumineca când eram silită să stau o zi acasă, mă plictiseam grozav.

In fine în societatea amestecată a şcoalei se găsiră multe care cunoscând viaţa grea care o duceam, văzând admiraţia ce o stârniam pretutindeni, mă sfătuiră să apuc altă cale. Câteva din colege care urmau conservatorul, vorbeau cu entuziasm de acele femei elegante şi uşoare, de care le istorisise o profesoară, şi pe care parizienii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu galanteria lor înăscută, le numesc «la femme chic».

Nu-mi lipsise nici îndrăzneala cu toată vârsta mea fragedă, şi nici ocazia, dar îmi era teamă de tatăl meu, care era în stare să mă omoare, aflând de o astfel de abatere.

Ca să-ţi rezum pe cât se poate toate suferinţele îndurate în anul care urmă, tatăl tău mă zări într'o zi tot pe drumul şcoalei, şi de atunci încercă toate mijloacele, până ce mă luă în căsătorie.

Am dus-o bine câţiva ani, căci era un om simpatic, de o pricepere, bunătate şi o distincţie sufletească rară. O carieră strălucită îl aştepta. Era unul din cei mai talentaţi din advocaţii tineri.

Dar o boală nemiloasă şi care nu iartă, îl mină, tocmai când succesele obţinute îl făcea să făurească pentru tine care n'aveai decât şase ani, şi pentru mine, tot orizontul lui, visele cele mai aurite.

Ce eram să fac? Imi procurai prin prietene ce putui; şi cu mica sumă dată de societatea a cărui advocat fusese, reuşii să-l ţin lângă mine. Părinţii lui încuviinţară să te trimit cu Petruţa la ei, era singurul ajutor ce-l puteau da.

Imi amintesc suspină Elena.

Ii reveneau vorbele bătrânei servitoare, din care motiv fizionomia ei luă o expresie neîncrezătoare.

— Fii încredinţată că-ţi spun numai adevărul, zise doamna Cosmeanu observând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

imediat că pierde imediat din impresia produsă asupra fetei.

— N'am nici un interes să te mint, zise ea c'un astfel de accent de sinceritate, că cei mai puţin naivi, tot s'ar fi înşelat.

Am luptat din răsputeri ani de zile să procur soţului meu tot ce a dorit, ca să-i alin suferinţele şi să-i înseninez ultimele zile.

Am jertfit totul pentru voi. Şi dacă am primit în ultimul timp iubirea şi sprijinul domnului Moraru, era tot pentru ca să nu-l lipsesc de confortul obişnuit.

Astfel a murit liniştit, neştiind ce am jertfit pentru el, şi pentru a-ţi da educaţia care o visase pentru tine.

Cred că nimeni n'are dreptul să mă critice.

In sufletul Elenei se îngrămădise o jale şi o compătimire sfâşietoare.

Ştia, era să exclame. Se reţinu la timp. Acuma îşi explica ultimele lui cuvinte.

Şi după moartea lui?

După moartea lui mi-a trebuit mult timp să-mi revin din starea de abatere în care căzusem. Dar în nenorocire avui un noroc rar. Domnul Moraru bunul nostru prieten înlocui pe părintele tău. Toată iubirea sufletului său înalt şi generos, el o revărsă asupra noastră. Închirie o casă confortabilă, o mobilă cu lux, îmi îndeplinea dorinţele toate.

Nădăjduia că după ce timpul va aduce alinarea suferinţei să aibă şi el drept la o părticică a dragostei mele. Şi pentru tine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu cruţa nimic. Má ruga mereu să îngrijesc să ai toate din belşug, şi el mă hotărî să te las să-ţi isprăveşti liceul.

Eu mă gândeam, cu toate stăruinţele tale, că, cu exteriorul tău ai putea duce o viaţă mult mai uşoară.

— Pentru mine studiul a fost o plăcere şi, acum văd că s'ar putea că odată să-mi fac din el o profesiune.

— Nu ai avea nevoe de toate dacă m'ai asculta, cu frumuseţea ta ai putea...

— Frumuseţea mea nu-mi va servi decât să duc o viaţă morală şi demnă.

— Fraze de roman... Ce vrei să zici că purtarea mea n'a fost ?...

— N'am zis nimic, dacă e aşa cum spui...

— Dar cum să fie ? Ce-ai crezut ?

«Ţi-a spus cineva altceva» ? întrebă cam îngrijorată doamna Cosmeanu pe fiica ei.

«Nu mi-a zis nimeni nimic».

Dar primirea ce mi s'a făcut la universitate, la Fundaţie, mi-a arătat cât eşti de cunoscută».

Poate mă ia drept alta. Şi chiar de a-şi fi. Ce-i cu asta ? Foarte rar o femeie frumoasă, trece neobservată.

Pe urmă trebue să te gândeşti la gelozia doamnelor.

«Nu poţi avea încredere în nici nna. Nici n'ai crede câte insinuări i s'a făcut lui Octavian».

La sfârşit tot s'a încredinţat că am fost calomniată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Fii mai indiferentă şi rezervată cu toţi. N'ai nevoe de prietenii nouă. Avem în cercul nostru destui cunoscuţi. Nici nu-ţi închipui ce rea e lumea, şi viaţa cât de trădătoare este. Totuşi tot ai putea ajunge departe, de m'ai asculta».

Dacă am consimţit la căsătoria liberă cu domnul Moraru, era tot pentru tine. Voiam să-ţi dau prilej când te vei face mare să ajungi la o situaţie mai bogată, mai înaltă.

«Mie nu-mi impune numai banul, zise c'un aer dispreţuitor Elena».

Nu-ţi impune pentrucă nu-ţi dai seamă ce rol joacă el, în societatea de azi. Fără el, nimic nu valorează.

Ce făceam noi fără Octavian?

Trebuia să consimt la toate ştiind chiar că niciodată nu mă poate lua în căsătorie.

«De ce nu s'ar putea? întrebă Elena care nădăjduise până atunci».

«Pentrucă dela căsătoria mea încă. ş'a adus o prietenă, pe Lucreţia B. din Bruxelles către care are îndatoriri».

Faţa Elenei destul de decolorată, devenise mai transparentă.

«Ai ştiut şi n'ai dat înapoi?

«N'am ştiut la începnt se grăbi s'o asigure mama ei, văzând impresia rea ce se strecura în sufletul tânăr şi curat».

— Nici azi el nu ştie sigur dacă eu îi cunosc exact relaţiile, cari le-am aflat în mod întâmplător.

Dar mai bine când nu adânceşti prea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

mult, unele lucruri. Ce am fi avut dacă aş fi fost prea scrupuloasă. Ce ai fi devenit tu atât de delicată, atât de expusă. Am vrut să duci înainte viaţa pe care tatăl tău şi eu, o visam pentru tine. Te-am crescut amândoi ca o plantă de seră, ferindu-te de orice intemperii ale timpului şi ale întâmplărilor.

Numai graţie acestor îngrijiri de fiecare zi, de fiecare oră, de fiecare minută, ai scăpat din anii în cari pier atâţi nevinovaţi.

Vezi cu câtă pietate, cu câtă jertfă i-am îndeplinit ultima dorinţă zise doamna Cosmeanu, cu o aparentă emoţiune, ştergându-şi lăcrimele care-i alunecau pe faţa întristată.

— De ce dorinţi vorbeşti? întrebă Elena devenind mai desmierdătoare la vederea supărărei mamei ei pe care o credea adevărată.

— Cum nu ţi-am spus îndeajuns? Voiaă să-ţi dau o creştere demnă de fiica lui, de precocitatea, de talentele pe care le manifestai de pe atunci.

Pare-că ziceai că fără domnul Moraru nu m'ai fi ţinut atâţi ani la Paris.

E adevărat, credeam că pentru fericirea ta e mai bine să guşti mai puţin din viaţa intelectuală. Insă n'a fost numai îndemnul lui Octavian care m'a hotărât să te mai las, şi insistenţele tale, ci, mai mult amintirea dorinţelor lui.

— Nu aş fi putut să le îndeplinesc cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mica sumă de câteva sute de lei care mi-o da societatea a cărei avocat fusese câţiva ani; de aceia m'am jertfit. Am vrut să te scutesc de drumurile atât de grele ale unei vieţi de muncă.

— Eu n'aş fi dat înapoi dela o viaţă de muncă folositoare. Toate drumurile vieţei sunt spinoase zise Elena, aplecându-se spre mama ei; dar e de dispreţuit acel care trăeşte din mijloace suspecte, acel pe care fiecare are dreptul să-l privească c'un aer insultător. Aceste din urmă păreri Elena le pronunţă cu o voce atât de slabă, că pare că nu voia să fie auzite decât de dânsa. Nu mai avea curajul să supere pe mama ei, de a cărei viaţă jertfită binelui părintelui şi al ei, era pe deplin încredinţată. In tot cazul era mai liniştită.

Nu ar fi fost poate în urmă cu câteva săptămâni. Nu trebuia să fie Einstein ca să recunoască relativitatea, ca să constate că la om totul e relativ după iluziile şi dezamăgirele sale.

După primirea din ajun situaţia mamei ei nu-i mai părea atât de anormală.

Cu toată lipsa de experienţă şi viaţa închinată până acum studiului, ea era din acele care cunosc puţin şi realitatea.

Auzise dela colegele ei în Paris, de multe cazuri analoage, de căsătorii libere contractate pe simplul motiv de a nu pierde pensia. Ea nu era din acele care se închină părerilor primite de-a gata.

Nu vedea nimic rău dacă mama ei în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

situaţia în care se aflase, cedase propunerilor domnului Moraru.

Dacă această căsătorie era înscrisă la ofiţerul stării civile sau nu, lealitatea mamei ei era aceeaşi.

Numai un lucru îi tulbura simţul ei de dreptate.

Străina adusă din Bruxelles era singura care avea toate drepturile asupra domnului Moraru.

Şi mama ei îi vorbise de dânsa cu atâta indiferenţă !

Vorbele Petruţei îi reveneau iarăşi.

Când ai făcut cunoştinţa domnului Moraru ? întrebă ea deodată, rupându-se gândurilor, şi întrerupând pe doamna Cosmeanu din ale ei.

Cam încurcată, mama Elenei tresărise, căutând să-şi compue o faţă indiferentă.

— Nu mult înaintea morţei lui Nicu, el era unul din cei mai buni prieteni ai săi, şi...

«Cucoana nu se piaptănă» ?

In cadrul uşei Natalia privea intrigată, feţele trase de emoţiune, ale mamei şi ale fiicei.

E douăsprezece. Vino iute şi-mi ajută la îmbrăcat, zise ea servitoarei. Dar înainte de toate spune Petruţei să gătească totul pentru masă. La unul fix, vine domnul.

Doamna Cosmeanu sări sprintenă ca o pisică din pat. Işi aruncă pe umeri un matineu îndantelat. Se aşeză pe urmă în faţa oglinzei, desfăcându-şi părul auriu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Surâdea vădit mulţumită, de cum arăta, şi mai cu seamă de modul cum eşise din destăinuirile de care scăpase ca de un vis rău.

IV

In liniştea sufrageriei bine încălzită la masa familială stăteau acum toţi trei, mâncând, bând veseli şi bine dispuşi.

Doamna Cosmeanu cam îngrijorată la început, se linişti în curând. Petruţa îi executase toate poruncile.

Fiecare era bine servit, după programul alcătuit de ea, şi pe care Natalia era însărcinată să-l citească în fiecare zi, bucătăresei.

Domnul Moraru arunca Lolei priviri recunoscătoare când i se serveau numai mâncărurile recomandate de medic.

Trebuia să urmeze un regim aproape vegetarian, să se nutrească din cărnuri numai cu cele uşoare, pasăre, peşte, cari îi plăceau, şi pe care graţie grijei iubitoare a Lolei, Petruţa le gătea de minune.

De ani de zile proprietarul care nici în această privinţă nu ştia ce se petrece în casa sa, era încredinţat că doamna Cosmeanu se istovea, pentru a-l îngriji cât mai bine. Nu atribuia nici un merit bătrânei ţigance, care-şi bătea singură capul învăţând pe cât putea printre vecini, când prietena cucoanei gătise pentru conu Alecu un nou

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fel de bucate, şi doamna Cosmeanu îi poruncea şi ei să-l gătească pentru domnul Octavian.

Doamna Cosmeanu înveselită de mulţumirea proprietarului, îndemna pe Lenuţa care şedea la dreapta ei, să atace cu mai multă energie antrecotul respectabil, care după prescripţia medicului trebuia să o întărească şi să-i combată extrema-i anemie. Ea se simţea mai bine şi mai mulţumită ca oricând. Mama ei şi domnul Moraru nu ştiau ce să facă ca s'o înveselească şi s'o distreze.

Serviţi astfel în sofrageria strălucitoare de obiectele de argint şi cristaluri răspândite cu bogăţie pe bufeturi, mese, mesuţe, printre care oglinzele de bronz vazele scumpe cu plante rare ridicau eleganţa şi dădeau încăperei un aer de veselie, aveau impresia că se găsesc în vre-un restcurant la modă, unde fiecare comanda mâncarea după plac.

Numai doamna Cosmeanu nu comandase nimic. Pe vârful furculiţei, încet, ca să nu-şi atingă buzele, ea lua câte o fărâmătură din farfuriile cu bucate gătite pentru domnul Moraru, ferindu-se de a se atinge de peşte sau de friptură de pasăre, căci chiar şi aceste i se păreau prea grele şi în stare să-i îngreueze talia, şi să-i strice fineţea obrazului. O viziune o făcea să surâdă apoi dispăru...

Departe, într'o căsuţă albă i se părea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că Sorescu îi turna şampanie şi-i întindea un biscot...

Proprietarul după ce-şi potolise puţin foamea, începu s'o îndemne mai cu inzistenţă să mănânce şi ea. O imită luând pe furculiţă ca şi dânsa o fărămitură şi mai mică din fiecare farfurie, şi o ducea atât de încet la gură, încât cu toţii isbucniră în râs.

Pe urmă încurajat de succesul obţinut încerca din nou să provoace veselia. Se uita desmerdător la Lola şi începu să se îngrijească văzând'o atât de absentă.

Elena simţind că-i jenează se uita prin geamul care dădea în curte, la soarele ce dispărea învăluit de nouri groşi.

Se gândea la cursul la care voia să asiste.

La un semnal doamnei Cosmeanu atât de invizibil că fiica ei care observa toate nu-l văzuse, domnul Moraru schimbă vorba.

Îşi aminti de viaţa lui la Paris, istorisi câteva anecdote care provocară atâta ilaritate că Lenuţa de abia cu mare greutate îşi putu potoli râsul, care-i îmbujora obrajii şi-i făcea inima să palpite.

Mai înviorată, mai liniştită acum, după destăinuirele mamei ei, Lenuţa se gândeşte s'aducă şi ea partea de plăcere şi veselie în viaţa zilnică.

Nu vrea să fie ursuză să plictisească pe omul deosebit care-l găseşte în domnul Moraru, pe care nu-l cunoscuse bine până acum. Simte o puternică recunoştinţă şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iubire filială pentru acel care de atâţi ani ocrotea pe mama ei şi pe dânsa.

De altfel oricât de departe ar fi cu gândul, datoria ei era să nu plictisească pe nimeni cu desnădejdea, cu tristeţea intimă.

I se părea cu toată asigurarea ce voia să-şi impună, că-şi va trăda emoţiunea văzând că trebue să-şi smulgă o icoană din suflet, şi, că persoana care o avea mereu în faţa ei se va şterge neapărat, va dispare ca o nălucă. Reuşi să se sustragă gândurilor care o năvăleau.

Cu o graţie ideală, uşoară, cu o voce dulce, caldă, ea povesteşte cu spirit întâmplări interesante din anii ei de şcoală, de ideele primite, de cele reţinute.

Nimic nu mai credea criza morală prin care trecuse.

O uşoară roşeaţă îi acoperă faţa mai albă pentru acel care a observat-o bine. Toată ereditatea morbidă se resfrânge, se vede în talia prea subţire, pe faţa frumoasă şi simpatică.

Domnul Moraru şi mama ei se privesc mişcaţi.

Nicu în persoană. Aceiaşi fizionomie, aceiaşi voce atrăgătoare.

Avocatul nostru exclamă domnul Moraru amintindu-şi cât de crud fusese cu prietenul său, având însă mângâierea că acesta se stinsese fără a-i cunoaşte trădarea.

Îşi promitea să-i ocrotească fiica, s'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ferească de primejdiile cari pândeau nevinovăţia şi neexperienţa ei.

Voia să înceapă o discuţie asupra femeii franceză, crezând că acest subiect ar interesa pe Lenuţa.

Nerăbdătoare însă, privind îngrijorată la brăţara de pe mână, doamna Cosmeanu văzu că nu lipseau decât câteva minute până la ora două.

Îşi aminti de întâlnirea promisă, şi anunţă pe proprietar că era absolut nevoită să viziteze o prietenă bolnavă, care locuia destul de departe, pe la o margine a oraşului. Se sculă dela masă intrând iarăşi în iatac.

Domnul Moraru o urmă, uitând de Lenuţa, cu totul preocupat de scenele avute cu Lucreţia, care din zi în zi devenea mai ameninţătoare, mai pretenţioasă. De când se întorsese copila, era mai geloasă şi numai dărnicia lui o putea potoli.

Câte nu jertfise el pentru Lola? Prietenul, pe aceia pe care o luase dela părinţii încrezători în cuvântul său.

Şi nu-i părea rău.

Un surâs, o privire a ei, în care el credea că-i vede tot sufletul, îl despăgubia de remuşcările, de neajunsurile îndurate.

Numai Lucreţia să nu facă vre-o nebunie!

Închise uşa dela iatac uitând toate preocupările.

Lenuţa rămase o clipă gânditoare. Petruţa se apropiase bucurându-se cu fata ei, după cum o numea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când se reîntoarse în camera ei fiica Lolei își simțea sufletul pătruns de o veselie neresimțită încă dela reîntoarcerea în țară.

Câtă delicateță și bunătate îi arătase domnul Moraru.

Și mama ei ce grijă avea de a-i face traiul comod și ușor. Își reproșa ostilitatea și răceala din trecut. Simțise un fel de gelozie, văzând cât de ușor fusese înlocuit tatăl ei. Azi, înțelegea pe doamna Cosmeanu. Inima-i tânără și simțitoare era atât de mișcată că nu putea găsi nici o vină acestor oameni cari aveau tot dreptul de a se iubi. Cu câtă dibăcie se purtau cu ea! Îi admira. Era încredințată că-i deranja.

In neprihănia ei era sigură de toate cele istorisite de doamna Cosmeanu.

Când o oră mai târziu pășea liniștită pe drumul spre Fundație, soarele își filtra razele reci și anemice.

Nici un nour pe cerul senin ca și fața ei.

Visătoare, ea suspină fără voe, trecând ca absentă prin publicul numeros la această oră.

Își zicea că avea tot dreptul să întâmpine cu răceala meritată pe calomniatoarele pe care gelozia le făcea de sigur, s'o privească c'un aer atât de provocător.

Ceru lucrarea lui Zweig despre «Verhaeren» pe care-l cunoștea în parte.

Dar voia să aibă cunoștințî mai exacte. Cu serlozitatea caracteristică ea se adânci în studiul interesant.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din când în când privirea-i visătoare aluneca deasupra mesei acoperită cu muşama neagră, şi a lămpilor bronzate aşezate cu o regularitate matematică.

Ajunse la un citat important din «Villes tentaculaires» şi ar fi voit să-l noteze.

Uitase să-şi ia hârtie. Se sculă încet ca să nu atragă atenţia. Căuta cu privirea spre măsuţa, în a cărei despărţituri pusese buletinul. Custodele amabil îi scoase câteva foiţe din sertarul mesei privind minunat apariţia deosebită.

Ea se adânci din nou în studiul interesant.

Nu vedea, nu auzea, ce se petrecea împrejurul ei.

Câţiva studenţi dela celălalt capăt al mesei, făceau tot ce le era cu putinţă doar îi vor atrage privirea, o vor face să-i observe. Insă Elena rezistă. Nu gratifică cu nici o privire pe acei cari o făcuse să sufere atât de mult în ajun. Câţiva merseră cu îndrăzneala până în a-i trimete bezele pe furiş, ca să fi văzute numai de ea.

Toată sforţarea, libertatea lor, nu le atrase decât o privire încruntată a custodului. Ei erau siguri că Elena nu văzuse nimic.

Dealtfel de când amintirele o distrăgeau fără voia-i din studiul asupra cărui voise să-şi concentreze toată atenţia, ele o duceau spre locuri îndepărtate, pe care ar fi dorit să le uite.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Toate împrejurările cunoştinţei întâmplătoare, o urmăreau ca nişte fantome.

S'o preocupe într'atât un om, ca să nu-şi poată realiza proiectele care le desmerdase. Avuse nevoie de toată energia să nu rămână în camera ei, singură cu visurile, cu amintirile. Şi la masă în mijlocul veseliei generale, ar fi vrut să deschidă vorba, să mai audă de el. Privirea domnului Moraru o intimidase. I se părea că el ghicea tot ce voia să-i tăinuiască. Ar fi dorit să mai afle câieva amănunte asupra familiei lui.

Dar cui să se încredinţeze?

Cât timp au fost împreună nu se gândise că ar putea să-i lipsească. Şi de atunci mereu i se părea că vede, că simte lângă ea, privirea lui îndrăzneaţă, înfocată şi adesori neliniştită. Îşi propunea din nou să rămână rece, să înăbuşe durerea doborîtoare.

Mama ei o asigurase pe deplin asupra situaţiei lor, proprietarul se îngrijea de ea ca un părinte căuta să-i ghicească toate gusturile. Ducea o viaţă fără griji, era iubită, răsfăţată. Ce voia mai mult?

Chiar Ormeanu atât de sceptic care din prima zi a cunoştinţei lor îi arătase sincer ideile lui asupra femeilor, la sfârşit tot se închinase cu respect în faţa ei, zicând că ea, e una din excepţii.

Trebuia să fie mulţumită cu partea ei, să alunge gândurile care o năvăleau, să nu ia în seamă inima, s'o uite, s'o adoarmă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Datoria ei era să-şi urmeze serios studiile care-i vor aduce odată complecta independenţă. Nu putea să se sprijine decât pe munca ei. Oricât de mărinimos ar fi domnul Moraru nu-i era îngăduit să primească sprijinul său decât, până şi-ar face o carieră.

La căsătorie nu se putea gândi, era mai liniştită ca la început dar situaţia lor tot nu era normală. Nu avea nevoe de pătrunderea-i ascuţită pentru a întrevedea idealurile mamei ei, care nu puteau fi nici odată, şi cu nici un preţ ale dânsei.

Nu-i rămânea decât studiul şi uitarea. Nepăsarea anilor trecuţi îi reveni. Nici o îndoială nu o mai apăsa. Avea dreptul să fie cu capul sus. Repeta în sine versurile care le citise înainte cu câteva clipe. «Tout affronter, vaut mieux que tout comprendre» [1]).

Cunoştea multă lume. In Paris niciuna n'ar fi procedat ca mama ei. Ce era să facă singură fără nici un sprijin şi c'un copil mic? N'ar fi putut să-şi procure nimic prin munca ei neavând nici o meserie, nici o profesiune.

Viaţa i-a fost destul de vitregă.

Nu ea nu era vinovată, căuta Elena să se asigure. Se jertfise pentru soţ şi copil.

Şi lumea veşnică bârfitoare să nu ghicească viaţa ei de abnegaţie? Câte sub scutul căsătoriei nu sunt mai vinovate.

---

1) **Mai bine să înfrunţi toate decât să înţelegi toate.**

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Căsătoria liberă atât de întinsă de acum în Occident, trebuia după un timp să devie obişnuită şi la noi ; şi de ea prezintă atâtea dezavantaje pentru femeie timpul va găsi o altă soluţie.

Ingândurată, Elena intră în sala de cursuri. După sfertul de ceas academic, cu o voce tare, convingătoare profesorul vorbi cu înţelegere despre poeţii simbolişti, ţinând încordată atenţia auditorului, care nu mai încăpea în sală.

Cât e de calomniată se gândi din nou Elena, amintindu-şi întristată de primirea ce i se făcuse în ajun.

Pe urmă atenţia şi cugetarea ei fură cuprinse de conferinţa care o interesa, şi pe care o înţelegea mai bine ca toate.

In timp ce privirele şi auzul încordat ale copilei ei căutau să nu piardă un cuvânt şi nota autorii cari erau să-i ajute la lucrare, doamna Cosmeanu se strecura uşoară ca pana dela pălărie, spre o căsuţă albă, dintr'o mahala îndepărtată.

Iubitul ei cel mai nou domnul Sorescu o primi cu lori, şampanie şi bomboane. Era extaziată, norocul îi venise atât de uşor! Să ştie doamna Fornescu! Şi singurului bărbat care dela unirea ei, eclipsa pe domnul Moraru, cărui îi rămase totdeauna credincioasă sufleteşte, doamna Cosmeanu îi istoriseşte în mijlocul desfătărilor, şi plăcerei de a fi împreună de Elena, de caracterul, de sufletul ei leal şi drept.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să vedem după un timp răspunse domnul Sorescu, care, se mulţumise până acum cu cuceriri uşoare, motiv pentru care nici o femeie nu-i resistase încă...

V

Furată de gândurile cari o făceau să surâdă inconştient, Elena, întinsă a lene pe colţarul din camera ei, călătoria cu imaginaţia-i aprinsă spre plaje îndepărtate.

Nu era din acele care din lungile călătorii nu reţinuse nimic.

Ea îşi găsise totdeauna bucuriile cele mai adevărate în admirarea frumosului pe care ştia să-l aprecieze şi să-l înţeleagă.

Numai comorile artistice ale Luvrului, în galeriile cărui îi plăcuse să stea ore întregi în lumea caldă şi vie a tablourilor, îi dăduse materie de gândit şi studiat pentru ani de zile.

Vizitase şi Italia, şi par'că ca şi poetului lui Mignon, acolo ar fi vrut să trăiască, să iubească şi să moară.

Cunoştea perfect tot trecutul artistic al Italiei, istoria Romei, şi se entuziasma de urmele lăsate de o civilizaţie moartă.

Totuş din această din urmă vacanţă inima ei tresărea mai puţin la vederea frumuseţelor neînsufleţite...

Trebue fiinţe oamenilor!

In deşert mândria o împiedica să răspundă acestei puternice chemări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Până acuma crezuse că sufletul ei artist, bogăţiile intelectuale îi vor procura fericirea după care alergă.

Nu-i venea a crede, dar observase bine la lumea înconjurătoare, că iubirea nu mai era sentimentul atât de puternic cântat de o veşnicie de poeţi. Că cel mult ajuta la trai, dar nu era cu neputinţă de a-l suprima.

Dar azi înţelegea din vocea misterioasă a lucrurilor, că tot ea era unica raţiune de a exista.

Poate momentan, şi numai în primul timp al tinereţei căuta ea să se mângâie, dorind cu neştiinţa vârstei să vază trecuţi cei mai frumoşi ani, care să aştearnă vălul uitării asupra sentimentelor ei.

Da, era singura fericire posibilă. Ea era pretenţioasă. Era însetată după iubire sufletească, şi bărbaţii, de aceasta era încredinţată căutau numai plăcerea.

Ce n'ar fi dat să se afle în starea sufletească de altă dată, să mai guste din nepăsarea, din plăcerile care i-au înveselit ultimii ani. Nimic nu-i mai părea demn de interes. I-ar fi plăcut să stea mereu singură.

Chiar bucuria de a se revedea acasă păleа. Mama ei, dl. Moraru erau cât se poate de iubitori. Dar sufletul nu se satură cu bunăvoinţă. Vedea pe mama ei atât de superficială. Întrevedea lucruri la cari nu voia să se oprească.

Lumea, vasta lume o înspăimânta, şi ca şi păsărica surprinsă de furtună, se vedea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fără nici un sprijin, acum când soarta ei era în joc.

Totuş o înduioşare o cuprindea, gândindu-se cât de mult o răsfăţase mama ei. Graţie ei căpătase acea superioritate pe care o dau cultura, educaţia, talentele artistice.

Altă dată găsise în vanitatea-i care începuse a se trezi, deplină mulţumire.

Azi par'că totul dispăruse.

Dacă aş fi urmat artele frumoase îşi zise ea, amintindu-şi de talentul ce-i descoperise toţi profesorii ei... poate o carieră artistică i-ar fi umplut golul, neantul sufletesc.

Până acum îşi găsise compenzaţie în curatele şi înaltele regiuni ale spiritului.

Să fie acest unic isvor de mângâlere secat pentru ea?

Trebuia să aibă răbdare... şi să-şi impună energia de a urma calea datoriei.

Căci ce nădejde mai putea nutri? Ormeanu tânărul cu moravuri solide, atât de aspru cu el şi ceilalţi, ce ar putea să-l hotărască la o unire care i-ar jigni toate prejudecăţile înrădăcinate, l'ar desbina cu familia lui atât de sus pusă pe scara socială, toţi oameni de seamă, cari nu ştiau de nevoile celor mulţi, de abaterile impuse de nenorociri şi împrejurări.

Cine ştie dacă viaţa ne va mai apropia şopti Elena privind tavanul cu stucaturi bogate ale camerei; şi dacă împrejurările

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

i-ar fi cât de favorabile, se gândi ea cu sufletul excepţional, lipsit de egoismul modern, ar putea ea să încuviinţeze la o unire care i-ar scandaliza familia lui, şi ar fi poate o piedică la cariera strălucită care o visa, nu atât el, cât ambiţia părinţilor săi, diplomaţia ?

El nu-i ascunsese ce impresie, ce atracţie simţise. Ii vorbise de situaţia lui strălucită, de venitul care-i permitea să trăiască oriunde independent, cu atâta căldură, cu atâta convingere, că ea citise în privirea adâncă, tot ce el se străduise să-i dea a înţelege.

Şi pe urmă câtă rezervă ! Cine ştie ce calomnii i s'ar fi înşirat şi lui !

Cu toate acestea îşi zicea ea iarăşi cu maturitatea precoce a fetelor de azi, Petruţa îi vorbise de atâţia veri de cari nu trebuia să ştie domnul Moraru ; şi ea nu prea mintea.

Trebuia să fie cu ochii deschişi să înceapă o călătorie de descoperiri prin lumea cu care era în contact mama ei.

De n'ar mai apuca-o nostalgia lunelor de vară ! Surâdea când în rarele momente devenea optimistă.

S'ar putea să nu o înşele presimţirele ? După clipele de desnădejde par'că vedea într'un viitor îndepărtat realizarea visului cel mai scump.

Pe urmă raţiunea îi arăta iarăşi puţina probabilitate, aproape neputinţa.

De ce să se mai gândească Radu la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dânsa? După ce va fi petrecut un timp în metropola lumei, cine ştie cine-i va fixa alegerea.

Recăzu din nou în visul tulburător şi enervant.

Deodată un sgomot o făcu să tresară.

Uşa fu deschisă... şi auzi hohotele de râs ale mamei ei.

Aceasta intră triumfătoare la braţul unor domni necunoscuţi Elenei. — Domnul Bogescu, domnul Doneanu făcu ea râzând prezentările.

Privirea mustruitoare a fetei o fulgeră.

Îşi aminti deodată că nu trebuia să procedeze cu atâta libertate faţă de Elena.

Buni prieteni, şi câteodată veri, glumi ea aruncând pe furiş o privire cochetă în oglindă.

Încântaţi, cunoaştem pe domnişoara din văzute, se grăbiră ei să fie amabili, vorbind amândoi în acelaş timp.

«De unde, întrebă demnă şi rece Elena, cu roşeaţa în faţă, la gândul că ei au intrat cu atâta libertate în camera ei, şi-i vorbeau cu îndrăzneală şi fără nici o jenă».

Ei o examinară o clipă căci supărarea o prindea de minune.

Pe urmă îşi aruncau priviri de înţelegere, surâzând unul la altul, observând-o mai cu deamănuntul, considerând-o ca o pradă sigură care nu putea să le scape.

Domnul Bogescu bogătaşul cu tipul comun, cu faţa roşcată ca şi părul, cu mustaţa groasă, sub a cărui frunte luceau doi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ochi mici şireţi, devenea tot mai înţepat văzând înfăţoşarea indignată a Elenei, şi-i răspunse cu vocea-i groasă şi necioplită:

«Nu ştii, aşa vine vorba, cunoşteam pe mama dumitale, pe Lola, zise el mergând supărat spre fereastră, apucând pe doamna Cosmeanu de talie, şi şoptindu-i ceva la ureche.

Ha, ha, ha! râsul ei suna clar, şi perlat, ca acel al unui copil.

Nu în faţa fetei, se ruga ea de acel cărui îi datora jumătate din luxul ce-l purta, cu toată sgârcenia şi meschinăria caracterului său, dar care-i fusese totdeauna respingător.

Ce ne pasă de mititica? Doar nu o să te incomodezi pentru ea. Vezi, adăugă el devenind deodată sentimental. Nici unul nu te-a iubit ca mine... şi când poţi mă ocoleşti.

Doamna Cosmeanu nu voia să audă. Privea spre fiica ei... nu putea să-l desmintă, şi nu voia să-l jignească.

— Ce tot te uiţi? Lasă-te pe Doneanu; el va şti s'o ameţească.

Doamna Cosmeanu suspină înăbuşit.

Doneanu îi fusese printre cei mai simpatici... dar nu reuşise să-l câştige.

Rămaseră numai prieteni, cu toate svonurile ieşite.

— Nu-ţi închipui reluă ea iarăşi convorbirea, arătând spre fiica ei, ce se ascunde sub aparenţa ei delicată, ce suflet, ce caracter, ce idei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toate sunt la fel la început. N'ai fost şi tu ca ea? şopti el c'o voce măgulitoare, apropiindu-se încet, şi aplicându-i o sărutare sonoră pe braţul de o albeaţă marmoreană.

Elena tresări în fotoliul în care se instalase. Îi aruncase o astfel de privire că doamna Cosmeanu încurcată, opri c'un gest aspru pe domnul Bogescu de a-şi mai permite vre-o familiaritate.

Petruţa veni la timp cu cafeaua neagră căutând privirea Elenei în timp ce doamna Cosmeanu împărţea ceşcuţele cu băutura turcească.

— Unde e Natalia întrebă doamna Cosmeanu cam răstită, rău impresionată de costumul bucătăresei.

— S'a dus să cumpere...

Bine, bine să vii să iei ceştele.

Domnul Doneanu reuşise cu toată primirea rece dela început să intereseze pe Elena prin conversaţia-i spirituală şi variată.

Sub un exterior uşuratec el era cel mai instruit, mai solid, mai adânc şi adevărat inteligent din tot cercul doamnei Cosmeanu şi C-nia.

Îi lipsea o singură calitate, de aceia nu se putuse sustrage din cercul frivol şi compromis care-l desgusta pe el, omul moral cu principii de tot felul. Nu avea energie, tărie de caracter, ceiace făcea pe cel din urmă din prietenii săi să capete influenţă asupra lui. Chiar Bogescu atât de inculţ şi înapoiat reuşise să-l facă să rămână

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

cu el. Acum vederea domnişoarei Cosmeanu strânsese din nou legăturile lor de prietenie.

Doneanu care din primele fraze deduse că Elena e mult mai snperioară acelora din ale căror cerc era de acum să facă parte, îi arătă fără înconjur că nu avea nimic comun cu societatea deşartă, coruptă, care-l adulase, îl admirase mai mult ca pe oricare, până adăugă el râzând la venirea prietenului său Sorescu.

Domnişoara Cosmeanu privea pentru prima oară trăsăturile, faţa regulată cu ochii verzi şi tenul închis al domnului Doneanu, care luase loc în fotoliul cel mai apropiat de al ei. Il găsea distins, fin, însă un secret instinct îi zicea să nu se împrietenească prea iute.

Totuş Doneanu cu curtenia. dibăcia, şi mai cu seamă prin lealitatea ce se ghicea în sufletul său, reuşi să-i arate calităţile lui reale care nu lăsase până acum pe nimeni indiferent.

Elena care ştia să le aprecieze îi repetase că era cu gândul la Paris, şi cu totul departe de tot ce o înconjura. Avea impresia că vorbeşte c'un prieten.

Dar Doneanu nu voia să înţeleagă şi nu-i convenea acest rol.

Nobleţa sa sufletească, galanteria sa înăscută, îl împiedecau să se arate închipuit. Cu toate aceste nu-i venea a crede că un om cu situaţia sa, antreprenor cunoscut, în afară de un venit dela un imobil

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce-l mai avea să nu pară o partidă strălucită la oricare fată dornică de a-şi întemeia căsnicia.

Rând pe rând toate candidatele doamnei Fornescu şi Cosmeanu încercase să-l atragă. Elena într'adevăr era mai mult în toate privinţele. Totuş fiica Lolei !...

Cu toate aceste simţea că Elena se ţinea departe. La toate complimentele discrete, ea se sustrase cu dibăcie. Ii accentua mereu că toată ţinta ei era să-şi urmeze studiile şi să intre în învăţământ.

Reuşise la sfârşit s'o mai înveselească, s'o hotărască să se plimbe cu el singur prin curtea mare în care erau mai multe apartamente locuite.

Frumuseţea, timbrul vocei ei începuseră să se influenţeze pe Doneanu care se ţinea până acum printre cei mai blazaţi, incapabil de a mai simţi serios.

Inspirat, el declamă, pretextând o aducere aminte, citatul din Homer ;

«Elle ne semblait pas être la fille d'un mortel, mais d'un Dieu» [1]).

Elena nici de astă dată nu voia să observe entuziasmul său, care n'o încălzea de loc.

Inclinată mereu spre idei pesimiste, ea îşi amintea totdeauna versurile care se potriveau mai bine stărei ei sufleteşti, şi-i revenea versul lui Viélé Griffin :

---

1) „Nu părea fiica unui muritor, ci al unui zeu"!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«La vie est un sourire aux lèvres de la mort» [1]).

«Numai scriitorii pesimişti vă plac după cum văd». Am constatat această dispoziţie la mai toate domnişoarele zise el necăjit de indiferenţa ce ea îi arăta.

— De ce ne-ar plăcea alţii, când vedem că tot ce scriu ei e adevărat.

— Tocmai dv. domnişoară să vorbiţi astfel? Ce vă lipseşte o întrebă el cu o voce desmerdătoare. Aveţi toate darurile intelectuale zise el, jenat de a vorbi de frumuseţea ei. Nu depinde decât de priceperea dv. ca să gustaţi viaţa în tot ce are ea mai frumos şi mai ales, zise el devenind tot mai insinuant.

Nădăjduia, cu toată impresia deosebită ce-i lăsase, că poate odată tot va reuşi s'o convingă să uite principiile în care a fost crescută şi de care ea îi dăduse a înţelege că nu se va îndepărta.

— Totul e relativ răspunse cu rezervă Elena.

— Tot ce pare mai frumos uneia poate fi nenorocirea celeilalte. Depinde din ce punct de vedere judecaţi.

«Din toate punctele de vedere«.

Văd că sunteţi printre femeile culte care nu le-a lăsat indiferente propria lor cauză.

Situaţia femeii actuale e cu totul diferită de aceia a timpurilor trecute. Şi din momentul ce ea nu se mai poate ţine de

---

[1]) Viaţa e un surâs pe buzele Morţei".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tradiție decât o viață de muncă... îi rămâne una mult mai ușoară.

Indignarea o făcea pe Elena să se cutremure. Era să uite tonul convențional. Se stăpâni la timp.

«Toți judecați la fel. Am și eu ideele mele în această problemă pe care am studiat-o bine. Dar îmi amintesc în această clipă acele ale lui Ellen Key care a susținut atâtea femei.

Datoria femeii de azi zice ea, e să 'trăiască deasupra puterelor omenești. Pentru a ne cuceri locul la care ținem, trebue ca totul să se dărâme împrejurul nostru, căci cauza noastră e cauza regenerării sociale.

— O fi având și ea dreptate. Fiecare cauză își găsește apostolii ei. Dar nu-i mai înțelept, când cauți ce se potrivește mai bine cu mediul, cu calitățile, cu principiile persoanelor cu care vii în contact?

Azi multe trebue să-și creeze singure fericirea.

O carieră e lucru greu și dăunător femeii. Nu-i răsplătită în deajuns pentru munca depusă, și reputația ei, nu suferă mai puțin.

— «Fă ce trebue, să se întâmple ce se poate» zise ea întrebuințând citatul francez, foarte înțepată, uitând o clipă indiferența ce-și impusese.

— Nu știu de ce cerc, și de ce principii vorbești; nici n'ar trebui să răspund acestor vorbe. Dar țin să declar că pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

tru mine, şi pentru toate acele cu capul deschis, cu sufletul normal şi leal, nu există decât două căi; sau căsătoria instituţie veche aşa cum se denumeşte, bazată pe iubirea reciprocă; sau o ocupaţie după cunoştinţele, destoinicia, dispoziţiile persoanei care o alege.

După mine nu există altă cale frumoasă şi dreaptă.

Poate aceste idei sunt desmodate în unele cercuri; în tot cazul eu, nu mă voi îndepărta de ele oricare ar fi părerile celor ce mă înconjoară.

S'ar putea prea bine că acele cu principii mai uşoare să o ducă mai bine un timp, s'ar putea ca eu să rămân singurateacă, părăsită. Totuş prefer aceste suferinţi, remuşcărilor ce mi-ar cauza o purtare nedemnă.

Domnul Doneanu o privea cu admiraţie aprobând'o mereu. Căuta să-şi potolească indignarea ce i se răspândise pe faţa vioae şi ochii scăpărători.

— M'aţi încredinţat domnişoară şopti el, încercând să-i apuce mâna. Aţi putea ţine asupra acestui subiect o conferinţă la cercul nostru.

Nici eu nu cred altfel. Cu timpul o să vă încredinţaţi că nici eu nu sunt printre cei mai răi. Numai unul mă întrecea în severitatea principiilor. Domnul Ormeanu prietenul meu, mai curând al lui Sorescu, căruia i-ar fi plăcut femeile care ţes, torc,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi stau numai acasă, ca în timpul bunicei. Cu el mă potriveam bine, păcat c'a plecat.

— V'am vorbit astfel numai pentru a auzi părerile.

Dacă nu s'ar face atâtea căsătorii de convenienţă, corupţia nu ar fi atât de mare!

Doamna Cosmeanu ieşise la timp cu domnul Bogescu, pentru a împiedica pe Doneanu de a vedea roşeaţa aprinsă ce se răspândise pe faţa Elenei la auzul numelui pronunţat.

Domnul Bogescu îşi luă rămas bun, făcând un gest autoritar lui Doneanu să-l urmeze.

— Sunt încântat de cunoştinţă zise acesta înclinându-se respectuos în faţa Elenei, c'un accent cald şi adevărat.

— Dacă-mi permiteţi? am o lojă la Teatrul Naţional. Se dă «Cocoşul Negru». Sunteţi atât de iniţiată în literatura franceză. O să vedeţi că şi noi avem autori teatrali romancieri cari se pot compara cu cei din Occident.

— Nici nu mă îndoesc răspunse mai potolită Elena, mişcată de modul cum voise să-i intre în voe. Am să mă iniţiez în literatura ţărei.

— Lăsaţi-mi mie plăcerea de a vă aduce ultimele romane şi lucrări mai mici. Am o bibliotecă bogată de toate scrierile româneşti.

— La revedere! Vin mâine să vă iau la teatru, urmă el luându-şi rămas bun

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dela doamna Cosmeanu şi plecând fără a mai aştepta răspuns.

Domnul Bogescu se apropiase şi el.

— Bună ziua domnişoară. Cred că timpul a trecut destul de iute. Ce zici? Cu aceste cuvinte îi întinse mâna grasă şi roşie.

VI

Dornică de a nu perde un cuvânt din piesa interesantă care se juca. Elena se uita ţintă spre rampă.

Nu ştia ce să admire mai mult. Piesa, jocul actorilor, decorul artistic şi bogat. Nu, svonurile nu erau înşelătoare, şi reputaţia nu era usurpată. Şi după atâtea opere însemnate văzute în străinătate, prima piesă românească nu-i părea nici mai puţin interesantă, nici mai puţin rafinată şi elegantă.

Îşi propunea să vadă rând pe rând toate piesele româneşti. Simţea par'că o lacună în cultura primită, cât timp nu va cunoaşte bine literatura ţărei ei.

Doamna Cosmeanu lângă ea, asculta, fără a auzi nimic din piesa redată cu atâta însufleţire.

În pauza care urmase primului act, ea rotise curioasă ochii prin prejur. Zărise la lumina orbitoare a lustrelor într'o lojă de primul rang pe doamna Fornescu cu domnişoara Romăzescu. Iar în fundul lojei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ascunzându-se ca un rău făcător pe domnul Sorescu, care flirta când cu una când cu alta, dar pare-că tot inclina spre doamna Fornescu,

Aceasta părea tot mai înveselită, tot mai strălucitoare, privirei îngrijorate a doamnei Cosmeanu care nu-şi mai lua ochii dela ea.

Ce toaletă elegantă pe care n'am mai văzut'o încă, şi de care nici nu mi-a vorbit. Şi ce pălărie! numai în paiete, îşi vorbea ea singură uitând complect prezenţa celorlalţi.

— Ce tot şopteşti? o întrebă intrigat domnul Moraru încercând în deşert a o atrage în vre-o convorbire.

— De sigur un nou dar dela dânsul îşi urma ea gândul, în timp ce cortina se ridicase şi întunericul învăluia iarăşi sala. Lasă că-mi comand eu mâine una şi mai elegantă, se gândi ea aruncând o privire spre Elena, a cărei rochie modestă îi părea de o extremă simplicitate, în comparaţie cu acea a domnişoarei Romăzes u.

Din toţi numai domnul Moraru era jertfitul. Nu se hotărâse la o piesă văzută decât în hatârul Elenei. Lola îi explicase că venise momentul când se impunea ca să mai lase din plăcerile lor pentru a se gândi la fată. Observase în lăcărarea lui Doneanu, şi domnului Moraru îi plăcea el mult mai mult decât Sorescu. Să fi avut vre-o presimţire? se gândi doamna Cosmeanu; căci de drept nu voise să-l intro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

ducă pentru fată, dar trebuia să-i dea un motiv puternic ca să-l primească precum voia.

Din tot cercul lor numai ei doi se puteau măsura. Sorescu era mult mai bogat şi din cerc mai înalt. Doneanu îşi făcuse singur situaţia sa avantajoasă, prin muncă, prin capacitatea sa.

In afară de aceasta era mult mai recomandabil ca moralitate şi din acest motiv mult mai potrivit cu Elena.

Doamna Cosmeanu făcu iute împărţeala. Doneanu pentru fiică, Sorescu pentru mamă. Dar concurenţi la aceeaş inimă faţă de domnul Moraru.

Devenea tot mai nervoasă. Nu avea astâmpăr cât timp îl ştia cu doamna Fornescu. O cunoştea destul de bine, şi o credea în stare să-i insinueze fel de fel de adevăruri pe socoteala ei, pe care ea le considera drept calomnii.

Nu era atât de geloasă pe domnişoara Romăzescu, cu toate că era mult superioară prietenei ei. Artistă apreciată şi desăvârşită în muzică, ea avea şi o edncaţie şi cultură deosebită. Dar n'avea daruri exterioare, era serioasă, nu prea ştia să cocheteze.

Şi Sorescn în superficialitatea sa nu voia decât să alunece la suprafaţa lucrurilor.

Din toţi, cel mai mulţumit era domnul Doneanu. Ar fi vrut ca timpul să stea în loc, şi piesa să dureze veşnic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Visător, în fundul lojei, el nu vedea, nu auzea ce se petrece împrejur. Câte odată o iritaţie nervoasă urma bucuriei lui.

O simţea pe Elena departe. Observase osteneala ce-şi da, pentru a-l face să vorbească de Ormeanu.

Din când în când ea ofta. Căci anumite cuvinte ale actorilor îi readucea mii de amintiri.

Vocea ei îi răsuna atât de plăcut, că-l fascina.

După multe sforţări, el reuşise printr'o convorbire interesantă să-i incordeze atenţia, s'o distragă dela examinarea lumei înconjurătoare, dela nenumăratele benocluri care se îndreptau spre ea.

Domnul Moraru după ce încercase în zadar să se distreze, văzând pe Doneanu atât de preocupat, şi pe Zamfira atât de adâncită în analiza rochiei doamnei Fornescu, se duse să se răcorească la bufet şi să fumeze o ţigară.

Doamna Cosmeanu privea tot mai fix spre loja prietenei ei. Nădăjduise că domnul Sorescu va găsi un pretext să vie s'o salute, şi să facă cunoştinţa fiicei ei. Insă el o evita cu dibăcie, sau n'o văzuse.

Cocheta, şi, râdea cu domnişoarele Mercedeanu, care ocupau a treia lojă din acelaş rând.

Nu mă mai vede atât de uşor la el! Insă o gelozie mereu crescândă o făcea aproape să turbe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Doneanu nu înceta de a privi pe Elena cu o adâncă emoţiune.

Îşi dădea toată osteneala s'o cucerească, să-i atragă cu forţa sufletul ei pe care-l ghicea leal şi generos.

Ea se înfiora simţind ca mai toate femeile, sentimentele ce le inspira.

Rămânea retrasă, cu amintirea celeilalte priviri, care o urmărea. Nu voia să treacă în ochii lui drept o cochetă. Era încredinţată ca nimeni n'ar fi fost destul de tare, să facă să-i răsară atât de curând un sentiment nou în inima ei ocupată toată de cel absent şi, care n'avea încă loc cicatrizat.

Totuş cu independenţa judecăţei ei, ea îl clasase pe Doneanu în categoria oamenilor mai de seamă. Dar caracterul său nehotărât, lipsa de energie, îi inspira neîncredere şi îndepărtare.

Nu-şi închipuia un bărbat decât cu energia, cu tăria aceluia al cărui priviri înfocate o făcuse de atâtea ori să se cutremure.

Cu toate acestea, mai găsise cu el şi o rudenie intelectuală.

Şi ea care simţise dela întoarcerea în ţară, lipsa unui contact inteligent şi rafinat, era mulţumită să vorbească c'un om atât de priceput. Nădăjduia să mai afle dela el şi amănunte asupra societăţei mamei ei, despre doamna Fornescu mai cu seamă pe care toţi o bănuiau. Observase imediat că domnul Doneanu se întunecase când ea se interesa de Ormeanu. Nu va putea vorbi adeseori de el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu mare băgare de seamă, după ce se asigurase mai întâi că doamna Cosmeanu e tot cufundată în gânduri, domnul Doneanu îi arătă loja în care se afla doamna Fornescu şi domnişoara Romăzescu. Îi schiţă în linii generale, viaţa ei dezordonată, divorţul cu soţul ei dela care fugise cu domnul Remeanu părăsind casa şi trei copilaşi.

Traiul luxos care-l ducea, sub pretextul unei moşteniri mari venită din Basarabia. Flirtul cel mai recent cu Sorescu.

— Poate că mama mea nu ştie cele petrecute, sopti puţin convinsă Elena, căutând vre-un semn de asigurare pe faţa înflăcărată a lui Doneanu.

— Poţi să crezi accasta? Ele au suflete surori. Sunt împinse una către alta prin afinităţile secrete ale naturei lor. Toate femeile de astfel de categorie se înţeleg bine.

E nn fel de rudenie de alegere cum zice Goethe.

Pe faţa Elenei se răspândise o astfel de întristare, că obrajii colorati de căldură deveniră de o paloare lividă, şi rămase înmărmurită neputând pronunţa un cuvânt.

Tonul dispreţuitor al lui Doneanu deveni mai glumeţ cu pătrunderea lui deosebită, el văzu iute d.n altitudinea Elenei că nu era în curent cu toate cele ce se petreceau. Cu toate aceste era dator ca şi medicul care prescrie leacul amar ca să vindece bolnavul, să iniţieze pe tânăra fată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu manoperele cercului în care își va petrece viața. Doamna Cosmeanu afișase de mult că-i plăcea viața independentă, și că ar visa și pentru fiica ei un astfel de traiu.

Deleanu era sigur că la început se gândise la Sorescu, acum ghicea sentimentele ei. Se simțea de acum slab față de Elena și nu voia s'o lase mâhnirei stârnite de vorbele și de tonul său.

Văd domnișoară că luați prea în serios aceste nimicuri pe care eu le spun mai mult ca să ne înveselim. Nu e vina mamei d-voastră dacă doamna Fornescu și compania duce o viață neregulată. Ar fi putut într'adevăr să se ție mai departe. Dar după cum vedeți îi place atât de mult petrecerile, încât cred că din acest motiv legăturile între ele au devenit atât de cordiale.

«De această părere sunt și eu. Mama mea îmi pare rău să o zic, are toată ușurința și nepăsarea femeilor măritate de timpuriu. Pentru o petrecere și-ar da viața».

— Atât de puțin asemănătoare cu dv.! Domnul Doneanu căuta să îndrepte cu dibăcie conversația pe alt teren.

— M'ați judecat bine. Eu înclin mai curând spre o viață liniștită și singuratecă. Simt și eu câte odată lipsa unei societăți mai instruite, mai rafinate, care să mă distreze, să mă sustragă gândurilor negre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum atât de desăvârşită, când totul trebue să vă surâdă în viaţă, să vorbiţi de gânduri negre.

— De aceste n'am putut să mă desfac nici odată... şi mai puţin acum când viaţa nouă care o încep, mă înspăimântă. Mă găseam mai bine par'că atunci când departe, vedeam cu bucurie că n'aveam nimic comun cu o societate enervată, coruptă, şi priveam ca un refugiu pensionul în care uitam de toate.

— Cu toate aceste nu v'ar fi plăcut să rămâneţi veşnic în şcoală.

— Nu, răspunse Elena, dar în Paris... Îşi amintea cât stăruise Ormeanu şi ea la mama ei s'o mai lase.

— De ce mereu la Paris încercă domnul Doneanu să glumească. Şi în Bucureşti e bine. Gândeşte-te că n'ai dreptul să ne lipseşti de vederea d-tale zise el cu atâta desmerdare, că ea se cam tulbură.

— Luând la drept urmă el, nici acolo societatea nu-i mai bună dar toţi o critică şi pe urmă îi face concesiuni.

— Nici odată nu m'aş plăcea într'o lume atât de deşartă a cărei veşnică goană după plăceri, maschează incapacitatea de a simţi, şi neputinţa de a avea adevărate sentimente.

Dar să lăsăm aceste zise ea indignată că de atâtea ori ghicise în vorbele lui, o neîncredere, un scepticism transparent, cu toată bunavoinţă ce o avea să se arate amabil.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcri1901-1932

— Mai spunem mai bine ceva despre cucoanele din cercul doamnei Fornescu şi Compania după cum îţi place să-l numeşti.

— Nu-mi place mie zise Doneanu grăbit, surâzând de o astfel de ironie. Sub acest nume e cunoscut de toţi.

— Să începem cu doamna Romăzescu şi cu domnişoara. O să le vedeţi de vă uitaţi în direcţia arătată de mine. Urmăreşte privirea doamnei Cosmeanu zise el, observând de abia acum starea de surescitare a mamei Elenei, şi vei vedea loja în care se află doamna Fornescu, domnişoara şi domnul Sorescu.

Elena se rugă de mama ei să-i arate loja, şi ea îi dete benoclu, iniţiând-o imediat că doamna Fornescu, avea o rochie nouă de mătasă bleu canard şi o pălărie toată în paiete cu o crosă albă, care făcea vre-o câteva mii de lei.

Nu e rău zise Elena după ce o benoclase câteva minute, şi nici domnişoara.

Dar domnul Sorescu?

Pe acesta nu l'am văzut bine... stă par'că într'adins cu capul plecat.

— Lasă că mă răfuesc eu mâine cu el bombăni doamna Cosmeanu, pe când domnul Doneanu începea să istorisească Elenei de domnişoara Romăzescu. Aţi văzut-o începu el. Din desăvârşită artistă a ajuns acum profesoară de pian, şi tot o duce greu, din cauza reputaţiei mamei ei. In loc să trăiască din pensia lăsată de soţul ei, ea s'a aruncat în fel de fel de aventuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mă mir că n'a căutat s'o mărite zise Elena, căci mamele nu se gândesc decât la aceasta.

Şi bine fac zise Doneanu surâzând. Domnişoara Romăzescu nu s'a grăbit. La început, când artistă căutată şi apreciată ea era bine primită şi simpatizată de toţi, mama ei făcea pretenţii atât de absurde, că a îndepărtat pe toţi. Acum ea devenind independentă n'o mai ascultă.

Insă timpul, şi mai cu seamă calomniile lumei, nu sunt să atragă cereri în căsătorie. Pe urmă n'are daruri exterioare e mult prea cum se cade. Are numai de pierdut într'un cerc care o compromite şi în care n'are nici un interes. Ea nu-i din acele care ar devia.

— Foarte bine. Nu ştiu de ce te miră. E încă bine că are o profesiune.

Dar ce năzdrăvănii a făcut mama ei? întrebă curioasă Elena.

— Şi-a făcut de cap, nevoind a şti de nimic. Nu de mult a provocat prin purtarea ei un scandal. Soţul doamnei Mercedeanu de care e divorţată avea dese întâlniri cu ea.

Soţia lui, adică foasta, prinse de veste, şi o interpelă în plină adunare care avu loc la doamna Fornescu.

Domnul Doneanu se întrerupse la timp. Observase că doamna Cosmeanu era prea atentă.

Poate c'ai fi dorit să ne plimbăm prin culoare zise el surâzând, ferindu-se de a-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zice Lola față de Elena, având mai mare interes ca oricând să fie bine cu ea.

— Nu mai e timp zise ea privind iarăși spre lojă. Privește la Sorescu urmă ea c'un râs ironic, nu s'a mișcat o minută din loc.

— Nu-l cunoașteți încă? Nici n'ar trebui să-l mai luați în seamă!

— Poftiți glasele cucoanelor.

Cu aceste cuvinte domnul Bogescu năvălise în lojă, aruncând o privire înfuriată doamnei Cosmeanu care lipsise dela o întâlnire ce luase.

— Lasă că vin mâine îi șopti ea, și ne vedem pe urmă seara la doamna Mercedeanu. Se gândea să se răzbune măcar cu atâta de domnul Sorescu.

Domnul Moraru intră și el și tocmai la timp, când se îndepărtase domnul Bogescu și se ridica cortina.

Elena, cu toate că de atâtea ori atinsă în sensibilitatea ei, duse din această seară o impresie destul de plăcută. Se hotărî să vie cât de des. Vorbele lui Doneanu au cam pus-o pe gânduri. Cu toate aceste era mulțumită că găsise o persoană pricepută care s'o mai deslușească să-i mai arate primejdiile de care se simțea înconjurată.

Singură cu gândurile în camera ei, pe lângă amintirea puternică și nedespărțită a timpului petrecut în țara îndepărtată, se amesteca și acea a lui Doneanu cărui, ca și Ormeanu, ea îi dăduse a înțelege că voia să-i fie o prietenă bună și sinceră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VII

Ca o vijelie se năpustise în camera fetei, cu picioarele goale şi părul vâlvoi. Elena îşi isprăvise de cu vreme toaleta, şi da să plece. Ce s'a întâmplat? fiica Lolei devenise mai albă ca lingeria ei îndantelată.

— Nu începe a bate drumurile des dimineaţă, să auzi nimicurile cu care ţi se umple capul. De când ai venit tot am vrut să mergem la croitoreasă, şi cu cursurile, cu Fundaţia ta, n'am avut niciodată timp.

N'ai observat ce elegante erau doamna Fornescu şi domnişoara Romăzescu? Nu aveau aproape pereche în teatru. N'am putut să dorm toată noaptea de necaz că nu mi-am comandat şi eu o rochie nouă.

Şi tu cu costumul tău... ca şi domnişoarele Cernelescu. De astă toamnă nici nu l'ai mai desbrăcat.

— Uiţi că toamna e de abia pe sfârşite. Elena îşi mai revenise cunoscând acum motivul care o neliniştise pe mama ei. Nici nu-s două luni de când îl port.

— Două luni în aceeaşi rochie!

— Am doară şi altele. Cea albă care am purtat-o aseară, cea cenuşie cu alb, cea de catifea bleu-marin.

Nu mai vorbi... cea albă să n'o mai îmbraci. Ai fost oribilă aseară.

Mă îmbrac şi să plecăm la croitoreasă.

Elena ar fi vrut să se împotrivească,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar vedea pe mama ei atât de suresci-tată, punând atâta seriozitate în aceste nimicuri, că şi de astă dată se arătă slabă şi o urmă în iatac.

Doamna Cosmeanu sună pe Natalia s'o îmbrace, tot mai enervată la gândul afron-tului suferit dela dl. Sorescu.

Elena care începuse a răsfoi o revistă, căuta s'o distreze, înduioşată îndată ce vedea vre-o umbră de supărare pe faţa acelela care i se părea sortită numai pen-tru râs şi veselie.

Cine sunt domnişoarele Cernelescu, la care făceai aluzie, întrebă ea c'un aer de interes, pentru a intra în vorbă.

Vecinele din curte, pe care ţi le-am recomandat, şi cu care te-ai plimbat o seară întreagă, ne mai voind a te des-părţi de ele.

— Nu le observasem numele. Imi plac foarte mult. Sunt fine, biue crescute, inte-ligente. Ne-am despărţit cu promisiunea de a ne vedea mai des. Dar de atunci tot am ieşit în fiecare seară.

Dar ce vreai să urmezi exemplul lor? să vezi de abia un om din Paşti în Cră-ciun? De aceia, nu s'au măritat. Au fost prea retrase, şi ocupate numai cu cărţi, ca şi tine. N'au avut nici curaj, şi nici îndrăzneală.

Aneta trebue să fi fost foarte frumoasă!

Dar nu sunt pentru ziua de azi, şi pentru oraş mare. Aci nu trebue să ai nici o consideraţie pentru o lume care nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

te judecă decât după port, locuinţă, şi cheltuelile care le afişezi.

— Crezi că toată lumea e la fel şi judecă cu acelaşi mentalitate ?

— Toate fără excepţie, şi în orice cerc. Cele mai pendante şi mai incoruptibile, judecă azi cu un cinism care o să te pue în mirare.

Noi, vreau să zic, doamna Fornescu, Mercedeanu, şi altele pe care o să ţi le prezint, suntem azi mai bine văzute, la orice serbare, la orice întrunire chiar în familiile cele mai oneste şi învechite în prejudecăţile de altă dată.

— N'aş crede ! Elena se gândea la desgustul şi dispreţul ce-i inspira el o viaţă de lux, datorită mijloacelor nepermise. Îşi amintea cercul lor din Paris, în care şi găsise plăcere în lucrurile cele mai înălţătoare şi curate.

— Ah ! faţa doamnei Cosmeanu se contractă ca cea a unei fiare de pradă. Dete un pumn puternic Nataliei.

Vrei să-mi bagi acele în cap. De atâta timp, n'ai învăţat încă să piepteni ?

Natalia o lăsă să se potolească.

Nu-i spuse nici un cuvânt, că mişca capul în toate direcţiile ca să se vază mereu în oglindă.

Ştia că avea nervi. Incolo era o stăpână ideală.

— De ce să nu crezi ? urmă ea convorbirea, potolindu-se ca şi cum nu s'ar fi întâmplat nimic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nici n'ai crede ce zace în lumea de azi. Vorbeşte, critică, dar îşi caută mai întâi interesele.

Am să-ţi arăt un singur exemplu.

Anul trecut, o fostă colegă a mea de şcoală ne-a invitat la o serată.

Antonia e dintr'o familie nici n'aş putea să-ţi spun cât de cunoscută, de o moralitate exemplară.

Nu-ţi închipui ce creştere aleasă a avut, în ce mediu distins a trăit.

S'a măritat c'un bărbat bun, serios şi foarte bine situat.

Ne-am văzut de câteva ori la doamna Fornescu cu care era vecină, la doamna Mercedeanu şi rând pe rând la toate prietenele mele.

Ne adunasem cu toate la această serată de care-ţi vorbesc. Ea nu ştia ce să facă să ne distreze, să ne încânte.

— Era şi datoria ei, odată ce v'a invitat.

— Nu s'a purtat totuşi la fel cu doamna Cernelescu şi cu fetele, şi altele în situaţia lor, care n'au fost atât de elegante, vesele şi provocante ca noi.

— Poate că nu le-a cunoscut atât de bine.

— Mai bine ca pe mine. Cu doamna Cernelescu şi cu fetele, a fost într'un timp foarte intimă. Ea venea des la o rudă a ei, dar şi-a făcut imediat socoteala. Ele duc o viaţă modestă, n'au încăperi mari să poată primi multă lume, n'au relaţii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care i-ar putea fi odată de folos. A crezut că e în deajuns de complezentă dacă le invită, şi le dă ocazie să fie văzute.

— S'ar mai putea să găsească încă un soţ demn de ele.

— Ar mai fi cu putinţă, dacă ar şti cum.

— Dar dacă ai fi văzut în ce mod se uita toată lumea la toaleta lor săracăcioasă, la încălţămintea greoaie, la pieptănătura demodată! Ţi-ai fi dat atunci seamă că lumea nu-i astfel cum v'o închipuiţi în capul vostru de fete de pension.

Te miri că dau atâta importanţă acestor lucruri! Azi, eşti mai preţuită când ai o pălărie frumos împodobită, decât capul cel mai bogat în gândiri înalte.

— După părerea dumitale omul de azi n'ar mai avea nimic adevărat. Nici sentimente, nici păreri, nici porniri. Ar fi un fel de automat care, ca şi frunza purtată de vânt s'ar duce după cel al intereselor.

— Ce crezi că nu-i aşa? Lumea de azi e astfel după cum ţi-o înfăţişez eu. Cred că-i de datoria mea să-ţi ridic vălul, cu toată dezamăgirea, cu toată îndepărtarea ce ar putea să-ţi inspire. Azi sentimentul e un lux şi ţi-l poţi permite numai când ai ajuns în port. Până atunci toate facultăţile, cunoştinţele, avantajele, trebue să ne servească numai în vederea acestei ţinte. Şi chiar ajunsă, vai de femeia care simte adevărat! căci la bărbaţi totul e trecător.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La ce ţi-ar servi stima, consideraţia, respectul celorlalţi şi conştiinţa ta împăcată, dacă ai rămâne stingheră, fără situaţie asigurată. Priveşte nu mai departe decât d-şoarele Cernelescu. Ce au ele că duc o viaţă de muncă cinstită, demnă de laudă, şi respectul tutulor, dacă nu şi-au putut fi nici lor, nici altora de folos?

— Ele sunt destul de mulţumite după cum mi-au spus. De unde ştii că având alte principii ar fi dus-o mai bine?

— Mai rău nu se poate. Ce pot ele profita ca profesoare de muzică şi pictură!

— Şi dacă ai şti ce tânăr eminent a vrut să ia în căsătorie liberă pe Aneta.

— Par'că ştii că acela i-ar fi fost credincios? Vezi câtă nestatornicie în căsătoriile legale, şi să mai vorbeşti de celelalte. Până acum ar fi putut să fie părăsită.

— Fie, chiar aşa; tot era mai bine. Îşi găsea altul.

— Nu-mi mai vorbi astfel, zise cu indignare Elena, pe când un văl de sânge îi colora obrazul. Ori cât de rău o duc domnişoarele Cernelescu tot prefer starea lor, acelora care trăesc din luxul şi desfrâul unei vieţi descalificate.

— Dute că le chem eu, zise doamna Cosmeanu către Natalia, observând de abia acum atenţia cu care le ascultă servitoarea, şi văzând exaltarea fiicei ei.

— Nu ştiu ce înţelegi prin descalificată? Ce-i lipseşte doamnei Fornescu? N'ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

văzut-o? Era printre cele mai elegante din toată sala.

— Nu-mi vorbi de ea. O cunoştea în de ajuns dela Doneanu. O femeie care dezertează dela toate datoriile îşi părăseşte soţul, copiii!...

— Nu-i atât de exact, eşti rău informată. Soţul ei era un om ursuz, nesuferit.

— De aceia duce o viaţă dezordonată de o arată toţi cu degetul?

— Crezi toate câte le spune Doneanu? El e un om cu atâtea prejudecăţ, că trebue neapărat să critice pe toţi. Poate am fost şi eu pe seletă?

În tot cazul nu mă căesc c'am ştiut să mă ridic prin îndrăzneala mea, de asupra împrejurărilor. N'am vrut să rămân de oparte, să nu profit de tot ce viaţa are bun. N'am lăsat să treacă timpul tinereţei, fără să rămân cu impresii neşterse. Numai cu aprobarea lumei, tot n'aş fi sătulă.

— Ţ'am mai spus zise serioasă Elena că la om totul e relativ. Depinde de unde porneşti, ca să fii mulţumită unde ajungi. Ca să vorbesc imparţial, nu ca fiică, ci ca ori care altă persoană care te ar judeca, în situaţia în care te aflai, trebue să fii mulţumită. Iţi cunosc copilăria nefericită, lipsa sprijinului soţului decedat de timpuriu. Era inevitabil să aluneci pe această pantă. Ai avut în nenoroc, un noroc rar. Ai găsit un om atât de desăvârşit ca domnul Moraru care te iubeşte şi-ţi oferă un astfel de trai. Dacă ţ'ar plăcea mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puţin petrecerile, atunci n'ai fi nici atât de vorbită şi poate că şi domnul Moraru ar fi mai mulţumit. Mi se pare că e foarte supărat şi mâhnit de câte-va zile.

Pentru toanele lui, n'am să mă lipsesc eu de plăcerile mele, z se cu nepăsare doamna Cosmeanu. Îi devenise de un timp indiferent singurul om care o iubea sincer.

O fi din cauza nebunei de Lucreţia cum o numeşte el. De când ai venit, zice Octavian, e ca o turbată. Îl spionează, şi într'o zi a zărit'o că-l pândea să vază cu cine eşia din curte.

Cum arată ?

E brună, cu ochii înflăcăraţi şi părul deschis. Un tip frapant şi caracteristic. Octavian se cam teme de ameninţările ei.

«Am observat într'o zi o astfel de femeie. Arunca spre fereastra noastră priviri de ură. Ah ! câte neajunsuri !

«Ce-ţi pasă ţie de ea ? Tu n'ai nici o vină. N'am într'adevăr. Dar cine ştie ce vorbeşte şi gândeşte de mine.

«Şi chiar de ar fi.

«Ah ! ce n'aş da, să scap de o astfel de situaţie ! De un timp mă gândesc mai mult la câteva din colegele mele din Paris. Erau atât de mulţumite în străduinţele zilnice Atât ! de apte a lupta cu viaţa aspră şi capricioasă. Aş putea să încerc şi eu. Cunosc perfect limba franceză. «Parcă înăduş în această atmosferă !

D-na Cosmeanu o privi îngrijorată.

După cei ai dus o astfel de viaţă.

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tu n'ai nevoe de nimene... își aminti ea la timp. Ai cele cinci sute cincizeci de lei pe lună, pe care ne le dă societatea, zise ea serioasă și însinuantă. Se temea ca copila atât de zdruncinată de la întoarcere să nu se apuce de vr'o ispravă nouă care iar compromite sănătatea.

Par'că ziceai că ai renunțat, și... Așa... am să fac eu o astfel de prostie! Nu de mult directorul m'a asigurat că-mi va servi pensia, până îți faci o carieră. Astfel că pe vre'o trei, patru ani ești asigurată. Cu această sumă care înainte ți'o trimiteam la Paris acum poți să te îmbraci frumos, și cum eu mă pricep, chiar luxos.

«D-ra Cosmeanu se simțea mai liberă. Mândria ei suferise atât de a depinde de Domnul Moraru.

«Să mergem mai lute zise mama ei, trăgându-și mănușa moale, și luând umbrela pregătită de Natalia.

«Ah! am uitat parfumul. Vrei și tu?

«De ce-i?

«De zambile, dar din cel mai fin.

«Elena mirosi parfumul pătrunzător.

«Nu obișnuesc parfumuri zise ea, ferindu-se de tot ce ar putea atrage atenția.

Să consultăm mai întâi jurnalele de modă, insistă doamna Cosmeanu, să vedem ce fel de ștofe să cumpărăm. Trebue să ne grăbim. In curând vine sezonul de Crăciun. Am invitat toate cunoscutele mele la noi pentru a doua zi. O să petrecem de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

minune. Până atunci nădăjduesc că o să te cunoşti pe toate.

«Dacă ne vizitează !

„Când să ne viziteze? In timpul zilei ştiu cu toate că n'am timp de vizite. Ne-am hotărât să ne întrunim seara. Atunci fie care e mai bine dispus. Mai vin şi domni. Ce plăcere găseşti într'o adunătură de cucoane?

Să-i dai un ceai, şi pe urmă să cauţi să nu ţi-l rămână datoară.

— Atunci unde te duci în fiecare zi de cum pleacă domnul Moraru?

A ! asta-i altă vorbă. Ii veni iute prezenţa de spirit Ziua Octavian nu ştie că ies de acasă.

— Mă duc să joc cărţi, dar nu-i spun, căci se supără.

In general toţi din casă ne ferim de el. E atât de gelos !

Doamna Cosmeanu crezu că însinuase în de ajuns Elenei ca să fie discretă.

De seară suntem învitate la doamna Romăzescu. Are o fiică care are să-ţi placă. Ai putea profita mult cântând împreună. E o excelenţă pianistă.

— Nu merg zise hotărâtă fiica ei.

Suferinţa ultimelor zile o făcuse prevăzătoare.

— Lasă, voi avea timp toată iarna. Trebue să-mi urmezi regulat studiile.

Se urcă în trăsură cu inima grea, nedesluşită, ne putându-şi totuş închipui lumea astfel precum i-o descrisese mama ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VIII

De câteva zile Doneanu e într'o stare de surexcitare nervoasă, îngrijitoare. Doamna Doneanu, mama lui îl observă prin ascuns. Nu-l întrebă totuş nimic. Întrevede hotărâri cari o înspăimântă. Fiul ei atât de desăvârşit, pentru care visase partizele cele mai strălucite, să se hotărască la o căsătorie legală cu fiica unei descalificate cu fiica Lolei. Nu se neliniştise la început. Îi vorbise de ea cu atât entuziasm. Văzuse bine că nu mai există nimic pentru el. Uita de afaceri, de casă, de masă, când bătea ora, la care ştia că Elena se întoarce acasă.

In iubirea ei nețărmurită, se bucurase buna mamă, că fiul ei iubit găsise o familie, în care să se înveselească, şi petrecea bine, fără să se oblige la nimic.

Căci domnişoara Cosmeanu n'avea nici un drept, să-l ție obligat. Putea să petreacă, să profite, până când se va prezenta partida bogată şi dorită de ea, care să-i fericească copilul, demn prin calitățile-i serioase de soarta cea mai favorabilă.

Toate proiectele ei se prăbuşeau.

Se uita mirată spre biroul pe care Petre adunase un teanc de cărți din biblioteca alăturată.

«Ce faci cu ele?

Le duc Elenei... I le-am promis de mult. Eu o inițiez în literatura țărei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrn1901-1932

«Nici nu-ți închipui ce ființă superioară. Vocea ei, o desmerdare și un suflet!..

«Toate de felul ei știu să încânte.

«Dacă ai ști ce leală e, și dezinteresată. N'a vrut să vadă în mine de cât un prieten. Mi-a declarat de câte-va ori, că ea va merge singură prin viață... și că numai un sentiment puternic o va face să se hotărască la căsătorie.

«Știi ce se numește la ele căsătorie zise doamna Doneanu râzând cu hohote. Nu de mult am auzit de o nouă ispravă a Lolei.

«Se poate... dar Elena nu-i seamănă de loc.

«Vorbești de ea c'un respect. Se vede că nu știi câte se svonesc pe socoteala ei... și nici ea nu știe.

«Cum să știe? Se simte atât de nevinovată, că nici nu-și închipue că cineva s'o vorbească.

«Vezi așa cum e, e singura femeie care m'ar putea ferici, care mi-ar fi toavarășa potrivită. Am simțit aceasta chiar din primele zile ale cunoștinței noastre.

«Dar din nenorocire...

«— De sigur, intervenì mama mai însinuantă, nu te poți gândi la fiica unei astfel de mame, și care n'are nici avere.

«— Nici unul din aceste motive nu m'ar împiedica. Tot scopul vostru e numai averea. La ce-ți servește banul, dacă nu poți să-ți cumperi ceea ce-ți place? N'are nici o valoare. Aș da bucuros toată ave-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rea mea dacă aş putea cumpăra cu ea inima Elenei.

— Cum să mai dai?

«Doamna Doneanu devenea tot mai deznădăjduită. Vedea pe fiul unic serios atins. Nu putea să înţeleagă toată infrigurarea sa amoroasă, dar se înduioşa de suferinţa răspândită pe faţa-i trasă şi pală. Avea caracterul şovăitor ca şi fiul ei. De altfel puţine mame ar fi rezistat, ghicind o astfel de durere morală la copilul răsfăţat.

«De ce n'ai putea să-i câştigi inima? zise ea mai domolită. Toate prietenele ei te curtau.

«Care prietene?

«Domnişoarele Mercedeanu, Romăzescu.

«Elena nu vine în contact cu ele. E desgustată de un cerc, pe care şi eu am sfătuit'o, să-l evite.

Cu toate inzistenţele doamnei Cosmeanu ea nu s'a dus încă la nici una din prietenele ei.

«Pofta vine mâncând zice bine Francezul. N'o să dureze mult şi o să fie ca şi celelalte.

«De ce o să fie nu vreau să discut, zise întristat Doneanu. Ea suferă mult de această situaţie anormală, de care de altfel nu-i de loc vinovată.

«E adevărat, nu ea e vinoată, încuviinţă gânditoare doamna Doneanu. Dar veşnica dreptate a lucrurilor, trebue s'o atingă şi pe ea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

«Trebue să revizuim valorile a zis Nietzche, şi crede-mă, Elena merită orice jertfă. Intrucât e responsabilă ea de faptele mamei ei. Seamănă după cum am auzit perfect cu tatăl ei. Ştii că de el nimeni nu zicea un cuvânt de rău.

«Bine el ca bărbat! Dar gândeşte-te că Elena la vârsta ei, şi cu influenţa ce neapărat trebue să o exercite o astfel de mamă.

«Numai de inima ei ar fi liberă.

Aş înfrunta toate!

«Cum te temi că o să te refuze fiica Lolei, fără nume, fără avere?...

«Aşa cum vorbeşti de ea cu dispreţ, nu cred să existe un singur bărbat, şi cât de superior care n'ar crede'o demnă să-i fie soţie. Vorbesc de cei care n'ar cunoaşte-o numai din reputaţie.

«Atunci de ce renumitul Sorescu nici n'a căutat să-i facă cunoştinţa zise triumfătoare doamna Doneanu.

«Tocmai pentru că ştia cum e, s'a ţinut departe. El nu vine în acest cerc de cât pentru plăcerile uşoare şi trecătoare. S'a încredinţat că n'are nădejd e de reuşită cu ea. De altfel îl despăgubeşte în de ajuns mama...

«Bine că o ştii. Să nu-i-se întâmple ca doamnei Zoreanu. Ştii aceia care a luat pe tânărul Hârtescu în gazdă, a petrecut un timp, şi pe urmă l'a logodit cu fiica ei.

«Doneanu se sculă enervat de pe scaun. El era prea încredinţat că Elena nu era ca celelalte. O ştia prea mândră să devie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

metresă, şi la căsătorie, Sorescu se gândea numai la una bogată.

«E foarte practic îl aprobă doamna Doneanu. Altfel e greu să trăeşti în oraş mare, cu o femeie pretenţioasă şi luxoasă. Dar nici acest defect nu-l are Elena. E atât de simplă şi modestă în gusturi! Am întrevăzut din prima convorbire spre cine merg gândurile ei. E singurul chiar care ar putea s'o fericească.

Cine e, cum se numeşte, întrebă mulţumită doamna Doneanu care spera că fiul ei nu se mai poate gândi la această căsătorie.

Să numeşte domnul Ormeanu, acest om pe care acum îl invidiez. S'au întâlnit mult în ultimul sezon la Ostende. E tânărul fin, intelectual, deosebit, prieten cu Sorescu la care i-am făcut şi eu cunoştinţa.

«Da... mai mult nu vrea?...

Un tânăr care pretinde atâta avere l... care are singur două moşii mari.

Alegerea nu-i rea.

E singurul care se potriveşte cu Elena şi singurul la care ţine.

— N'are gusturi rele! vezi cocheta cât e de dezinteresată.

— Cu toate aceste ea simte sincer.

Am observat'o din prima zi. E o fire aprinsă, înfiorată sub un exterior rece. Nimene nu i-ar putea desrădăcina sentimentul adânc, contra cărui am căutat în zadar să lupt. Nu e interesată. Cu cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aude mai mult bine de el, cu atât e mai descurajată.

«Are dreptate... Crezi că un tânăr ca el, își va compromite numele, viitorul, pentru o toană ?

Cu avere găsești destule fete frumoase.

«Nu ca ea. Dacă ai cunoaște pe Elena atât de bine ca mine, nu cred să ții pe unul atât de tare să reziste farmecului ce se desprinde din toată persoana ei ; și orice înălțimi s'ar fi propus cineva s'ajungă prin căsătorie. toate aspirațiile la avere, nume, onoruri, s'ar risipi dela prima vedere.

— Crezi că să orbește fiecare atât de repede ca tine ! urma mama lui să-l influențeze, nădăjduind să-l mai abție dela un demers serios.

— De ar vrea Elena, chiar azi m'aș logodi cu ea, stărui Doneanu cu încăpățânare. Dar mi-a dat de atâtea ori a înțelege că inima-i nu e liberă. Domnul Moraru și mama ei ar dori mult această unire.

— Nu-ți ie teamă, o să se hotărască și ea, zise printre lacrimile de mâhnire ce curgeau pe față, doamna Doneanu. Eși din cameră deznădăjduită, la gândul că fiul ei voia să se unească c'o fată, nu numai fără avere, dar atât de compromisă ! Să gândească la ce mijloace să mai recurgă, ca să-l desfacă de ea.

Gătit, spilcuit, în haina, ultima modă, Doneanu să prezintă două ore mai târziu la casa doamnei Cosmeanu. Erau șase ore, și știa că Elena trebuie să fie acasă. Lu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ase pachetul de cărți cu el. Nu să gândise să oprească o birjă. O avea pe tot parcursul drumului în fața lui. Îi surâdea, îi vorbea, de făcea lumea să se uite după el.

O hotărâre nestrămutată să citea pe fața lui mai pală, mai trasă ca de obicei, pătrunsă de o energie care de altfel îi lipsea, și care-l prindea atât de bine.

«Da, își repetă el, se va destăinui Lolei. și poate în vederea vechei ei slăbiciuni pentru el, va reuși să'și convingă fiica. Își propusese de atâtea ori să se retragă, s'o uite, știa doar sigur că gândurile ei erau la altul.

Dar omul se convinge ușor când dorește un lucru, și mai cu seamă când îl dorește cu atâta înverșunare ca domnul Doneanu! Iubirei lui, nimic nu-i părea cu neputință. Era atât de puternică că era în stare să cucerească orice inimă, și Elena va uita negreșit cu timpul pe seriosul, și ceremoniosul Ormeanu.

Cu tot curajul ce căuta să-și impue Doneanu să cutremura.

Simțise la Elena un sentiment prea adânc pentru Ormeanu. O suferință asemenătoare geloziei îl chinuia. De ar putea s'o câștige, să fie liniștit și răbdător!

«E acasă domnișoara... și cucoană adăuga el iute, crezând să vadă o umbră de ironie pe fața îndrăzneață a Natalie.

«Cucoana e acasă, domnișoara trebue să sosească în curând. Poftiți înăuntru. Să înștiințezi pe cucoana? E la ea în iatac,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Domnul Doneanu şovăia. Să se încredinţeze Doamnei Cosmeanu? Să mai vorbească încă odată cu Elena?

In fine sorţii sunt aruncaţi, îşi zise el pornind iute spre iatacul mamei Elenei.

O lovitură discretă.

«Intră, răsuna vocea mirată a doamnei Cosmeanu, care nu aştepta pe nimeni la această oră.

«Domnul Doneanu salută surâzând pe vechea prietenă, culcată a lene pe pernele îndantelate.

«Deschide butonul, porunceşte glumind Lola, care visa în semi-întunericul care să răspândeşte atât de iute în zilele de iarnă.

«Ce dor te aduce pe la mine.» Ea-l priveşte scrutător, «întrevăzând motivul venirei lui. Observase şi ea şi domnul Moraru admiraţia lui pentru fiica ei. Lenuţa în drumul spre croitoreasă îi istorisise de aluziile ce i le făcuse de atâtea ori.

Domnul Doneanu rămase tăcut un moment, ne ştiind cum să înceapă. O oareşi care solemnitate se răspândise în camera, în care domnea un parfum plăcut de apă de lavandă.

Ea le îngreuia situaţia.

— Cum se face că sunteţi azi acasă? începu domnul Doneanu convorbirea căutând a-şi înăbuşi emoţiunea care-l cuprinse deodată.

— Prea politicosul dumitale prieten Sorescu e de vină. De două ori până acum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mi-a făcut soţia. Dacă-s proastă şi mă duc la întâlnirile lui.

— Ar trebui să vă mai lăsaţi de această viaţă. Nu mai vorbesc de lume... dar nu observaţi cât suferă fiica d-tale de aceste condiţiuni anormale?

— Ce crezi că una ca mine se lasă de năravˀ exclamă doamna Cosmeanu râzând cu hohote. Ce stric eu fetei? Acel care o va iubi într'adevăr va mai închide ochii în ce mă priveşte. Dânsa e hotărâtă să-şi facă carieră.

— Şase ore zise ea numărând bătăile sonore ale ceasului din perete. Trebue să aibă vre-un curs de nu s'a mai întors. N'ar lipsi doamne fereşte. Ce greutate am întâmpinat acum câteva zile să meargă la croitoreasă.

Nu mai avea ce îmbrăca!

— Are dreptate. Când te-ai hotărât pentru o profesiune intelectuală trebue să urmezi studiile cu seriozitate. Dar dacă fiica d-tale ar voi să mă fericească... Doneanu profitase iute de ocazie, ar duce ea tovarăşa mea o viaţă mai bună, mai comodă. Mi-ai arătat totdeauna atâta simpatie, zise el apucându-i mâna îngrijită, c'am vrut să mă destăinuesc d-tale.

Nădăjduesc că nu mă crezi nedemn de a fi soţul ei. Fii sigură că nu voi cruţa nimic pentru a o face cea mai fericită dintre femei.

Faţa de o albeaţă de camelie a Lolei se acoperi deodată de o roşeaţă aprinsă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ochii se înflăcărară, şi c'o bucurie neţinută:

«Nici odată, atât eu, cât şi Octavian, în visele cele mai aurite ce le făuream pentru ea, nu ne-am gândit la mai bine. Dar să-ţi vorbesc deschis. Iţi cunoşteam principiile... ştiai de viaţa mea uşuratecă... şi credeam că aceasta să te îndepărteze. Totuşi nu te-am înşelat. Cunoşti bine pe Elena. Cred că te-ai convins că ea nu e capabilă de o deviare. N'am văzut la vârsta ei femeie atât de tare, atât de nestrămutată în principii. Nimic n'a putut s'o influenţeze. Şi nu numai fiindcă duce o existenţă largă. Imi vorbeşte mereu că să înăbuşă în astfel de atmosferă, că vrea să înfrunte viaţa capricioasă, că admiră pe acele colege care-şi procură singure cele trebuincioase traiului.

— Ce energie! rosti mişcat Doneanu.

— I se pare că nu trebue să primească nimic dela domnul Moraru care o iubeşte ca un tată.

Cu mare greutate am făcut-o să renunţe la aceste proiecte. Am încredinţat-o că are cinci sute cincizeci lei lunar dela societatea a cărei advocat fusese tatăl ei,

Acum nu va mai avea nici o grijă, zise înveselit Doneanu. Va putea duce înainte traiul cu care e deprinsă.

Pe faţa doamnei Cosmeanu trecu un nour. Numai de va putea s'o hotărască. Ea, cu sentimentalitatea-i, era în stare să nu ştie s'apuce norocul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domnul Doneanu îi ghici gândirea.

— Mă bizui pe dibăcia d-tale. Am observat că domnişoara e atât de absentă.

— Aşa sunt mai toate când ies din pension. Dă-mi numai răgaz. Elena e greoaie în hotărâri. Trebue mai întâi să se desprindă cu o idee. Închipuiţi că până azi n'am fost în stare s'o decid să vie măcar odată de formă la d-na Fornescu şi Romăzescu. Găsea totdeauna pretexte, şi vorbea de ele c'un dispreţ, care-mi făcea rău.

Portretul răposatului, adăuga ea din nou ca să liniştească pe Doneanu, cunoscându-i de mult slăbiciunea. Mai curând a început ea, să mă influenţeze pe mine.

Aşi fi fost şi eu poate altfel, dacă împrejurările nu m'ar fi silit, zise ea cam încurcată la gândul numeroaselor aventuri. Dar acum...

«Acum ai început «de-a-capo» cu Sorescu, şi Bogescu, zise glumind Doneanu ca să n'o dispue rău».

«Numai cu Sorescu. El e nenorocirea mea. Îmi propun zilnic să-l ocolesc. Şi de câte ori ne întâlnim, la un singur gest al lui, o putere mai mare ca voinţa mă face să uit toate bunele propuneri. Şi numai eu ştiu ce se ascunde sub masca surâzătoare şi amabilă a omului de lume.

— Ştie toată lumea. Nu vezi cât e de dibaci. Nu se compromite cu nimeni. E adevărat că nu-i în stare să simtă serios. Am auzit că speculează pe o căsătorie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

foarte bogată, care e pe cale să-i reuşească.

«Să prea poate, răspunse gânditoare Lola, reţinându-şi durerea ce-i cauzase această ştire. Şi pentru el m'am cam desbinat cu Octavian, singurul care mă iubeşte sincer. Sorescu s'a îngrijit ca să afle totul. Şi era atât de mâhnit, încât două săptămâni n'a mai dat pe acasă.

Totuşi n'a putut să mă părăsească complect. A venit sub pretextul de a-mi anunţa căsătoria sa cu Lucreţia. Ştii de cine vorbesc !

— Cum nu. Cine nu o cunoaşte ? Numai de câte ori am zărit-o plimbându-se pe aci cu trăsura.

— Lasă să-ţi istorisesc eu câteva isprăvi de-ale ei.

— Le cunosc. Doneanu nu mai avea răbdare să vorbească de alţii. Voia să mai audă de Elena.

Cum s'a isprăvit cu supărarea lui Octavian.

— Poţi să-ţi închipui cât m'a lovit vestea apropiatei sale căsătorii. Cu toate aceste nimic din ce simţeam nu mi se vedea pe faţă. Ii spusei surâzând şi nepăsătoare numai aceste cuvinte :

— Să-ţi fie de bine !

Dar el al cărui slăbiciune pentru mine o citeam în privirea desmerdătoare, şi desnădăjduită, se aruncă la genunchi mei. Îmi arătă obligaţiunele sale către Lucreţia, probându-mi că sentimentele lui pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mine nu suferiseră din această cauză şi că mă iubea mai mult ca oricând.

Mă asigura că-mi va da tot aceiaşi sumă lunară ca şi mai înainte; că nici unul din obiceiurile noastre nu vor fi schimbate.

— Ne vei iubi pe amândouă îi răspunsei eu cu indiferenţa pe care el o lua drept necaz.

— Numai pe tine mă asigură el din nou. Îmi istorisi tot ce pusese în joc Lucreţia ca să-l hotărască să facă formalităţile. Revolver, vitriol, scandal. nu dase îndărăt dela nimic.

— Dar de când s'a întâmplat aceasta, zise cam îngrijorat Doncanu.

— Sunt câteva zile.

— Ştie Elena de această întâmplare?

«N'am avut timp să-i spun. De altfel nici nu-i prea vorbesc de toate, nu vreau să mă pun în lumină rea. Ţi-am spus cât e ea de scrupuloasă».

— Dar domnul Moraru vine acum tot atât de des ca mai înainte?

— Mai rar... Simt că Lucreţia îl influenţează mult.

Domnul Doneanu rămase gânditor.

Pe urmă faţa i se înseninâ subit.

— Totuşi ar fi bine ca Elena să-şi dea bine seamă de situaţia în care vă aflaţi.

— Lasă c'am s'o înştiinţez ca să-ţi câştigi cauza. Lola îi ghicise gândul ascuns. Ştiu eu cum să-i mişc inima, cum s'o fac să se hotărască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Prin cameră străbătea iarăşi bătăile ceasului.

«Şapte ore, şi n'a venit încă? Doamna Cosmeanu devenea nerăbdătoare. Trebuia să se îmbrace. Era aşteptată la o partidă de cărţi, la care venea şi Sorescu.

«Doneanu ar fi dorit să mai rămână, s'o vadă pe Elena măcar un minut.

«Numai unul te iubeşte într'adevăr.

«Cine? întrebă cu grabă doamna Cosmeanu uitând toate.

«Domnul Bogescu, zise serios Doneanu.

«Fi donc! Lola făcu un gest de suveran desgust. De câte ori nu mi-a propus să mă duc cu el, departe de tot, la o răzăşie din Moldova. Să ducem împreună o viaţă singuratecă şi muncitoare.

«N'ar fi atât de rău! Doneanu se gândea la nouile sale interese.

«Ştii ce om sgârcit şi antipatic e!

«Te deprinzi cu toate. Nu-i atât de respingător. Suntem buni prieteni.

«Poate când voi fi obligată de împrejurări, când va veni timpul renunţărei. Deocamdată... Şi Lola se gândea la Sorescu, pe care-l va vedea în curând, uitând cele auzite de căsătoria sa apropiată, uitând de toate.

Domnul Doneanu îi mai aminti de promisiunea ei, şi plecă întristat că nu văzuse pe Elena. Spera s'o mai întâlnească pe drum, apucând direcţia din spre care trebuia să vină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Doamna Cosmeanu rămase cam indignată. Nu ar fi atât de rău! se rostise Doneanu. Nici odată nu avusese vre-un sentiment pentru ea!

IX

Nu voise să-şi piarză petrecerea, şi mai cu seamă să renunţe la vederea lui Sorescu, de aceia de abia a doua zi doamna Cosmeanu se hotărî să vorbească fiicei ei despre cererea îmbucurătoare a domnului Doneanu.

Ar fi vrut să se sfătuiască şi cu Octavian, în ce mod să înceapă deslușirile cu fiica ei, căci presimţea la ea o straşnică împotrivire.

Dar de vre-o două zile el nu mai dase pe acasă. Lola nu era totuşi prea întristată. Sorescu desminţise svonurile apropiatei sale logodne.

Pentru moment acest unic fapt ajungea s'o înveselească.

Vorbindu-i de planurile lui Doneanu, Sorescu o sfătuise să mai aştepte Ormeanu cu care el întreţinea o vie corespondenţă se informa mereu de Elena.

«Il crezi pe acest înfumurat capabil de o unire dezinteresată!

«Mai mult ca pe oricare îi răspunse Sorescu încredinţat. Dar nu vorbesc numai de el. S'ar găsi poate şi alţii. Vola cu orice chip s'o facă să lase pe Doneanu. Ii da acum toate speranţele fără a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se angaja cu nimic. Nu-i venea par'că bine ca Elena să se hotărască atât de iute la o căsătorie în toată forma. Îi dăduse chiar a înţelege că nu crezuse nici odată, că ea nu va fi în stare să împingă pe fiica ei spre o carieră strălucitoare.

«N'o cunoşti îi fu răspunsul. Sorescu făcu obişnuitul gest de neîncredere.

Dacă ar mai fi avut vr'o nădejde se gândea Lola adeseori, n'ar fi fost mulţumită de cererea lui Doneanu.

Era un tânăr într'adevăr meritos, dar nu destul de avut pentru aceste timpuri când toată fericirea ţi-o poţi procura numai când dispui. Nu putea să-şi facă vre-o iluzie. Elena nu era din acele care merg după toate vânturile.

Avea caracterul format, voinţă de fer, şi acea precocitate şi prudenţă pe care o dau suferinţa.

Se schimbase enorm de când se reîntorsese în ţară. Incercase ea de ajuuse mijloace spre a o ispiti.

Dacă n'avea aspiraţie să devie una din acele regine ale galanteriei cum de sigur c'ar fi ajuns şi ea, dacă ar fi putut debuta în condiţiunile favorabile ale fiicei ei, să se hotărască cel puţin la o căsătorie potrivită.

— Cheamă pe domnişoara zise ea Naliei, care întredeschise cu băgare de seamă uşa.

— Unu jumătate, şopti ea, sărind din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pat şi aşezându-se în masa de toaletă. Să nu fi pornit spre bibliotecă. Aş voi să o înştiinţez. Am să-i spun că Doneanu aşteaptă răspunsul chiar azi. E mai uşor de obţinut un bun rezultat.

Un surâs îi lumina faţa fragedă şi odihnită.

— Ha! ha! ha! râdea ea tare. Ce o să zică doamna Doneanu? mama atât de prudentă, atât de iubitoare care se scandaliza numai când cineva îmi pronunţa numele.

A sunat ora răsplăţei! Să nu fie însă o cauză de suferinţi pentru copilă.

Dar Doneanu iubea prea mult pe Elena ca s'o lase să sufere din cauza ei. Pe urmă aceasta era atât de virtuasă că se potrivea pe minune într'o astfel de familie, bună, cinstită, gospodărească, care nu avuse să-şi reproşeze niciodată nimic, şi care-i amintea pe aceia a reposatului ei soţ.

In ce o privea s'ar lăsa de năravdacă i-ar reuşi să-l câştige pe Sorescu.

Numai pentru el ar renunţa la viaţa desfrânată. Îi plăcea ca nici unul.

De altfel poate că doamna Doneanu nici nu era în curent cu toate câte le făptuise dânsa. Îi venea a râde.

Orice s'ar zice, tot ar fi prea puţin!

Totuş îi venea o căinţă nedesluşită, dacă Sorescu ar iubi-o.

— Iar cu pălăria? Unde porneai întrebă ea, dând bună dimineaţa cu fiica ei pe care o săruta pe frumoşii obraji.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şezi, căci aş vrea să-ţi vorbesc mai mult zise doamna Cosmeanu.

Elena o privi cu neliniște, aşezându-se pe scaunul rotund, fără răzămătoare, a garniturei vieneze.

Era în curent de lunga convorbire a lui Doneanu cu mama ei şi presimţea, despre ce dânsa voia să-i vorbească.

— Până în ziuă am stat la doamna Romăzescu urmă ea frecându-şi ochii obosiţi. De aceia m'am sculat atât de târziu.

— Când ai venit ieri? Am plecat înaintea sosirei tale.

— De abia la nouă ore. S'a prelungit cursul, şi pe urmă am pornit'o pe jos, cu o colegă din Paris, care locueşte şi ea pe aci.

— Lasă colegile, şi cursurile. Acum trebue să te gândeşti serios la soarta ta.

— Ce crezi că cursurile nu sunt destul de serioase, zise ea, agăţându-se de studiu ca de ultima funie de scăpare.

— Ştiu eu cum o mai ai! Dar trebue timp mult, oboseală, bătae de cap. Ţi se oferă o viaţă mult mai comodă. Tânărul Doneanu mi-a vorbit în termeni foarte lăudăroşi de tine. El ar fi fericit să te ia de soţie.

— De ce te fereşti nu scapi, se gândi Elena, în timp ce o deznădejde adâncă i se întipări pe faţa care se decolora la orice contrarietate.

Căuta în zadar! Cum să găsească un motiv serios, care l'ar putea invoca ca să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

refuze această cerere? Ca şi mai tutulor oamenilor într'adevăr înţelepţi datoria i se deslușea la orizontul conştiinţei. Cu toate aceste nu se putea hotărî la un răspuns afirmativ.

— Ce ideie ţi-ai făcut despre el se întoarse doamna Cosmeanu către fiica ei, în timp ce isprăvise pieptănătura, prinzând acele cu numeroase pietre strălucitoare în părul bogat.

— N'aş putea spune nimic rău de el. Mi-i cel mai bun şi înţelept prieten. El mă iniţiază în literatura românească. Avem o oarecare rudenie intelectuală. Dar atât... n'am crezut să mergem mai departe. De altfel el ştie că...

— Ce ar putea şti? interveni brusc doamna Cosmeanu.

— Ştie că n'aş putea avea pentru el alt sentiment, decât prietenie. Să fie în deajuns pentru a ferici o căsnicie?

— Multe nu le ştii şi nu le vrai, începu doamna Cosmeanu, văzând că trebue să procedeze cu oarecare energie. Cu gusturile şi cu principiile tale, pe care le numeşti solide, n'ai vrut să auzi de o v aţă bogată şi strălucitoare, care te-ar fi adus pe culmi neajunse de multe femei. N'ai vrut şi eu nu te-am silit. Toată nădejdea îmi era în tine. Şi eu am jertfit mult ca să-ţi dau prilej să-ţi găseşti norocul.

Dar tu căutai o situaţie normală. Să fii femeie aşezată, la casa ta, să duci o viaţă morală, după cum te exprimai.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iată că se prezintă omul cel mai chemat. Acum şovăeşti invocând consideraţii sufleteşti. Sentimentele sunt chestiuni de lux chiar pentru cei mai avuţi. Cine mai vorbeşte azi de sentimente? Toţi le jertfeşte pungei. Şi vai de femeia care iubeşte adevărat. Nu-i cruţată de suferinţi. Când eşti cu sânge rece atunci numai poţi stăpâni bărbatul.

— Dacă m'aş gândi la fel, hotărârea nu mi-ar fi atât de grea. I se părea cu neputinţă de aşi smulge din suflet pe acel către care îi zbura toate gândurile, ori unde se afla, şi la orice moment.

— Grea, uşoară, trebue s'o iei. Gândeşte-te serios, şi vei vedea că n'ai ce te face. Dacă m'ai asculta, ai avea puţină îndrăzneală, şi nepăsare, nu-i tânăr care nu ţi-ar sta la genunchi.

Dar cu principiile tale înguste şi demodate, trebue să iei pe acel care-ţi oferă căsătoria, unica situaţie la care râvneşti. Nu toţi au curajul să o ofere unei fete în situaţia anormală în care te afli. Căci eşti destul de pricepută să înţelegi toate. Nu atât purtarea cât duşmanii mei, m'au compromis mult.

Te indignai, şi par'că îmi reproşai când auzeai că te numea «fiica Lolei». Ce stric eu dacă m'au poreclit astfel. Totuş, trebue să ai în vedere, că şi aceasta cade în balanţă. Vinovată sau nu, tot nu poţi lupta contra părerei lumei.

De aceia trebue să te grăbeşti, să te

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hotărăşti pentru unul care te cunoaşte de aproape, şi al cărui iubire te va pune la adăpostul bârfelilor. Pe urmă trebue să te gândeşti că n'ai avere, că situaţia noastră s'a înrăutăţit simţitor în ultimul timp. Octavian s'a văzut silit să se căsătorească cu Lucreţia. Devenea tot mai ameninţătoare. Purta la ea un revolver, şi-l ameninţa că te va pândi pentru a-ţi cere socoteală.

— Ce are cu mine?

— Ştiu eu... doamna Cosmeanu dădu cu dibăcie lovitura hotărâtoare. Ea credea că Moraru îi da mai puţin dela venirea ta, şi că luxul tău era o probă a dragostei lui.

— Imi explic acum multe... Ah Doamne! S'a zvonit că el mă întreţine, spuse Elena c'o durere sfâşiitoare, pe când lăcrimi îi alunecau pe faţa rămasă de o paloare de ceară.

— Ce-ţi pasă. Căsătoria sfinţeşte toate. Dacă vorbele lumei pot să te atingă într'atât, vezi bine că nu-ţi rămâne altă cale.

Doneanu e bun, fin, simpatic, şi mai presus de toate te iubeşte.

Elena rămase un moment ca aiurită. Avea impresia că viaţa o părăseşte. Să fi aşteptat măcar un an. Poate că s'ar fi întors la vacanţele cele mari... poate că timpul i-ar mai fi alinat din suferinţe şi nu s'ar fi hotărât cu inima atât de ocupată de celalt.

— Incă azi Doneanu aşteaptă răspunsul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zise doamna Cosmeanu sculându-se dela măsuța de toaletă.

Era cam îngrijată și mișcată de durerea fetei. Dar era încredințată că trebuia să fie energică pentru a face pe Elena să primească o situație destul de potrivită, pentru care o va invidia toate fetele din cercul lor.

Nu aceasta îi era gândirea ascunsă. Nutrea altă nădejde. Intrarea Elenei într'o căsătorie silită de împrejurări, făcea să revie la planurile ei desmerdate de atâta timp, și la care crezuse de acum că va trebui să renunțe. După câțiva ani va luneca și ea pe panta care-i va aduce un trai de lux și de plăceri.

Numai această viață îi părea frumoasă.

— Ce spui? De ce această mutră dezolată?

Ea se apropiase de Elena și c'o desmerdare.

— Nu te întrista. Nu știi ce-ți rezervă viitorul. Resemnează-te azi, dacă crezi că aceasta e resemnare.

In oricare altă împrejurare Elena nu s'ar fi resemnat, pe cât lupta mai era cu putință Dar mama ei, știuse cum să procedă.

Ii era groază să se mai întoarcă într'un cerc în care toți o considerau ca cea din urmă, în care ar crede să vază în orice privire dispreț și dezaprobare.

Intreținuta lui Moraru! era cuprinsă ca de o nevroză... ideele i se încurcau.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sinuciderea sau căsătoria ce se prezenta. Pentru dânsa era acelaş lucru.

Cuprinsă de milă la vederea acestei dureri neaşteptate, mama ei era să pronunţe cuvântul salvator, sau să mai amâne hotărârea, să o lase să se obişnuiască cu această idee. Dar avu tăria să reziste.

«Sunt orele cinci şi dintr'un moment în altul Doneann poate să sosească.

De abia acum observase că Elena era îmbrăcată ca de plecare, cu toată atmosfera înăbuşitoare a camerei.

— Dute şi te mai găteşte, şi părăseşte această mutră sinistă care ar putea să impresioneze rău pe prietenul nostru.

— Ce să-i spun? insistră iarăşi doamna Cosmeanu, căci vine mai întâi ca să-şi ia răspunsul. De-l refuzi, nu mai dă ochi cu noi, şi pleacă într'o lungă călă orie.

— De ar fi plecat înainte se gândi Elena. Nu avusese de altfel nimic contra lu, dar nu-şi închipui fericirea decât alăturea de omul fin, cu privirea trufaşă şi dispreţuitoare, care făcuse pentru prima oară inima ei să bată şi să-i rămână pe veci credincioasă.

Elena voia să părăsească încăperea.

— Ce facem cu răspunsul? insistă din nou mama ei.

— Fă ce vrei... consimt şopti Elena cu o durere nemărginită, închizând uşa şi isbucnind într'un plâns nebun.

Cutremurându-se de atâta suferinţă d-na Cosmeanu era cât pe aci s'o urmeze. Îl

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

venise totdeauna greu s'o contrarieze... o iubea atât de mult!

Rămase totuşi pe loc. Numai câteva minute stătu nedumerită...

Pe urmă uşoară ca un fluture ea se strecură în sufragerie şi telefonă lui Doneanu vestea bună.

Cu o bucurie nereţinută, acesta anunţă în cel mai scurt timp vizita sa.

Grăbită, doamna Cosmeanu se gătì într'o rochie de casă. elegantă, transparentă, cu tot frigul lui Noembrie.

Intră în camera Lenuţei ca să supravegheze cu deamănuntul toaleta ei.

Spală-ţi iute ochii cu «Eau de Cologne» zise ea, apucând flaconul, îngrijată la vederea fetei care se aruncase pe pat şi plângea deznădăjduită.

Intr'o jumătate de ceas Doneanu e aci. Nici nu-ţi închipui cât te iubeşte, şi cu câtă bucurie a primit vestea consimţirei. E un băiat rar. Soţia sa va fi cea mai fericită femee. E atât de slab că n'ar putea să-ţi refuze nimic.

— Tocmai un astfel de caracter îmi displace mie. Omul slab nu ştie să se susţie nici pe el, nici pe alţii.

Imi inspiră numai milă. Domnişoara Cosmeanu se sculase şi-şi trecea cu batista pe ochii umflaţi.

— Se mai schimbă căuta s'o ia cu vorba mama ei, făcând'o să se aşeze în faţa oglinzei. La fel cu el era Moraru.

Slab, dar un om rar, zise ea desfă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cându-i încet părul şi potrivindu-i o pieptănătură modernă şi cochetă care dădea feţei ei frumoase un farmec mai mult.

— Imbracă-ţi mai repede rochia stăruia doamna Cosmeanu. Elena o ascultă urmând convorbirea.

— Vezi unde te duce un astfel de caracter. Il dai ca exemplu pe domnul Moraru. I-a plăcut Lucreţin şi a încredinţat-o să-l urmeze în patria sa.

Nu mult după întoarcere, când te-a zărit pe tine, slăbiciunea sa de caracter nu i-a permis să reziste sentimentelor.

Ce diferenţă... cu totul altfel e Ormeanu zise ea înfiorată.

— De cine vorbeşti? Doamna Cosmeanu se prefăcea că nu-şi aminteşte de tânărul deosebit, cu privirea mândră.

O uşoară lovitură în uşă întserupse convorbirea şi făcu pe Elena să-şi încheie grăbită nasturii centurei de mătasă a rochiei.

— Intră.

Surâzătoare doamna Cosmeanu căuta să comunice o veselie artificială şi să risipească jena care apăsa începutul deslusirilor.

Palid, tras la faţă, extraordinar de emoţionat domnul Doneanu se tulburase într'atât, că vedea numai stele în faţa lui, şi nu îndrăznea să ofere Elenei buchetul cu flori rare pentru acest sezon înaintat de iarnă.

— Ah! Ce parfum, zise doamna Cos-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

meanu scoţând hârtia subţire care acoperea rozele, tuberozele, garofele şi cameliile, rivalizând în splendoare şi parfum.

— Cum ai putut găsi un astfel de buchet şi atât de repede! zise doamna Cosmeanu privind prin geam timpul posomorât şi vijelios.

Faţa lui Doneanu se mai înfioră.

— Ce n'aş fi în stare pentru d-şoara! Se înclină în faţa ei oferindu-i buchetul.

Cum s'a răcit! doamna Cosmeanu profită de ocazie să se îndepărteze. Trebuia să spuie Nataliei să umple cu cărbuni soba cea mare din antret.

— Cred că cunoaşteţi scopul vizitei mele, zise Doneanu, aşezându-se din nou în fotoliul de lângă cel al Elenei, ca în prima zi a cunoştinţei lor.

— Da, zise Elena c'o voce deznădăjduită şi atât de puţin încurajătoare, că Doneanu începu parcă a regreta demersul său pripit.

— Şi răspunsul? vocea lui tremura ca acea a unui şcolar sfios, la examen.

— Ai vorbit doar cu cea în drept... dacă ea a consimţit...

— Cum vorbeşti, zise Doneanu apucându-i mâna. Gândeşte-te că avem o viaţă înaintea noastră, nu mama trebue să răspundă... inima dumitale.

— Inima mea! Elena căuta să surâdă, dar lacrimi îi umpleau ochii!

Simţea cu sensibilitatea-i înăscută greutatea renunţărei. Intrevedea o viaţă deşartă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lipsită de singurul sentiment care fericeşte femeia.

— Nu spui nimic ?... şi Doneanu încercă să glumească comparând surâsul ei cu răceala timpului, pe când o iritaţie tot crescândă îl cuprindea.

— Cred că am fost totdeauna sinceră. Ai putea să-mi fii cel mai bun prieten, e singurul sentiment care l'am simţit şi-l simt pentru dumneata, îi zise ea cu o uşoară nuanţă de mustrare.

Doneanu rămânea tot mai întristat.

— O să vezi mai târziu îi zise el desmerdător, când o să mă cunoşti mai bine. Nici nu-ţi închipui de câtă jertfă, de câtă abnegaţie e capabilă inima mea iubitoare. Trebue ca iubirea mea să te câştige, trebue ca fără voia d-tale să-ţi făuresc fericirea, să te scot dintr'un mediu nedemn, de sufletul de inteligenţa de principiile d-tale înalte şi morale.

Din ce în ce mai înflăcărat Doneanu îl descrie în culorile cele mai frumoase viaţa lor comună, îi populează viitorul cu planurile cele mai fantastice.

Ar vrea s'o mişte, s'o uimească, să vadă un surâs de mulţumire pe buzele ei pale, de un contur perfect.

Dar cu cât îşi da mai bine seamă de unirea la care se învoise, Elena devenea mai neliniştită, mai nervoasă. Renunţarea îi pare imposibilă şi pare-că totul se prăbuşeşte şi o împinge către o complectă disperare.

Cât îl iubeşte !... Doneanu ghiceşte că-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tre cine sboară gândurile ei. Nu poate învinge gelozia care-l cuprinde.

Dar va avea tăria să lupte, să exercite asupra tânărului ei suflet o influenţă binefăcătoare şi magică.

La sfârşit, tot el va fi învingătorul!

— Cântă-mi ceva o roagă el ca să-i uşureze situaţia, văzând-o atât de atinsă, incapabilă de a-şi mai stăpâni durerea nemărginită, care i se răsfrângea în privirea şi pe faţa dezolată.

— Incep apostolatul îşi zice Doneanu, fericit că avusese această ideie care va mai risipi norii de pe fruntea Elenei. Nădăjduia că odată primele emoţiuni trecute, îi va fi dat să petreacă o seară plăcută alăturea de aceia de care nu s'ar mai fi putut lipsi.

Işi înăbuşi cu greu rezerva sentimentelor, prea mândru de a le arăta în astfel de împrejurări.

Elena la îndemnul său se aşezase la pian. In curând admirabilul instrument deveni interpretul durerei ei sufleteşti. Sub velocitatea degetelor subţiri, priceperea ei artistică, el redă rând pe rând toată desnădejdea, durerea nemărginită a unei iubiri pasionate, neuitate şi fără nădejde.

Cum se numeşte piesa? întreabă Doneanu, sculându-se din fotoliu şi apropiindu-se de pian. E adânc atins de tristeţea şi adâncimea sentimentelor ce se desprind din melodiile pasionate.

Elena nu-i răspunde... nu-i piesa nimă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nui... e acea inspirată de iubirea el pasionată... dar atât de nenorocită !

Doneanu simte o descurajare din ce în ce mai mare. Işi făcuse atâtea iluzii din această unire !

Nu poate suferi lăcrimele răspândite pe faţa cu carnaţiunea delicată cu coloritul rozelor bucheiului, care împrăştiau în cameră parfum îmbătător.

O vie iritaţie îl cuprinde. Poate va fi mai fericit cu timpul, să gândeşte el, în semi întunericul ce să răspândeşte în cameră. Se rupe cu greu farmecului... şi pleacă pretextând o întâlnire de afaceri.

Dar duce cu el graţia ce se deprinde din toată persoana ei, din privirea-i voalată, din melancolia surâsului silit, din înfăţişarea ei care se ridică deasupra a tot ce are pentru el valoare în lume.

X

De ce te fereşti nu scapi, îşi zicea din nou Lenuţa văzând cum de dimineaţă până în seară se perindau ca într'o cafenea toate cunoscutele mamei ei. O felicitau de partida extraordinară.

Prevăzând acest perelinaj, Lenuţa în unire cu Doneanu se înţelesese şi cu mama ei, să nu anunţe încă logodna. D-na Cosmeanu aflându-se însă la o partidă de cărţi la doamna Fornescu nu să putu reţine de a comunica prietenei vestea îmbucurătoare. O rugă totuşi să nu răspân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deasca mai departe această ştire. Până seara secretul lor, devenise acel al lui «Polichinelle».

Domnişoara Cosmeanu reuşise până acum să se ţie departe de orice contact cu aceste cunoscute ale mamei ei, ale căror reputaţie o desgusta.

Acuma se vedea nevoită a îndura recomandaţiile, complimentele, sfaturile lor. Oricât de prevenite erau contra ei, din cauza extremei, aproape ofensătoarei rezerve ce o avusese faţă de ele, nu-şi puteau reţine admiraţia ce le-o inspira apariţia ei extraordinară, graţia mişcătoare, eleganţa manierelor, ţinuta ei chiar, atât de rece. Ce faţă ce păr, ce statură:

Complimentele curgeau fără reţinere şi chiar dela cele mai neîmpăcate vrăjmaşe ale ei.

D-na Mercedeanu şi Romăzescu care să străduiseră să-l atragă pe Doneanu, tânărul atât de simpatizat, pe care mult timp fiicele lor nu-l putuse uita, nu erau mai rezervate decât celelalte.

— Ce ziceţi de fiica Lolei vorbea glumind d-na Fornescu cu d-na Mercedeanu.

Aceasta recunoştea cu surâsul pe buze şi necazul în suflet, superioritatea acestei fiinţe excepţionale.

— Şi nu o cunoaştem, nu am avut încă ocazia să-i apreciem celelalte calităţi, căci noi nu suntem competinte zicea tot mai înveselită d-na Fornescu, la gândul tor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

turelor ce le îndura prietena ei, contra cărei simţise totdeauna necaz.

— Trebue într'adevăr să fim mai întâi în stare să le apreciem răspunse d-na Mercedeanu care se ţinea superioară prietenei, şi, care înţepată începu a convorbi cu d-na Romăzescu.

Doamna Fornescu avea şi un alt motiv să se bucure de această logodnă. Acum mai cu seamă se încredinţase pe deplin de farmecul irezistibil ce se desprindea din fiica prietenei ei. Sorescu îi părea mai sigur.

De nenumărate ori îi declarase că numai persoanele frivole aveau darul să-l atragă.

Domnişoara Cosmeanu nu se putea număra printre ele. Cu toate aceste până azi, îl reţinuse cu greu de a nu vizita pe Lola. Şi numai graţie talentului ei pentru intrigă. Căuta cu privirea pe doamna Cosmeanu să-şi ia rămas bun, când observă că o mare mişcare se produse în încăpere.

Doneanu intrase la braţul lui Sorescu care privea c'un aer cuceritor cercul al cărui idol era. Doneanu după ce făcu tutulor salutul de politeţă se îndreptă spre Elena. Ea era în sufragerie şi conversa cu domnişoarele Mercedeanu şi Romăzescu.

Aceste venise s'o feliciteze pe baza vechei prietenii a mamelor lor.

«Dacă m'ai asculta îi zicea una din domnişoarele Mercedeanu, drăgălaşă şi co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chetă, cu ochii surâzători sub genele negre, ai lua o croitoreasă cu ziua, şi ţ'ai face lucruri mai multe şi mai bune. Dacă vrei vin şi eu să-ţi ajut.

«Şi eu, şi eu, se propuse în cor domnişoara Romăzescu şi sora ei. — Nu vă pot spune nimic, nu am luat încă nici o hotărâre în această privinţă.

In tot cazul nu cred să încep confecţionarea trusoului înainte de Crăciun.

Elena atinsă, nici nu voia să se oprească la ideia că ziua nunţei, a renunţărei definitive, ar putea să sosească. In tot cazul, zise ea revenindu-şi iute, voi avea plăcerea să vă văd la Crăciun. Nădăjduesc că vom petrece bine, adăugă ea cu surâsul pe care Doneanu ar fi vrut să-l eternizeze, ferindu-se de a le invita s'o mai viziteze până atunci.

Domnişoarele se priveau cam decepţionate, începând a vorbi de petrecerea de a doua zi care le va întruni la o prietenă comună, pe care Elena nici nu o cunoştea.

Doneanu se apropiase încet salutând cam încurcat pe domnişoare, şi sărutând mâna Elenei lângă care se aşeză.

Pe faţa foastelor lui admiratoare trecu un surâs ironic, care îl cam tulbură pe antreprenor. Cu toate aceste nici un semn pe faţa impasibilă, nici o licărire în ochii verzi, sentimentali.

«Par'că a fost vorba să eşim azi în oraş, zise c'o voce slabă Doneanu, aplecându-se spre Elena.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Avem încă timp! Totul o plictisea... şi prezenţa domnişoarelor, nici una nu-i era simpatică, şi Doneanu al cărui societate o interesase atât înainte. Acum îi displăcea prin faptul că-i amintea mereu, şi grăbea demersurile pentru a face nunta în termenul cel mai scurt.

Doneanu rămase îngândurat. Speranţele lui se spulberau... şi Elena i se părea tot mai îndepărtată.

Vedea pe Sorescu în vie conversaţie cu d-na Cosmeanu, şi îşi amintea vorbele neîncrezătoare cu care prietenul primise ştirea logodnei sale. Fă mai iute nunta, şi devin prietenul casei, îi zise râzând Sorescu. Încercase în deşert toate mijloacele pentru a-l face să părăsească acest proiect. De altfel cunoscuţii lui toţi, îl ţineău drept naiv de a-şi încredinţa fericirea vieţei fiicei Lolei. Nimenea n'o cunoştea ca el! era sigur că o făceau de invidie. Totuşi aceleaşi păreri auzite pretutindene, nu erau ca să asigure, un om c'un caracter chiar mai puţin şovăitor ca cel al lui Doneanu.

Dar atât de adevărată şi adâncă îi era iubirea că-şi propuse să îndure orice pentru a asocia existenţei sale, fiinţa rară pe care el n'o credea capabilă de vre-o abatere. Se mira de îndrăzneala lui. Nimic să nu-şi propue omul se gândea el. Nu e stăpân pe sine. Intâmplările, împrejurările, mai cu seamă sentimentele îl duc fără voia sa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Scoase, evitând de a fi văzut ceasul din buzunar.

Era prea târziu! aproape ora mesei. Respiră mai mulţumit la gândul că toată această lume care-l importuna se va împrăştia. Îi va fi şi lui dat să petreacă o seară liniştită, singur cu Elena, care-l îngrijora tot mai mult.

Doamna Cosmeanu se apropiase de fiica ei la braţul lui Sorescu.

— Prietenul meu cel mai bun, îl prezentă ea Elenei.

— Încântat, cunosc pe domnişoara din vedere. Vin să vă exprim felicitările mele, zise el c'un regret în voce, isbit şi el de apariţia deosebită şi aristocratică a fiicei Lolei.

— Domnul Sorescu a vrut de mult să-ţi facă cunoştinţa, dar n'a avut ocazie... ha! ha! ha!

— Fiţi încredinţată domnişoară zise el c'un accent sincer, că buna voinţă nu mi-a lipsit. Văd că prietenul meu a fost mai cuminte.

Doneanu îl privea surâzând, dar foarte intrigat.

De abia de curând Sorescu îl sfătuise contra acestei uniri.

E adevărat că atunci nu cunoscuse pe Elena personal.

Vederea ei farmecă pe Sorescu.

Ea îi impune atât respect, că îndepărtează orice ideie de galanterie.

Nu-i vine să plece.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Celelalte domnişoare îl privesc întârtate. Geloziau pe aceea care făcuse pe Don Juanul cunoscut, să uite să le dea măcar bună ziua. El care înainte ştia să menajeze toate admiratoarele sale!

Elena nu se emoţionase, şi n'o impresionase de loc omul frumos atât de adulat de toţi, cu statura mândră, fără cusur, în care tot se ghicea o origină mai bună, o persoană din cerc ales.

Ea nu vede decât pe acel care-l are veşnic în inimă ca şi înaintea ochilor şi doreşte a intra în vorbă cu Sorescu doar o afla câte ceva şi despre el. Sorescu, mişcat de dorinţa ei de a fi amabilă, şi neştiind motivul se înflăcărează tot mai mult.

Priveşte şi nu-şi poate lua ochii dela înfăţişarea ei demnă de o prinţesă. I se pare că citeşte în ochii adânci o melancolie resemnată, că-i vede pe faţa ideală, paloarea Magdalenei.

Işi zice, că Doneanu, n'avea dreptul de a monopoliza pentru el, fiinţa desăvârşită, care altfel de sigur, ar fi desfătat pe toţi.

Işi propune să-şi întrebuinţeze toată energia pentru a împedica această unire.

Doneanu îi ghiceşte gândurile ascunse şi o oarecare gelozie îl face să nu se mişte de lângă Elena. Ea se vede nevoită de a renunţa la dorinţa de a vorbi despre Ormeanu.

Cu cei din urmă mosafiri pleacă şi doamna Cosmeanu. Era mai încântată ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ori când de Sorescu, şi îşi dăduse întâlnire cu el. Nu ştia că tot scopul acestuia era s'o influenţeze de a desface partida cu Doneanu.

Era încântat şi el de Elena, a cărei farmec îl scosese din minţi, el atât de blazat, atât de adulat şi care se jucase cu atâtea inimi.

Intunericul se răspândea din ce în ce mai mult, în camera în care domnişoara Cosmeanu şi Doneanu rămaseră singuri, apăsaţi de o durere, pe care mai cu seamă cel din urmă nu şi-o putea desluşi.

Nimeni nu-l făcuse până acum să se îndoiască de logodnica sa, de lealitatea ei incoruptibilă. Şi la prima cunoştinţă c'un domn străin, ea se înviorează, şi-i arată mai multă amabilitate şi interes decât lui, care de atâta timp se străduia să-i aducă un surâs pe buzele decolorate, ne economisind nimic pentru a-i procura măcar un moment de veselie. Să aibă mama lui, Sorescu, şi toţi prietenii ceilalţi dreptate ?

Observase dorinţa Elenei de a-l îndepărta când vorbise cu Sorescu.

De ce ? se întrebă el neliniştit.

Uitase şi-i scăpase din gând prietenia lui Sorescu cu Ormeanu.

Nici nu se oprise un singur moment la ideia că Elena ar fi dorit să vorbească de el.

— E simpatic Sorescu zise în fine Doneanu apropiindu-se mai mult de Elena, şi curmând tăcerea apăsătoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Elena tresări ca dintr'un somn adânc. Nici odată nu se simţise mai nenorocită. Se vede înlănţuită într'o veşnică sclăvie. Nu avuse nici dreptul de a vorbi cu cine-i place!

Işi închinase tot sufletul, simţirile ei calde interesului. numai ca să dobândească o situaţie, să cucerească un rang, un nume.

La ce-i servea inima dacă nu avea dreptul să iubească, să înfrunte orice suferinţi, care-i păreau preferabile vieţei indiferente care o va duce ca tovarăşa lui Doneanu.

Pare că îndepărtarea ce-i inspirase acesta, se accentua tot mai mult.

Iritat de starea de abatere în care o vedea adâncită, Doneanu o atribue influenţei lui Sorescu. Işi închipue că exercitase asupra ei, aceiaşi putere magică ca asupra celorlalte.

Primul grăunte al îndoelei i se strecoară în suflet. Simte o dorinţă nebună de a se răzbuna de durerea crudă, care-i sbuciumă toată fiinţa, făcându-l să nesocotească iubirea adevărată ce o simţea pentru logodnica aleasă.

Fără cruţare el îi vorbeşte de ceeace ştie că o loveşte mai crud.

Râde de relaţiile mamei ei cu Sorescu, îi vorbeşte de părăsirea domnului Moraru, de viaţa mai restrânsă care va fi nevoită s'o ducă, de râsul lumei când el se căsătorise cu Lucreţia.

La aceste cuvinte care-i bîciuesc sufletul, Elena se deşteaptă complect din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

visul care o tulburase. Uită de Ormeanu, de dorința ei înverșunată de a vorbi cu Sorescu de el.

Nu se mai îndoește de un timp de temerile care o sguduiseră alât în primele zile ale sosirei ei în țară.

După primele prezentări își făcuse oare cum o idee de cercul vestit al mamei ei, și constată că lumea nu b rfise în zadar.

Dar vede clar, că nu Doneanu era acel care trebuia să-i mai presară sare pe rană. Nu se gândește, și nici nu examinează motivele lui de a o mâhni. Își închipue ce iad va fi căsnicia ei, când el, îi va arunca după plac în obraz, faptele reprobabile ale mamei ei, de care în de initiv nu era de loc responsabilă.

Un fel de disperare o cuprinde. I se pare că moartea i-ar fi o scăpare.

Totuș mândria nu o lasă s'arate lui Doneanu adâncimea durerei ei.

Ii vorbește c'un ton indiferent, care atâtă mai mult pe acesta, și-l face să se îndoiască de o judecase fără părtinire.

Prăpastia între ei se tot lărgea.

De abia mai târziu, când sosise doamna Cosmeanu și deschise butonul electric, Elena pentru ca el să nu-i vadă lăcrimile de durere pe care nu le mai putea reține pretextând o violentă migrenă îl părăsi. Se aruncă pe patul din camera ei, a cărei ușă o zăvorise la intrare.

In zadar o rugă Doneanu să-i deschidă mișcat de mâhnirea ce-i pricinuise, în za-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar insistă mama ei voind a o vedea, şi a-i spune multe. Elena rămase neclintită. Nu voia ca durerea ei să aibă martori.

Şi ca şi în primele zile în camera singuratecă, nevăzute şi nebăgată în seamă de nimeni, lăcrimile-i udară până către ziuă, perniţa îndantelată.

XI

Câteva săptămâni se trecuse din ziua când Doneanu împins de neîncredere, de o gelozie torturătoare ofensase fără cruţare pe Elena. De atunci în zadar toate străduinţele lor, de a relua vechile legături de acum destul de şubrede. Părea că un zid uriaş se ridicase între ei.

Sorescu vizita tot mai des pe doamna Cosmeanu, atras ca de un magnet de farmecul ce răspândea prezenţa Elenei. Căuta să măgulească, să influenţeze pe mama ei, să desfacă această căsătorie cu totul displăcută lui.

Lola simţea dacă nu pricepea intenţiile lui Sorescu. Cu toată durerea şi gelozia ce o chinuiau, ar fi consimţit totuş şi la aceasta. Se temea de doamna Fornescu. Era şi orbită de averea lui, care le-ar fi permis să ducă înainte traiul luxos. Dar cunoştea prea bine pe Elena. Ştia că decepţia unei rupturi ar hotărâ-o mai curând la o viaţă de muncă cât de grea, decât la o viaţă descalificată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Starea de abatere a fiicei ei o cam puse pe gânduri în ultimul timp.

De nenumărate ori Elena, fără a-i spune vre-un motiv, se sfătuise cu ea, de n'ar fi bine să desfacă o unire care o îndepărta.

Cu toate stăruințele lui Sorescu, cu toată grija ce-i inspira starea Elenei Doamna Cosmeanu atât de ușuratecă până atunci, judeca situația cu seriozitate.

— Cât am fost susținută de Moraru, am văzut viața cu alți ochi, și nu-mi făceam nici o grijă, zicea ea adeseori Elenei. Dar dela căsătoria lui cu Lucreția ea îl ține în lanțuri de fer. I-a adus probe de trădările mele. Mi le-a reproșat pe toate, jurând că nu mai dă ochi cu mine. Totuși nu poate să mă uite. Când nu-și poate învinge voința vine să mă caute, și mă asigură că-mi va da vechiul spr jin. Că numai momentan e încurcat din cauza pretențiilor Lucreției. Eu, care-l cunosc prea bine, știu că aceste sunt numai vorbe. Dar n'am nici un interes să se lățească această veste.

Poți să-ți închipui bucuria prietenelor mele!

De aceea cred că trebue să-l menajezi pe Doneanu. Cu timpul, vă veți înțelege mai bine. Câte fete cu moșii, averi imense, nu se căsătoresc din cauza potrivirei intereselor. Fii mai îndurătoare! Poți să te deprinzi cu toate când al voință. Vezi ce rău ne merge.

Nici nu ți-am spus câte obiecte scumpe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la care ţineam foarte mult, au luat drumul muntelui de pietate. A început să treacă timpul meu. Aş fi mulţumită să te văz măcar pe tine eşită din astfel de împrejurări. N'aş fi trăit nici eu în asemenea condiţiuni dacă soarta nu m'ar fi aruncat în acest vârtej, zicea ea adeseori reluându-şi aerul de comediantă.

De drept ea, cu optimismul femeilor, care au avut totdeauna succes, şi căror nimic nu le pare imposibil, se gândea în planurile intime că Sorescu îl va înlocui pe Moraru după căsătoria fiicei ei.

Incepu cu febrilitate a face pregătirile trebuincioase. Instală în camera de mâncare o croitoreasă cu ziua, şi tot timpul atât ea cât şi Elena ajutau la confecţionarea lingeriei, la ajururi, la garnisirea mătăsurilor, catifelelor etc.

Obţinuse o sumă mai bună dela muntele de pietate pentru cerceii ei cei mai frumoşi de diamant pe care îi jertfia cu regret.

Cultiva mai mult pe Bogescu, şi-l ameţise într'atât în cât acesta cu toată sgârcenia sa, devenise de o mărinimie de care nimeni nu l'ar fi crezut capabil.

Sorescu venea zilnic şi-i plăcea să le privească cu ce seriozitate vorbeau de aranjamentul panglicilor, dantelelor care interesa mai cu seamă pe doamna Cosmeanu.

Observase indiferenţa, aproape respin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gerea Elenei, când ei vorbeau de apropiata căsătorie.

Doneanu devenea din ce în ce mai nervos, mai exasperat. Nu se mişca de lângă Elena, cât timp Sorescu era de faţă. La plecarea lui se înfuria, devenea bănuitor, căutând în zadar să repare mai târziu ceeace caracterul său gelos şi ambiţios îi stricase în sufletul Elenei, care-i devenea tot mai străin.

Domnişoara Cosmeanu pentru a evita orice bănuială, îşi propuse nici să nu mai vorbească cu iubitul mamei ei. Dar acesta îi spuse într'o zi din nebăgare de seamă, că tânărul Ormeanu se informase de ea printr'o scrisoare către Sorescu. Elena, nebănuind de ceeace se vorbea pe socoteala ei şi a acestei căsătorii, nebănuind perversitatea lui Sorescu, care îndemna în ascuns pe Doneanu să rupă logodna, îşi propuse să facă tot posibilul să vadă această scrisoare, crezând să ghicească printre rânduri, întru cât îşi mai amintea el de ea. Sorescu în acest timp ghicea starea sufletească a prietenului său, şi lua în prezenţa sa astfel de atitudine cu Elena, că-l făcea să turbe de necaz şi gelozie.

Îşi propuse cu toate că cunoştea dragostea adevărată a lui Doneanu pentru fiica Lolei să întrebuinţeze toată energia, pentru a împedica căsătoria care trebuia să aibă loc îndată după sărbătorile Bobotezei.

Şi pe când doamna Cosmeanu da zor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să isprăvească cu pregătirile, pe când Elena începuse a se mai obişnui cu purtarea bănuitoare a logodnicului ei, ştiind la ce s'o atribue, Sorescu influenţa pe mama prietenului său, care zilnic îi făcea scene, şi-l implora să nu se nenorocească.

Scria scrisori anonime, îndemna pe Bogescu care avea atâta influenţă asupra lui Doneanu să-l sfătuiască la o ruptură. Aceasta îi va pricinui numai câteva zile de durere, dar l'ar scuti de regrete veşnice.

Doneanu, atât de slab, în oricare împrejurare şovăia. Iubirea lui îi dădea energie. Dar grăuntele neîncrederei intrat în sufletul său trebuia să încolţească. De câte ori o vedea pe Elena amabilă cu Sorescu, de câte ori auzea râsul ei perlat care semăna atât de bine cu cel al Lolei, îi reveneau cuvintele otrăvitoare din scrisorile anonime.

— Fiica unei astfel de mame nu e o soţie pentru tine. Te înşală chiar c'un prieten al tău. Nici Moraru n'a dat de urmele faptelor Lolei decât mult mai târziu. Ele sunt prea dibace, pentru sinceritatea ta.

Cu toată îndoiala provocată mai cu seamă de gelozia sa oarbă, Doneanu nu voia să renunţe la căsătorie cu acea pe care o iubea pare-că mai mult ca ori când.

Totuşi purtarea sa devenea din zi in zi mai nesuferită. Influenţat de toţi, amărât mai cu seamă prin faptul că Elena nu-l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iubea de loc, vedea cu mâhnire că timpul n'o apropiase de el.

Când judeca cu sânge rece, era încă încredinţat de caracterul ei leal, de înalta ei moralitate. Dar îşi zicea adese ori că lipsa unui sentiment mai adânc, ar putea s'o facă să-i devie necredincioasă când ocazia s'ar prezenta, şi inima ei ar vorbi.

Îi reveneau cuvintele ironice ale lui Sorescu. După câteva luni de prieten al casei, el era sigur de favoarea viitoarei sale soţii,

Uitase de Ormeanu. La orice plan de viitor, îi apărea ca o viziune înspăimântătoare, înfăţişarea ironică şi cuceritoare a lui Sorescu.

Zilnic îşi propunea să devie mai blând, mai desmerdător cu Elena, şi zilnic intra în casă c'o bănuială nouă, cu cuvinte ofensătoare pe buze, care jigneau pe Elena şi-l amărau pe el tot mai mult.

In loc de atenţiile iubitoare, de purtarea elegantă dela început, o singură frază îi flutura pe buze. Intreba răstit devenind de o paloare înspăimântătoare:

— Cine a fost pe aci? Şi privirea-i scrutătoare cerceta pe sub masă, sub pat, sub canapea, ca şi când s'ar fi aşteptat să vază pe cineva.

Elena în neprihănia şi lealitatea ei sufletească nu credea la început că logodnicul ei, care o cunoştea atât de bine, s'o suspecteze. Cu cât trecea timpul rămânea tot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai dezamăgită. Doneanu se schimbase complect. Căuta în orice vorbă, în orice faptă s'o supere, s'o rănească.

Rămânea tot mai mâhnită, mai îngrijorată. I se pare că fericirea e pierdută pentru ea...

Cine s'o mai creadă?

Înţelegea că o căsătorie contractată în astfel de împrejurări, nu putea procura nici unuia fericirea la care aspirau.

Nu poţi să lupţi contra părerei lumei, ori ce-ai face se gândea ea, pe când o nespusă tristeţă i se aşternea pe faţă.

Trebuia să se hotărască la o viaţă de muncă. Să renuuţe la cămin, la familie, să se resemneze la o viaţă singuratecă... Amintiri îi fluturau. Orice, mai curând decât această unire. Nepotrivirea de caracter se accentua tot mai mult. De pe acum Doneanu nu se mai putea stăpâni. Ce va fi mai târziu? De ar scăpa! Simţea că numai atunci i s'ar lua povara grea ce-i apăsa sufletul.

Dar cui să-i spue, şi cine s'o înţeleagă? Mama ei invoca interese materiale. Prietene nu avea.

De-ar putea vorbi cel puţin cu Sorescu! Îi arătase totdeauna atâta curtenire. De ce să nu se încredea în prietenia sa? Elena nu voia să-şi recunoască gândul secret. Nu voia să convie că magnetul care o atrăgea mereu către Sorescu, era acea scrisoare care o obseda şi în care Ormeanu se informase de ea. Cum să pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cedeze? Doneanu era totdeauna prezent. Să rişte o întâlnire?

Ştia prea bine că în împrejurările de faţă aceasta ar putea s'o coaste scump. Oricum trebuia să găsească o soluţie.

Deodată faţa i se lumină de plăcere.

La serbarea de Crăciun la care mama ei invitase atâta lume va găsi mai uşor ocazia atât de căutată.

Încă câteva zile de răbdare.

Şi gândul de a vorbi măcar câteva cuvinte despre acel care-i câştigase inima şi gândirea toată, o făcea să uite situaţia ei încurcată, compromiterea de care nu se putuse feri, şi care o merita atât de puţin, purtarea-i exemplară, caracterul leal şi mândru.

XII

Nepăsătoare doamna Fornescu se aruncase în fotoliul comod de mătasă scumpă, ca să i se vază cât mai bine pantoful mic sub ciorapul fin şi destul de transparent.

— Ce căldură! exclamă ea către doamna Romăzescu.

Aceasta o aprobă aruncând o privire de invidie asupra încăperei frumoase şi elegante, în a cărei mobilier se ghicea o avere.

— Sunt curioasă de unde poate să mai întreţie o astfel de casă, domnul Moraru, după cum am auzit a părăsit-o complect. Dar cum zice proverbul spaniol:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Onoare şi avere nu intră în acelaş sac».

— Astea, nu mai sunt secrete pentru nimeni. Un zâmbet de mulţumire trecu pe faţa colorată cu «rouge de théatre» a d-nei Fornescu, fericită de câte ori putea înjosi pe prietena sa. Mă miră numai că domnul Moraru nu s'a retras mai curând.

In tot cazul prietena noastră nu se mai ţine decât din splendorile trecute.

Nu observi câte lucruri scumpe lipsesc, câte tablouri de preţ. D. Moraru cu priceperea-i artistică, şi gustu-i desăvârşit, adunase câteva lucrări artistice de valoare. Ştiu sigur că sunt amanetate la Muntele de Pietate.

Doamna Romăzescu aruncă o privire cercetătoare prin prejur.

— Ai dreptate... voia să urmeze, dar zărise la timp pe doamna Cosmeanu apropiindu-se în vie conversaţie cu domnul Sorescu.

Doamna Fornescu nu-şi putea reţine necazul.

— Nu-i ce crede ea... e pentru fiica ei.

— Cum, dar Doneanu?

Doamna Romăzescu aşteaptă până se încredinţează că gazda s'a îndreptat spre alt grup de invitaţi. Apoi c'o voce şoptită:

— Ştiu din izvor foarte sigur că Doneanu a înapoiat chiar azi inelul de logodnă.

— Se poate exclamă doamna Fornescu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

foarte îngrijorată, privind prin salon, spre a se încredința dacă Doneanu lipsea într'adevăr.

Nu-l vede nicăeri.

In fundul încăperei Elena se întreținea amabil cu domnișoarele Cernelescu Mercedeanu și Romăzescu.

Nu poate ghici nimic din înfățișarea ei liniștită. Și ar dori atât de mult să zărească pe fața frumoasă urme a unei ascunse dureri.

Dacă această întâmplare ar servi cel puțin să strice serbarea și cheful Lolei!

Deodată fața i se întunecă, și sprâncenele i se încruntară.

Observase în fundul salonului înaintea unei mesuțe de bronz pe doamna Cosmeanu în intimă convorbire cu Sorescu. Prietena ei părea cam mâhnită, pe când fața lui Sorescu strălucea de o bucurie neobișnuită.

Doamna Fornescu uită de doamna Romăzescu, de petrecere, de tot ce o înconjoară. O putere irezistibilă o împinge către cei doi izolați. Nu putea să sufere intimitatea lor.

Trecu ca absentă printre diferitele grupuri atrase prin simpatie sau interesul discuțiunei.

La o mesuță doctorul Moreanu înconjurat de domnul Linescu, scriitorii Fedescu și Horeanu, și alții căuta să-și convingă prietenii de foloasele ce ar trage țara, intrând în acțiune contra Bulgariei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Unii împărtăşau părerea lui, alţii inclinau pentru aşteptarea până la vară, când vor fi mai bine pregătiţi.

Numai domnul Horeanu păstra tăcere. El în superioritatea ce ş'o credea faţă de ceilalţi ducea pretutindeni o frunte încreţită de cugetător neînţeles, o lipsă de atenţie către mai toate persoanele cu care venea în contact. Un caracter cu totul opus lui avea prietenul său Fundescu. Monden, curtenitor, căuta mai mult să fie agreabil, să placă decât să-şi arate superioritatea spiritului. Ştia să se alinieze la orice nivel.

Convorbitorii începuseră a se înflăcăra. Discuţia degenera, când doamna Fornescu, sprintenă, atingând de abia duşumeaua cu pantofii de păpuşă, trecea preocupată, ne-[illegible]ând în seamă sgomotul produs de [illegible]a furtunoasă.

[illegible] Moreanu o primi cu surâsul pe [illegible] discu[illegible]

Doctoru[illegible]d de abia acum, că neglijase buze, observân[illegible]a nici nu doamnele.

Nu-şi puteau închipui că el observase aceast[illegible], şi că în afară de d-şoara Cosmeanu, toate e[illegible]au cu gândul la Sorescu.

Totuş doctorul Moreanu se crezu obligat de a fi amabil cu doamna Fornescu, pe care o părăsise de mult, pentru alte cuceriri.

O amestecă în vorbă, cerându-i părerea în chestia gravă care-i preocupa.

Chiar domnul Horeanu, nu putea rămâne indiferent faţă de o femeie frumoasă şi independentă ca doamna Fornescu. Incepu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a-i declama un sonet pe care i-l dedicase, dar pe care ea de abia îl auzea, cu ochii mereu ţintiţi spre măsuţa din fund.

Spre desperarea ei domnul Horeanu scoase iute o revistă arătându-i o poemă apărută de curând din care începu a-i citi un pasaj pe care-l credea deosebit.

— Îl cunosc zise la întâmplare doamna Fornescu, voind a-şi urma drumul. Dar nuvela care a apărut de Crăciun? Domnul Horeanu o privea ţintă în ochi şi ea se văzuse nevoită s'asculte proza care nici nu o auzea.

In ce jurnal? Această bucată trebue gustată în linişte. Trimetem revista sau lasă că o cumpăr... şi cu aceste cuvinte ea se îndreptă din nou în direcţia prietenei ei.

— A! de când te caut. Băgă de abia acum de seamă că aerul de tristeţe ce i se aşternuse pe faţă o prindea de minune pe Lola.

Ea dase spre citire lui Sorescu scrisoarea lui Doneanu.

C'o mulţumire pe care nu şi-o putea ascunde Sorescu căuta să mângâe pe doamna Cosmeanu, aruncând câte o privire de admiraţie, în colţul opus, spre Elena. Voia să scruteze întru cât această ruptură o impresionase. După câte le observase, şi chiar după purtarea lui Doneanu, el era pe deplin convins că Elena nu încuviinţase la această unire decât silită de împrejurări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sorescu nu mai auzea convorbirea între cele două prietene. Nu mai asculta mărturisirea doamnei Cosmeanu către doamna Fornescu, prin carea cea dîntâi, încredința prietena că desfăcuse logodna din cauza nepotrivirei de caracter.

Nu era mişcat nici de bucata de Chopin pe care domnişoara Romăzescu o executa cu atâta sentiment, că deşteptase la fiica Lolei o nostalgie pasionată. Toți, şi mai cu seamă domnii rămase impresionaţi de melancolia ce i se răspândise pe faţa decoloratâ, de lăcrămile care ameninţau să isbucnească din ochii voalaţi.

Vestea rupturei se răspândise într'o minută. Nimeni nu o regreta. Numai doamna Fornescu, şi Cosmeanu erau într'adevăr supărate, pe când Elena era mulţumită cu toată tristeţa aparentă provocată de melodia sentimentală. Toţi o priveau mişcaţi mai cu seamă domnii.

Ei începură a se apropia de domnişoare care se înviorase subit.

Căutau să intre în vorbă cu Elena.

Insă Sorescu venise la timp pentru a o feri de cunoştinţi nouă.

Dibaci şi experimentat, el, care nu căuta decât plăcerile uşoare, ştiu să se ia cu atât tact pe lângă Elena, încât îi păru interesant acesteia şi începea a pierde din impresia rea ce-i lăsase totdeauna.

Totuş un motiv mai puternic o făcea să fie amabilă. Căuta în ce mod ar aduce vorba despre acel care o preocupa într'atât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi din care motiv părăsirea lui Doneanu îi părea o eliberare.

Dar cum să înceapă convorbirea ? Sorescu se înflăcăra tot mai mult, ea trebuia să rămână din ce în ce mai rezervată.

«Poftiţi la masă! cu aceste cuvinte Natalia deschise uşa sufrageriei.

Doamna Cosmeanu invită cu amabilitate oaspeţii să treacă în cealaltă încăpere.

Elena amintindu-şi de datoriile ei de gazdă rugă pe domnul Sorescu să conducă pe una din domnişoarele Cernelescu. De celelalte nu se prea îngrijea. Erau destul de îndrăzneţe şi provocante ca să nu rămână fără cavaleri.

Sorescu manevra cu atâta dibăcie că domnişoarele se strecurară toate şi el rămase cel din urmă să conducă pe Elena. Intră mândru cu ea la braţ, în sofrageria strălucitoare. Se aşeză lângă ea la masa frumos împodobită, acoperită cu florile cele mai parfumate, cu torturi de toate colorile, cu fructele cele mai variate. In mijlocul foşnetului produs de mătăsurile scumpe, de sgomotul scaunelor, de vocile glumeţe ale domnilor, de râsul perlat sau nervos al doamnelor, fiecare să instalase după inclinaţie, mai mult decât după bileţelele puse sub şervete.

Domnul Bogescu apucase braţul doamnei Cosmeanu şi să aşezase lângă dânsa, cu toată osteneala ce-şi da ea de a-l îndepărta.

Aceasta îşi aminti la timp că el era acuma

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

singurul ei sprijin, şi cu o graţie cochetă începu să-l măgulească, să-l facă să uite neglijenţele pentru care el îi făcea acuma obişnuitele scene. Cu toată masca veseliei o mare nelinişte şi o durere sfâşiitoare o mistuia pe Lola. Amintirea lui Moraru, cu care proiectase şi aranjase această petrecere părăsirea lui Doneanu o întristau... să gândea şi la situaţia ei materială sdruncinată, şi rămânea descurajată.

Doamna Fornescu rămase fără cavaler, se ocupa în aparenţă să profite cât mai mult de lucrurile bune, care se serveau. Mânca simulând mare poftă, din peşte, fripturi, torturi, fructe.

De fapt, ea turba de indignare.

Sorescu, cavalerul ei obişnuit, la orice întrunire îi devenise necredincios! Se uita adeseori fix la dânsul, râzându-i în faţă, de modul cum se instalase lângă Elena, şi se amuza numai cu ea. Insă Sorescu nu-şi făcea sânge rău. Nu voia să-şi strice plăcerea, care o pândea de mult.

Nici odată nu se simţise atât de fericit, decât lângă Elena, care cu purtarea ei distinsă, îi impunea mai muit ca toate aceste femei din care majoritatea, i se părea că erau amabile, numai din cauza averei sale. Acuma nu mai avea timp să se gândească la ele. Avea în faţa lui, fiinţa cea mai desăvârşită pe care o întâlnise vre-odată. Se muncea el, omul uşuratec, pervers, cu toate însuşirile rele, cum să umble cu această copilă, care-l mişca prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

delicateţea ei, şi-l excita prin farmecul ce se desprindea din toată persoana ei. Lăsase cuvintele libere, conversaţiile îndrăsneţe, care plăceau unora. Se gândea la doamna Fornescu. Pentru Elena i se părea mai potrivit tonul fin şi elegant care-l lua cu acele la a căror mână, mai bine zis avere, aspira.

Işi zicea, şi era sigur, văzând că Elena nu-l evitase din prima zi a cunoştinţei lor, că va reuşi cu timpul s'o încredinţeze să primească o soartă fericită, în schimbul iubirei ei. Inţelegea acum pe Doneanu! Işi bătuse joc de el, de credulitatea sa! Şi de abia un ceas lângă ea, şi i-ar fi dat orice de ar fi consimţit să-i fie iubită. La un pas serios nu se gândea. Era prea frivol, şi prea puţin energic. Pe urmă cum să introducă în lumea lui pe fiica Lolei?

Să cunoştea prea bine. Să ştia capricios, interesat. Poate ar reuşi mai târziu să se desfacă, şi să mai capete o fată bogată! Par'că nu putea renunţa complect la zestrea mare care o râvnea de mult. Işi făcu iute socoteala. Lola nu mai avea mijloace de existenţă. Moraru o părăsise. Graţie manoperelor lui, Doneanu se îndepărtase. Bogescu era prea sgârcit pentru a le procura traiul cu care erau deprinse. El numai le-ar mai fi putut rămâne credincios. Cu toate reproşurile Lolei, era sigur că ea va reuşi să-şi convingă fiica să-i cedeze.

Mulţumit, Sorescu începu din nou să se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ocupe de vecina lui. Îi turnă vin, sifon, şi ciocni cu ea paharul închinând întru realizarea dorinţei sale.

Buzele Elenei nici nu atinseră paharul. Îi declară lui Sorescu că ea nu obişnueşte vin. In afară de aceasta înţelegea aluziile lui, şi păstra un astfel de aer şi ton, că el exaltat momentan de vin, de mâncare, de farmecul ei, văzu că trebue să se modereze, şi să aibă răbdare.

Când la o oră înaintată reintrară iarăşi în salon, de teama despărţirei toţi, dar mai cu seamă domnişoarele propuseră dansul.

Se începu a angaja domnişoarele după ce se dete la o parte masa şi covorul.

Una din domnişoarele Cernelescu începu să cânte. Elena se aşeză lângă dânsa, pe scaunul dela pian rămas liber. Toţi dansatorii voiau s'o angajeze. Ea-i refuza, asigurându-i cu amabilitate că nu dansează nici odată. Unii rămaseră jigniţi, alţii dădură a înţelege şi erau chiar încredinţaţi că părăsirea lui Doneanu o întristase într'atât. Sorescu, care altă dată dansa şi el, trase un fotoliu lângă scaunul Elenei şi convorbea cu ea, în timp ce ceilalţi se învârteau în ritmul muzicei.

Căuta din nou să observe întru cât întâmplarea cu Doneanu o afectase. Rămase mulţumit de constatare. Totuş i se părea că ghiceşte o adâncă mâhnire sub faţa de nepătruns şi pupilele scânteitoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Elenei îi reuşise în fine să aducă vorba despre Ormeanu.

Auzise dela Doneanu, de inclinaţia Elenei pentru acesta ; şi, Sorescu care recunoştea şi se plecase totdeauna cu respect în faţa calităţilor prietenului său, vorbi Elenei cu atâta desconsideraţie de dânsul, că rămase cu totul dezamăgită. Iar când Elena insistă asupra scrisoarei în care Ormeanu se informase de dânsa, el o asigură că numai după ce dânsul îi vorbise de d-na Cosmeanu şi fiica ei, atunci Ormeanu îl rugase să le transmită salutări, de oarece le cunoştea, din ultima vară când s'au întâlnit la Ostende.

Elena nu ştia ce să creadă. Altfel o asigurase Sorescu pe mama ei când se logodise cu Doneanu. Nu trebue să mai ai încredere în cineva.

Ultima nădejde sburase. Căuta să se stăpânească, să mai păstreze până la plecarea oaspeţilor masca indiferenţei. De abia târziu de tot se împraştiară şi ultimii mosafiri în noaptea albă şi luminoasă.

Sorescu le părăsi la sfârşit de tot, după ce şoptise Lolei ora şi locul unde să se întâlnească. Doamna Fornescu insistase în zadar, ca s'o întovărăşească. Tot gândul şi atenţia lui Sorescu erau pentru Elena de pare-că nu-i mai venea să se despartă.

Rămase singure, mama şi fiica, le venea greu să-şi vorbească.

Serbarea le lăsase un gol, o tristeţe inex-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plicabilă. Inima lor era pătrunsă de o prea adâncă durere, şi părăsirea le strecurase în suflet, toată melancolia zilei de iarnă.

— Să ne odihnim se adresă doamna Cosmeanu Elenei, care dormea acum în iatacul ei. Mâine vom avea timp de vorbă.

Dar somnul nu venea să-i închidă pleoapele obosite, şi să-i adoarmă sufletul îndurerat.

Mult timp trecutul, societatea care o impresionase pe Elena mai rău decât se aşteptase o făcură să-şi deplângă soarta care o aruncase într'un cerc atât de nepotrivit cu caracterul, cu educaţia-i morală, cu mândria-i şi sensibilitatea-i vibrătoare.

Ele trebuiau s'o lovească la orice pas, s'o facă să vază în colorele cele mai negre, viaţa, care de abia începuse pentru ea, şi care-i apărea ca un spectru.

XIII

Doi ani încă nu trecuse dela serbarea memorabilă, prin care, în mijlocul luxului obişnuit doamna Cosmeanu crezuse să mai uimească pe prieteni şi cunoscuţi. Nădăjduise că cel puţin un timp se va mai putea menţine cu ajutorul lui Sorescu.

Insă impresia lăsată de Elena asupra acestuia era prea adâncă, spre a nu încerca toate mijloacele de a o câştiga. Se abţinea în acest scop de a le da vre-un ajutor, fiind sigur că nevoia le va fi cel

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai bun sfătuitor, şi va face pe Lola să pledeze pe lângă fiica sa, cauza lui.

Elena nu mai ducea deci viaţa luxoasă şi comodă pe care i-o procurase moravurile libere ale mamei ei. O modestă căsuţă în fundul unei curţi fără capăt, adăpostea pe mamă şi fiică şi restul mobilierului scump, care l'au mai păstrat. Echipajele şi automobilele cunoscuţilor nu se mai rătăceau până în strada îndepărtată. Căldura prieteniei se topise odată cu aceea a metalului strălucitor.

Totuş Lola nu se descurajase.

Cu optimismu-i înăscut, ea, nu-şi dădea seamă că sosise declinul inevitabil tuturora de seama ei.

Işi zicea că starea-i era numai o criză momentană, care nu putea să dureze. Nu avea ajutor decât dela Bogescu, dar nu era ea în deşert Lola.

Pe urmă mai nutrea nădejdea s'o influenţeze pe Elena la căsătoria liberă cu Sorescu. De abia acum îşi dase seamă cât de bogat era !

Aproape zilnic aveau aceleaşi discuţiuni care dacă nu aduseră încă rezultatul aşteptat, nu o descurajaseră pe doamna Comeanu.

Starea sufletească a Elenei era cu totul diferită. Suferea mai mult decât şi-ar fi închipuit cineva.

Işi dădea din ce în ce mai bine seamă de traiul lor trecut. Prevedea un viitor lipsit de orice iubire, orice bucurie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar va şti să-şi îndeplinească datoria! Fără nici o şovăială îşi căuta câteva lecţii de franceză.

Graţie cunoştinţelor, deveni în scurt timp căutată. Găsi în curând ocupaţie pentru toate orele libere. Era mulţumită de a putea oferi mamei ei, produsul muncei ei cinstite. Ea le procura într'adevăr traiul cel mai modest, dar cu cât preferabil celuilat. Reîncepuse cu mai mare stăruinţă studiul şi lucra mereu, susţinută de o voinţă neînvinsă. Nu mai era copila sfioasă, care se scandaliza de o privire, de o vorbă mai liberă. Trecea rece ca marmora pe străzile populate inundate de lumina primăverei care revenise, şi care răspândea bucurie în inimele tutulor. Dar a ei devenea tot mai îngrijorată, mai înegurată.

Adeseori gândul că moartea-i va pune capăt mai iute acestei aprige lupte îi era speranţa cea mai scumpă.

Cine s'ar resimţi, şi pentru cine ar fi o pierdere? Pentru lume era indiferent. Mama ei cu uşurinţa-i caracteristică se va mângâia iute.

Adeseori gândul sinuciderei o ispitea. Nu mai avea dreptul să se gândească la singurul om care-i lăsase o impresie adâncă.

Soarta nu-i economisise nici una din umilinţele ei, şi ea era prea simţitoare pentru a nu suferi de toată înjosirea, toată degradarea unei poziţiuni în care pare că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se înăbuşea. Aspira să iasă ca prizonierul din temniţă.

Şi în viaţa zilnică, în lupta pentru existenţa sărăcăcioasă câte suferinţi, la câte desamăgiri, la câte înjosiri trebuia să se formeze sufletul ei deosebit.

Frumuseţea-i, cunoştinţele, inteligenţa-i superioară, erau un defect pentru noua situaţie. Era gelozată, invidiată de acele ale căror copii le instruia, şi pentru cari se jertfea. Căutau orice pretext pentru a o îndepărta.

Din acest motiv Elena devenea din ce în ce mai descurajată. Ar fi vrut să treacă indiferentă prin această lume care o desgusta; să privească rece corupţia unora, plăcerile comune ale altora, care credeau că-şi pot permite orice cu o fată fără sprijin, redusă a trăi din munca ei.

De cele mai multe ori nu-şi puteau învinge aversiunea, simţind respingere şi îndepărtare pentru tot ce vedea şi auzea. Câte odată se adâncea în visele care o făceau să uite mizeriile zilnice. Altă dată desgustată cu cât vedea lumea mai de aproape simţea un dispreţ pentru omenire, şi-i venea un dor nebun să trăiască departe de toţi într'o pădure, numai cu arborii cu gândurile ei.

Nu avea pe nimeni să o sfătuiască şi să o susţie. In ore de descurajare când ceasuri întregi rămânea singură, mama ei fiind ca de obicei la vre-o partidă de cărţi, îi strălucea adeseori în mână obiectul mic,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care i-ar fi pus capăt tuturor suferinţelor. Dar se înfiora, se cutremura totdeauna la acest gând, şi-l încuia repede în cutia mesei a biroului ei.

Dar ideile negre o acăpărau din ce în ce mai mult, şi-o aduseră într'o stare de nervi îngrijitoare.

Dar cine s'o observe, şi cine s'o mângâie ?

Doar trecătorii indiferenţi mai observau faţa ei de o frumuseţe isbitoare, care devenea tot mai îngustă şi mai pală.

Mama ei, cu totul preocupată de a-şi crea din nou situaţia strălucitoare la care nu voia să renunţe cu nici un preţ, nu mai era atât de desmerdătoare ca la început. Uşurinţa-i de caracter o făcea să nu înţeleagă jertfa sublimă a fiicei ei. Aceasta se lipsea de multe pentru a-i aduce cât mai mult crezând s'o mulţumească ; dar doamna Cosmeanu se plângea mereu de scumpirea traiului, de mizeriile unei astfel de existenţe, pe care adeseori le mai exagera.

Lua c'un oarecare dispreţ, modesta sumă pe care Elena o încasa săptămânal, şi nu lipsea niciodată de a zice :

— Dacă nu vreai să m'asculţi ! Sorescu îţi oferă un trai splendid ; am putea să trăim împărăteşte să râdem de toţi cari ne-au părăsit din cauza situaţiei noastre modeste. Numai de ai vrea.

Gândeşte-te bine. Căsătoria propusă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

de Sorescu e aceeaş faţă de tine. Numai faţă de lege...

— Dacă ar fi sincer, vezi bine că nimic nu l'ar împedica să procedeze ca toată lumea. Aş fi cea mai nenorocită, de m'aş vedea nevoită să-i devin soţie, 'dar iubită !... Nu-i bărbat în lume, în care aş avea încredere. Cu cât mai puţin în el, de care m'am încredinţat că e uşuratic, egoist, corupt, care mi-i pe lângă toate atât de antipatic.

— Sorescu antipatic !... Lola nu voia să creadă... ea care pentru el îşi compromisese toată situaţia şi care nu putea să-l uite.

Antipatic repetă ea iarăş. Ce vreai să zici că Doneanu era mai plăcut.

— Nu, nici Doneanu nu mi-a plăcut. Ştii cu câtă jertfă m'am logodit cu el. Vezi dar că raţionez. Nu aştept prinţul din poveşti. Dacă Doneanu mi-a oferit căsătoria legală, dacă am constatat că e om cu calităţi solide m'am supus soartei. N'aveam nici un drept să fac pretenţiuni.

— Îţi pare rău după el ?

— De loc. Aş putea spune, că par'că mi s'a luat o greutate de pe suflet. Eu, n'aş fi putut să iau iniţiativa ! Cu toate aceste faptul m'a făcut să constat, că fericirea nu mai e posibilă pentru mine.

— De ce să vorbeşti astfel ? Dacă ai noroc...

— Cum să mai am noroc ? Dacă Doneanu care mă cunoştea şi mă iubea sin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cer, de asta am fost încredinţată, m'a părăsit. Dacă el a crezut intrigilor, calomniilor... ce să mai zică alţii care mă vor judeca după reputaţie! Trebue de acum să duc o viaţă de muncă şi datorie... şi mie nu mi-a displăcut niciodată un astfel de trai.

— Nu vorbi prostii. Crezi că omul se conduce după raţiune!

Să placi numai unuia mai adânc!

Bărbaţii se conduc mai mult după porniri, şi pe majoritate îi duce întâmplarea.

— De ar fi astfel... Elena rămase gânditoare o clipă... dacă s'ar conduce după cum credea mama ei!

— De aceea îţi spun, reîncepu insinuantă doamna Cosmeanu.

Primeşte propunerile lui Sorescu.

Nu se ştie ce se întâmplă.

Traiul modest nu e pentru o femee frumoasă. Fără bilet de loterie, nu poţi câştiga nici odată. Gândeşte-te câte trebue să îndure o femee, până să-şi croiască un drum. Eşti abia în anul al treilea la litere. Mai ai cu totul aproape doui ani, şi pe urmă vine de abia greutatea.

Capacitatea, şi mai cu seamă catedra. Eşti pală, istovită, par'că munceşti de zece ani.

— Ce are aface, dar eu...

— Vezi exemplu, domnişoarele Cernelescu, ţi-am mai vorbit de ele.

— Ce-i cu ele? Le invidiez mai curând decât pe acele care duc câţiva ani o exis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1901-1932

tenţă strălucitoare pentru a cădea pe urmă cât mai jos.

La mine faci aluzie? Nici odată nu m'ar fi părăsit Moraru, dacă m'aş fi gândit că Lucreţia poate deveni primejdioasă. Şi fără Sorescu...

— Intâmplările, motivele sunt diferite... dar sfârşitul e asemănător la toate.

— Ce-i lipseşte doamnei Fornescu? dacă zici că toate sfârşesc la fel.

Doamna Cosmeanu se cam întunecase la gândul că prietena ei ducea o viaţă destul de largă.

— N'o să dureze mult nici la dânsa.

Am auzit că e silită să se mute din casa mare cu care se mândrea.

— Da? Doamna Cosmeanu nu-şi putea reţine bucuria. Să mai poftească să facă pe mândra!

— Dar cine ţi-a spus! Să nu fie numai svonuri!

— Nu se poate; am aflat toate dela o studentă care e vecină cu dânsa. Mi-a mai spus că doctorul Moreanu se logodeşte cu Aneta Cernelescu, şi că scriitorul Fedescu o ia pe cealaltă. Domnişoara Fornescu a pus totul în joc să împedice logodna doctorului.

— Cum fac căsătorie legală?

— Ce crezi că ele vor s'audă de altă unire?

— Foarte rău!

— Dece? foarte bine. N'aş avea încredere în nici un bărbat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dece să nu ai ? Te asigur că de scapi ocazia cu Sorescu, o să te căeşti totdeauna.

— De Sorescu nici nu mai vorbesc.

Cu el, chiar căsătoria legală mi-ar părea o sinucidere.

In cel din urmă aş avea mai mare încredere. Dar nici în cel mai integru...

— De ce să vorbeşti astfel ? Câte cazuri când se cunună.

— Aceste sunt excepţii. Dar nu mă mir㠖 Fiecare om la început e atât de încredinţat că iubirea lui trebue să dureze totdeauna. Nu e de rea credinţă, când face promisiunile cele mai strălucite. Insă cine poate luptă contra întâmplărei, saturaţiei contra altei pasiuni, care se poate uşor strecura în orice suflet. Mai bine când eşti sceptică

Doamna Cosmeanu rămânea tot mai dezamăgită. Timpul trecea, şi nu putea da nici un răspuns favorabil lui Sorescu, care i-ar răsplăti cu mărinimie osteneala. Decât alta... mai bine Elena, se gândea ea, foarte atinsă de indiferenţa tot mai mare a lui Sorescu. Trebuia să se mulţumească cu Bogescu.

Insă după stabilirea Elenei, vor veni iarăşi timpurile bune.

In acest timp sosise vara cu călduri tropicale. De pe asfaltul înferbântat se ridica o înăduşală ca de cuptor. Totuş Elena nu voia să ştie de nimic. Se pregătea să dea toate examenele. Muncea ca zece, devenind tot mai anemică, mai istovită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Organismul ei debilitat nu putea îndura povara atâtor griji. Faţa ei devenea tot mai străvezie, şi numai când căldura-i venea la obraz, se acoperea de o nuanţă de un roz delicat, de abia vizibil.

Dar lucra înainte, mulţumită de a uita şi a nu se mai gândi la nimic.

Câte odată i se părea că viaţa o părăseşte, se simţea atât de slabă că par'că cădea din picioare.

Adeseori părăsea Fundaţia mai de vreme, grăbită de a se întoarce cât mai repede acasă. Se culca, fără a spune nimănui nimic. Când i se făcea mai bine, începea cu mai multă râvnă munca, pentru a recâştiga timpul pierdut.

Într'o astfel de zi, când o apucase o ameţeală de i se părea că toată casa se învârtea cu ea, ieşise iarăşi mai de vreme. Apucase pe calea Victoriei să ajungă mai repede la tramvai.

Dar cu toată graba nu putea trece.

O lume imensă forfotea pe stradă, şi o mare de capete staţiona în faţa palatului.

Mobilizare, mobilizare, se auzea de-alungul străzilor... ecoul nu reda decât acest cuvânt... pe când mulţimea entuziastă aclama pe marele comandant care se ivise la o fereastră a palatului.

Elena se strecura cu anevoe prin mulţime.

Apăruse zlarele cu decretul de mobilizare. Un nume îi flutura pe buze. Trebuia să se întoarcă în ţară... Se sprijini o clipă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de zid, îngrijorată şi totuş mulţumită la ideea reîntoarcerei. Dar cum va şti ea?

Ajunse acasă într'un hal fără de hal.

Doamna Cosmeanu trimise înspăimântată după medic, pe când Elena nu-şi mai dădea seamă de nimic.

Când se trezi din starea letargică în care căzuse mama ei, ca să n'o înspăimânte, îi ascunsese toată gravitatea stării ei. Îi comunică numai că vor pleca în scurt timp la Sinaia.

— Cu ce? o întrebă nedumerită Elena.

— Am să vând restul mobilierului. D-na Cosmeanu ascundea fiicei că înştiinţase imediat pe Sorescu, şi că acesta venise să se informeze de starea ei.

Ascultase îngrijorat diagnoza medicului, care recomandase trai liniştit, nici o ocupaţie, nici o enervare, constatând cât de debilitat era organismul Elenei.

— Numai cu îngrijire stăruitoare şi mare cruţare ar putea să-şi revie zise medicul, fostul prieten al părintelui ei, privind înduioşat copila cu faţa lividă.

Nu voise să asculte sfaturile lui părinteşti şi îşi urmase cu curaj calea datoriei. Iată rezultatul! şi în atât de scurt timp.

Sorescu rămase şi el atins. Dădu Lolei suma trebuincioasă plecărei.

— Nu trebue ca ea să ducă astfel de viaţă... Ţi-am mai spus'o eu.

Studiul e de acum exclus declară el vădit mîţumit. Plecă ca să nu fie zărit de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Elena, care părea că se trezeşte din nesimţirea în care căzuse.

Surâdea unui gând optimist.

Mai de vreme sau mai târziu tot a mea va fi. O imagină îi revine, şi nu-l mai părăseşte:

I se pare că are înaintea lui pe frumoasa copilă.

XIV

Prin aleele cultivate, în aerul îmbălsămat al parcului Sinaei, tânărul Ormeanu trecea posomorât şi îngândurat.

Nici frumuseţile naturale şi pitoreşti, nici cele tot atât de incomparabile, datorite muncei stăruitoare şi pricepută a omului nu-l impresionau, nu-i stârniau vre-o senzaţie, vre-o exclamaţie de admiraţie sau de plăcere. Totul era mort în el!

Şi Sinaia leagănul copilăriei sale fericite, mai târziu al adolescenţei nepăsătoare, în care îşi petrecuse cei mai frumoşi ani ai vieţei, îl lăsa indiferent.

I se părea că toată această feerie, acel aer parfumat de mirosul florilor, de aroma bradului, de răcoarea abuzului atât de verde şi liniştit, insultau sufletul său mâhnit.

Se mira cum de găsise vreodată plăcere în aceste locuri, care-i inspirase primele vise şi poezii, avântând sufletul său artist şi rafinat, făcându-l să destăinuiască hâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tiei surplusul de sentimente, care isbucneau aprinse ca lava din vulcan.

Azi, cu faţa rasă de englez, cu haina cenuşie toată după moda lor, cu aerul rece, cu privirea scrutătoare voia să-şi zică că şi sufletul său luase pecetea oamenilor Nordului.

Se credea tare, nădăjduia să se învingă.

Cu toate aceste mii de amintiri îl întuneca, îi făcea inima să svâcnească mai tare, îndată ce o siluetă femenină, trecea uşoară, neatingând pare-că cu piciorul cărarea presărată cu nisip.

Se sculă enervat îndreptându-se spre pădure.

Acolo va fi mai liniştit. Simţise şi el dorinţa de a trăi ca un sălbatec, de a se bucura de singurătate, în mijlocul pomilor şi florilor, cari îi spuneau lucruri neînţelese de toţi.

Dar neliniştea sufletească îi creştea mereu. Revenise, când mobilizarea contra Bulgariei impuse fiilor ţărei să alerge sub drapel. Ar fi fost atât de fericit să se jertfească pentru patrie, să se arunce acolo unde primejdia ar fi mai mare! Însă contingentul său nu fuse chemat!

Viaţa îi fuse nesuferită! şi nu putea alunga amintirea singurei femei care-i făcuse inima să bată.

Dacă ar fi urmat imediat primul impuls!

Privirea lui dispreţuitoare se umezise.

Se urca tot mai încet dealul care ducea la palat. Iar Prahova cu şoaptele triste şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plângătoare ale apei tulbure îi măreau melancolia şi-l lăsa tot mai descurajat. Nici odată nu se enervase mai mult decât acuma când îi auzea valurile mohorâte lovindu-se de malurile nisipoase... pustii... Pustie va fi şi viaţa lui.

Dacă n'ar fi fost atât de scrupulos, dacă ar fi ascultat inima sa, Elena nu l'ar mai fi părăsit, din ziua când simţise puternicul sentiment care i-l deşteptase în suflet. Dar era sceptic blazat, el pe care nu-l înfiorase încă nici o privire iubitoare, şi care nu simţise până atunci pentru femeie decât dispreţ şi milă.

Nu-şi închipuia, că el, cu mijloacele de care dispunea, cu distracţiile şi plăcerile care le oferă oraşul lumei să poată să rămână serios atins de o cunoştinţă adusă de întâmplare.

Pentru el, iubirea nu există decât în imaginaţia vibrătoare a poeţilor şi a scriitorilor. Nu-i venise a crede, că cu principiile lui solide şi ale părinţilor săi, să fie atât de impresionat de fiica unei femei descalificate, de fiica Lolei, după cum o numea Sorescu în scrisorile ce schimbau.

Şi orice încercare fusese zadarnică.

Nu putuse uita pe simpatica copilă, nici chiar când aflase că se logodise cu Doneanu. Atunci de abia părerea de rău deveni şi mai arzătoare. Cunoştea pe prietenul său prea bine. Trebuia ca d-şoara Cosmeanu să aibă calităţi solide pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru a-l face să se hotărască la o unire serioasă.

Câte suferinţi nu îndurase! I se păruse că-i luase un drept al lui. Că el era primul care o iubise, şi făcuse inima ei să bată. De aceasta era pe deplin încredinţat. Elena îl iubise.

De ce se hotărâse atât de curând să se unească cu altul. Aceasta nu putuse el pricepe. Nepotrivire de caracter îi motivase Doneanu.

Însă Sorescu îi strecurase în suflet neîncredere. Ea era sortită să calce pe acelaş drum ca mama ei.

Atunci se hotărâse să-şi smulgă din suflet orice sentiment avea pentru ea, s'o dea uitărei, să n'o mai vadă nici odată!

Parisul frumos şi elegant trebuia să-i şteargă imagina.

Războiul venise, tocmai când el şovăia între dorinţa de a se întoarce în ţară, şi înverşunarea de a rezista ispitei, care-l împingea mereu către aceia pe care căutase în zadar s'o uite. Şi venise la timp, căci lupta devenise o ipocrizie.

Se încredinţase că trebuia să plece să-şi vază părinţii, dar că nici nu va călca prin Bucureşti. Şi iată-l la Sinaia după ce ştiuse că ea plecase din Capitală. De ce nu luase drumul moşiei părinteşti?

De ar zări pe Doneanu! îi scrisese din Italia. In urma evenimentelor extraordinare trebuia să se fi întors şi el. Erau din acelaş contingent.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se întorcea spre a cerceta listele hotelurilor.

Mergea încet privind cerul schimbăcios. Pentru prima oară se îndoia.

Poate toate cele insinuate de Sorescu nu erau adevărate. Poate îi era dat lui, omul energic să intervie cât mai era timp. Nu-i venea a crede, constatând schimbarea survenită în el. Să capituleze cu conştiinţa sa?

Să se lase dus de sentimente el, omul principiilor, el, care se închina numai recei raţiuni?

Mai bine suferinţa cu ea, decât indiferenţa cu alta. Simţea şi era încredinţat că ea era din femeile care nu pot fi uitate. Un secret instinct îi zicea că nu putea fi atât de perversă, o fiinţă care-i lăsase o impresie ideală, desăvârşită, care-l făcuse pentru prima oară să simtă atât de adânc.

Nu mai vedea frumuseţea posomorâtă a apei, nici priveliştele admirabile, nici pădurea inundată de lumină. Mergea repede preocupat de un singur gând, având în faţa-i o imagină neştearsă.

— Bună ziua.

Ca trezit din somn tresare Ormeanu.

— De când în ţară?

La intrarea în parc Doneanu îi întinde o mână prietenă.

— De două zile. Dar d-ta? Te credeam în ţara soarelui.

— De acolo vin. Faţa întristată a lui Doneanu îl impresionează rău pe prieten.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De aş fi plecat cel puţin în Bulgaria cu drag m'aş fi jertfit pentru ţară. Moartea pe câmpul de onoare e tot ce-aş invidia.

— Suntem în acelaş gând. M'am plictisit de viaţă. Parisul chiar nu mi-a făcut impresia aşteptată. Mă apucase o nostalgie.

Doneanu priveşte faţa energică, ochii de coloarea cerului, cu privirea mândră a prietenului, cari purtau pecetea unei adânci melancolii.

— Trebue să vie şi rândul nostru de trecem dincolo.

— Neapărat.

Din vorbă în vorbă: ajung la subiectul palpitant, care-i ardea pe amândoi.

Doneanu nu are cuvinte pentru a lăuda purtarea d-rei Cosmeanu, pentru a descri sufletul leal şi drept al Elenei, lupta ce o susţinuse pentru a rămâne credincioasă principiilor ei de morală.

Ingrijorarea se risipeşte deodată de pe faţa lui Ormeanu. Fruntea i se înseninează, şi o mare bucurie i se iveşte în ochi.

— Dar atunci? Nu pricepe, şi nu îndrăzneşte să întrebe de motivul rupturei.

Doneanu înţelege. Căutând a-şi ascunde emoţiunea ce-i revine, el istoriseşte în câteva cuvinte de pasul său greşit.

— Nu se mulţumise cu prietenia sinceră ce-i oferise Elena, şi în care amândoi simţi-au atâta plăcere. Iubirei lui care se deş-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

teptase pasionată, irezistibilă, nimic nu-i păruse imposibil.

Şi profitase de situaţia ei încurcată pentru a o face să se hotărască la o căsătorie atât de dorită de mama ei şi ocrotitorul lor de atâţia ani. Dar inima ei nu o putuse câştiga. De abia pe urmă mi-am dat seamă de durerea renunţării de pasiunea ce-i stăpânea sufletul.

— Şi cine-i fericitul întrebă Ormeanu, presimţind adevărul, dar mai având pare-că nevoe de asigurare.

Un gest, un surâs, ce ziceau multe, îl luminară pe deplin. Inima-i svâcnea cu bucurie. Se reţinea din cauza mâhnirei prietenului.

— Şi eu cunoscut prin slăbiciunea caracterului, am avut tăria să rup legătura ce mă unea cu cea mai desăvârşită şi mai iubită dintre femei. Am plecat în lume căutând s'o uit.

E adevărat c'am suspectat-o de multe, din cauza insinuărilor, dar mai cu seamă ale lui Sorescu. Acesta mi-a uşurat hotărârea. Elena crede chiar că era unicul motiv al rupturei.

Dar eu vedeam că ea nu mai putea îndura chinul, lanţul ce o lega de mine, şi că nu avea cum să se elibereze.

— Nu-mi pare rău... cu toate c'am fost mâhnit auzind cât a suferit în urma vieţei grele care a trebuit s'o ducă. Sper că cu timpul să fiu vindecat într'atât ca să-i pot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

redeveni prietenul bun şi desinteresat care-i plăcea să-l vază în mine.

— Unde să se afle acum ?

— Nu-ţi pot spune. Sorescu trebue să ştie. Caut să-l ocolesc ; căci mi-am dat în urmă bine seamă, de rolul infam ce l'a jucat în această fatală întâmplare.

— Ştii unde locueşte ?

— La Caraiman mi se pare.

— Îţi mulţumesc. Am să-l găsesc eu. Şi mie mi-a scris multe care puneau pe domnişoara Cosmeanu în lumina cea mai rea. Poate fără el, mă întorceam mai curând.

— Multe nu se întâmplau... Dar în fine ! La revedere... Doneanu vedea nerăbdarea lui Radu de a se informa de Elena.

— Ne mai vedem.

— Negreşit. Vino pe la mine.

— La ce hotel ?

— La hotel Ormeanu. Ai uitat vila mea de pe bulevard ? Nu-i vară în care să nu fi rămas aci măcar câteva săptămâni.

Ştiu, uitasem.

— Mâncăm împreună ? Ormeanu se simţea dator a nu-şi părăsi prietenul. Nici unsprezece ore. La revedere căci mai am de scris acasă. Doneanu luă drumul spre hotel Regal.

Ormeanu fără nici un gând precis, mergea înainte cu inima inundată de o bucurie neresimţită încă. De astă dată cu pasul uşor al unui amorezat trecea voios prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aleele cultivate. In ce dispoziţie posomorâtă se afla de abia câteva minute! Soarele reeşise triumfător dintre nouri, absorbind boarea dimineţei, şi aureolând cu lumina-i ferbinte totul de prin prejur. Cum să întâlnească pe Sorescu, şi cum să procedă cu dibăcie ca să afle dela el, unde să găsea Elena?

Voia să-i pună cât mai curând capăt suferinţelor. Pare că-şi reproşa lacrămile, mizeria ce îndurase.

Nici o clipă nu trebuia să mai întârzie. Prima lui greşală era să-l coste fericirea vieţei.

Dacă Doneanu n'ar fi fost om de caracter, Elena ar fi fost de mult pierdută pentru el, şi pe veci. Laudele lui Doneanu îl înveseleau. Elena era liberă, şi în curând ca doamnă Ormeanu nu va mai avea să se teamă de nici o bârfeală, de nici o calomnie!

Ce fericire că-i era dat lui să intervie la timp, să ajute să rămână pe drumul drept, pe aceea pe care o iubea şi-l iubea.

Ea îşi mai putea aştepta o soartă bună numai dela soţul care i-ar întinde braţul salvator spre sprijin şi îndrumare.

Dar părinţii lui?... un nour trecu fugar... Ormeanu rechema buna dispoziţie. Nu era fiul răsfăţat deprins a-şi face toate gusturile a-şi îndeplini toate toanele?

Pe urmă... un surâs iubitor îi trecu pe faţa strălucitoare de mulţumire...

Elena prin graţia, farmecul ce se des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prindea din toată persoana ei, îi va cuceri dela prima întâlnire. Se va stabili cu ea la moşia moştenită dela un unchi, şi vor duce departe de lume, o viaţă singuratecă şi ideală. Elena avea în ea destule rezerve pentru a nu se plictisi ori unde s'ar afla, şi el se simţea capabil să-i înlocuiască o lume. Pe urmă nimic nu i-ar împiedica să facă din când în când o mică călătorie prin străinătate! Se vedea soţ fericit alăturea de fiinţa incomparabilă care o va asocia existenţei sale.

Se smulse cu greu gândurilor.

Nu era timp pentru vis, trebuia acţiune!

Iată-l în faţa abuzului, lângă care hotelul Caraiman se înalţă falnic printre aleele de flori rare, care se desmierd la sărutarea vântului, răspândind în aer parfum pătrunzător de tuberoze.

Trece distrat printre şirul de bănci aşezate în faţa apei, şi ocupate mai toate, deşi era ora mesei.

Deodată privirea lui e atrasă ca de un magnet, şi nu o poate desprinde dela o o persoană care-i pare cunoscută. Şade singură pe cea din urmă bancă.

O priveşte mai cu luare aminte şi spre dânsa îşi îndreaptă paşii. E isbit de albeaţa feţei transparentă, ca şi ceea a bluzei, de tristeţea ce-i pleacă capul frumos, apăsat s'ar părea sub fatalitatea împrejurărilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Elena pare că simţise venirea celui dorit... se uită, dar nu vedea pe nimeni.

Vântul făcea să tremure apa verzie a lacului. Ea căuta să-şi precizeze ideele care luaseră forma nehotărâtă a viselor.

De câteva ori de dimineaţă, presimţiri nedesluşite îi mai înseninau gândurile negre. De câteva zile de când sosise nu se putea sustrage melancoliei mereu crescânde, boalei, care o conducea par'că spre un sfârşit apropiat.

Îi reveneau iarăşi cuvintele părintelui ei.. Putea spune cu fruntea sus, că rămase credincioasă ultimelor lui sfaturi. Era leală, mândră, femeia tradiţioală a familiei lui.

Chiar azi mama ei inzistase cu propunerele lui Sorescu. Le refuzase din nou cu ultima energie. In zadar o ameninţase d-na Cosmeanu că pleacă cu Bogescu la ţară. Ea îi arătase că se putea întreţine singură. Că în schimbul lecţiilor de franceză, ar putea uşor găsi casă cu pensiune.

Disperata, Lola îi repetase atunci vorbele medicului, că-şi va putea păstra viaţa numai de va duce un trai bun, lipsit de griji. Îi aminti de boala de piept care secerase atât de timpuriu pe părintele ei şi nu-i ascunse că era şi ea serios ameninţată.

Nimic nu servi. Ea va urma calea dreaptă. Prefera mai curând moartea, decât o viaţă degradată.

Ormeanu se apropiase într'atât că Elena

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trebuia să fie cufundată în astfel de gânduri ca să nu-l observe.

Credea un moment că se preface.

«Bonjour Mademoiselle!

El îşi scoase pălăria, şi-i apucase mâna.

— Un strigăt... emoţiune, bucurie, spaimă. Ormeanu se aşează îngrijorat lângă forma pală, care-şi răsturnase capul pe răzămătoarea băncei.

Ea nu rămase mult timp în starea de nemişcare. Infiorată sub presiunea mâniei calde care strângea pe a ei, Elena nu se putea sustrage senzaţiei adânci care o cuprinsese.

Ormeanu stăpânindu-şi bucuria revederei, căuta să potolească nervii iubitei, neliniştit de starea de slăbiciune în care o vedea. Totuşi nu se putură reţine de a se deda fără rezervă bucuriei revederei, de a lăsa inima lor să vorbească. Tăcură o clipă, pentru a nu împrăştia farmecul. Ormeanu cu o voce şoptită şi dezmerdătoare îi vorbi pe urmă Elenei de planurile lui, de fericirea ce o aştepta dela ea, tovarăşa aleasă şi iubită, pe care n'o uitase un moment. Elena asculta aiurită cu privirea umedă. Blonda dimineaţă adăuga frumuseţei ei morbide idealitatea florilor.

El o priveşte, şi nu-şi poate lua ochii dela frumuseţea ei mişcătoare. O susţine, o împedică cu dibăcie de a vorbi, temându-se că aceasta ar putea s'o obosească.

Ii pare atât de şubredă! dar e sigur că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iubirea lui puternică o va însufleți în curând.

Deodată ascultând par'că de o putere superioară Elena își smulse cu brutalitate mâna ei din a lui. Emoțiunea, mai curând o hotărâre dureroasă amestecă paloarei ei o ușoară roșeață.

Va fi energică... și cu moartea în suflet.

— Trebue să ne despărțim. Fericirea nu mai poate exista pentru mine. Fatalitatea împrejurărilor a făcut ca să nu fiu demnă de un om ca dumneata. Nu-mi cunoști poate decât copilăria fericită, petrecută la țară, departe de o lume coruptă și cârtitoare, anii de pension de care ți-am mai vorbit. Dar nu știi multe, precum nu știam nici eu înainte de a mă întoarce acasă.

Nu știi la ce viață a recurs mama mea pentru a-și satisface gustul de lux și de plăceri.

— Părăsește-mă. Nu aș voi să-ți compromiți pentru mine planurile de viitor, să te dezbini cu familia.

— Ce ar zice cercul d tale văzându-te la braț cu fiica Lolei? Căci astfel e numită mama mea. Nu vreau să-ți ascund nimic. Ești omul demn nu numai prin naștere, dar și prin calități să ajungi culmele visate de oamenii cei mai destoinici și integri. Uită-mă. De altfel nădăjduesc să scap cât de curând de o viață care nu-i o povară.

Timpul îți va aduce uitarea, și tovarășa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

demnă de calităţile, numele, averea d-tale.

Ştiu totul. Ormeanu încercase în zadar s'o întrerupă.

Nu-mi pasă nici de vorbele lumei, nici de purtarea mamei d-tale, nici de părinţii mei, cu oareşi-care prejudecăţi într'adevăr, dar dornici înainte de toate de a mă vedea fericit.

Fiecare ştie ce-i trebue spre mulţumirea sa, şi eu nu mi-o închipui decât alăturea de tine.

Ce sunt onoruri, consideraţie, bogăţie faţă de fericirea nemărginită ce o simt numai la gândul că se realizează dorinţa mea cea mai scumpă. Lasă teama şi îndoiala acelora ce simt incomplect.

Eşti demnă prin calităţile personale de soţia celui mai desăvârşit dintre oameni şi...

— La fel vorbea Doneanu, interveni Elena, crezând să nu-i ascundă logodna ei silită. Şi pe urmă câte ofense, câte suspectări, câte cuvinte menite... ţin să ştii totul.

— Ştiu mai multe decât crezi. Chiar Doneanu s'a încredinţat că eşti precum te judec eu. Nu era vina lui... am să-ţi spun toate câte s'au pus în joc, pentru a vă dezbina. Şi Doneanu cu caracterul lui slab. Pe când eu, mă cunoşti. Aş putea să te susţin, să te apăr contra întregei lumi.

Dar să nu mai vorbim de trecut. O viaţă nouă se ridică înaintea noastră, şi ne e dat s'o gustăm în tot ce are ea mai frumos şi mai bun.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dă-mi mâna spre consimţire, zise el cu o oarecare nuanţă de autoritate în voce.

Elena şovăia, cu toate că despărţirea de el, i se părea imposibilă.

El deveni nerăbdător. Îi apucă enervat mâna, şi o duce la buze, desmerdând-o uşor.

— Dacă ai şti toate! Mi-i atât de teamă, când mă gândesc la cele îndurate. Poate iubirea te orbeşte momentan, poate că mai târziu să nu-ţi fie o cauză de neplăceri purtarea dezordonată a mamei mele, aş voi...

«Nu-ţi fă nici o grijă. Bine că personal n'ai nimic să-ţi reproşezi.

Elena voia să revie la logodna cu Doneanu. Cu o sărutare Ormeanu îi închide gura. Pe urmă îi cere din nou o consimţire formală, o promisiune de a-i fi pe veci tovarăşa credincioasă şi iubitoare.

«Jur, căuta Elena să glumească, punându-şi mâna în a lui, răzămându-se de el ca de un sprijin tare şi sigur. Rămase o clipă atât de emoţionată, că se îndoia de realitate. Apoi îşi reveni, zicându-şi că nu avea dreptul să se îndoiască.

Trebuia să înfrunte chiar orice suferinţi, dacă un om de valoarea lui Ormeanu, îşi pusese toată nădejea fericirei în ea.

Mama ei avuse dreptate. Omul nu se conducea după raţiune, ci după împrejurări, porniri, întâmplări.

Cine-ar crede? El, omul din elită cu atâtea prejudecăţi înrădăcinate, având ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

singură religie «morala», să aibă încredere în ea «fiica Lolei» din cercul cel mai frivol şi corupt. Nu-şi desluşea sentimentele care-i năvăleau inima, dar era sigură că n'ar mai putea trăi fără el.

Ormeanu o privea extaziat.

— Lasă gândurile, draga mea, eu sunt lângă tine!

Deodată Elena tresări.

In faţa lor doamna Cosmeanu, veselă, sgomotoasă, cu râsul perlat, înainta la braţul lui Bogescu. Venea să dea un ultim as în favoarea lui Sorescu.

— Unde eşti? Te căutăm de un ceas!

Se prefăcea că nu vede pe Ormeanu care, luând pălăria în mână, se sculase de pe bancă.

— Mama mea, domnul Ormeanu, logodnicul meu de o clipă.

— Cunosc pe doamna, zise acesta cam tulburat, sărutându-i mâna, şi cerându-i pe cea a fiicei ei.

In câteva cuvinte bine simţite el o asigură de sentimentele sale.

Lola nu-şi pierde cumpătul. Căută să ia o ţinută demnă pentru a nu strica fetei, dar e nebună de bucurie. Cu toate aceste nu se arată surprinsă, şi se informează cu deamănuntul de situaţia sa, de părinţi de familie, căci puţini erau demni de o fată ca a ei.

Nadăjdueşte că Ormeanu nu cunoaşte viaţa ei aventuroasă, şi îşi dă aere lăudând meritele Elenei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Orice spuneţi e încă prea puţin o încurajà Ormeanu, nici nu vă daţi seamă ce copil aveţi.

Bogescu să concediase pe englezeşte înfăţoşarea aristocratică şi mândră a lui Ormeanu îi impuse prea mult.

— Să mergem la masă propuse Ormeanu Făcea Lolei toate concesiile. Era mama Elenei şi avea dreptul la consideraţia sa.

— Atunci consimţiţi ?

— Mai e vorbă zise Lola apucându-i mâna şi strigând-o în a ei. Işi zicea cu o nespusă mulţumire că era mult mai bogat şi mai mai darnic, ca Sorescu.

Ha ! ha ! ha ! răsuna iarăşi râsul ei, şi doamna Fornescu şi Compania care crezuse că s'a înecat la mal, ca ţiganul !

Ormeanu înconjurase uşor cu braţul talia iubitei conducând-o pe mica distanţă care o despărţea de hotel.

Ajunseră în restaurantul luxos.

In mijlocul veseliei acelora ce se regăsise, doamna Cosmeanu nu avea decât un singur gând : să influenţeze pe ginerică să părăsească proiectul de a locui la ţară.

Elena era de partea logodnicului ei.

Ii plăcuse totdeauna viaţa retrasă şi singuratecă.

Ormeanu învită pe Lola că locuiască cu ei la moşia lui.

Credea că-i întâmpină o tainică dorinţă, şi o mântue de grija unei existenţe modeste. Dar Lola nu voia să renunţe. Era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sigură că după stabilirea fiicei, vor veni iarăşi timpurile vechi.

— Nu pot să primesc, cu toată mâhnirea de a mă despărţi de Elena. M'am angajat cu Bogescu să-l urmez la o răzăşie ce o are în Moldova.

Nu voia să le divulge planurile ei, nu voia să le spună că rămâne în Bucureşti spre a nu alarma pe Ormeanu şi chiar pe Elena.

Dar viitorul ei ginere nu mai avea gândul la altceva. Vedea numai pe fiinţa pe care nici una nu i-o putuse înlocui, şi care se aplecase uşor spre el.

Elena nu mai era pare-că aceiaşi persoană. Fericirea o transformase. Faţa pală i se înviorase, privirea ei devenise scânteitoare, strălucind de o bucurie pe care nu o putea ascunde.

In culmea fericirei el o luă la braţ eşind din atmosfera înăbuşitoare.

Se plimbau din nou prin alcele cu aerul îmbibat de parfum pătrunzător de brad şi tuberoze, unde li se părea că aud numai cântece de iubire.

Cu toate privirile de adoraţie ce-i arunca Ormeanu, în care ea citea sentimentele adânci ce-i inspirase, Elena începu din nou a se nelinişti şi întrista.

I se părea că explicaţiile nu fuseseră destul de desluşite, că el, nu era destul de iniţiat în toate împrejurările vieţei ei anterioare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ormeanu cu pătrunderea sa adâncă îi ghicise imediat suferința.

Ca să asigure definitiv sufletul alarmat al Elenei și să-l mângâe el reveni cu dibăcie la convorbirea care o dorea iubita.

Cu energia-i caracteristică risipi orice îndoială din sufletul ei sbuciumat prin următoarele declarații care aveau pentru ea efectul unei sentințe.

— Azi după cum ți-am mai spus, diferența de clasă o să dispară. Eu am considerat totdeauna la om numai aristocrația sentimentelor. Nu am, și niciodată nu voi avea dreptul de a-ți face reproșuri.

— Ești egala mea prin cultură, prin inteligență, prin calități sufletești. Ești de același rang prin înalta morală, prin aprига luptă de a rămâne leală și credincioasă, prin adânca iubire care e de acum o nobleță

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932